LETO IV. ŠT. 35 (180) / TRST, GORICA
ČETRTEK, 16. SEPTEMBRA 1999

NOVI GLAS

SETTIMANALE
SPEDIZ. IN A.P. - 45% - ART. 2 COMMA
20/b LEGGE 662/96 - FILIALE DI GORIZIA
ISSN 1124 - 6596

CENA 1500 LIR / 0,77 €

NOVI GLAS JE NASTAL Z ZDRUŽITVIJO TEDNIKOV KATOLIŠKI GLAS IN NOVI LIST 11. JANUARJA 1996

DVA SVETILNIKA DVA SVETNIKA

Prejšnje dni se je v papeškem zavodu Slovenik v Rimu zaključil simpozij o škofu Frideriku Ireneju Baragi. Številni predavatelji so osvetlili podobo in lik tega svetniškega slovenskega škofa, ki se je ves predal misijonskemu poslanstvu med Indijanci v Kanadi (sicer o tem poročamo posebej). Naš čas je poln osebnosti, ki so s svojim življenjem in delom vplivali nanj in globoko posegli v človeško zgodovino. Danes pomislimo le na osebnosti, kot so Maksimilijan Kolbe, mati Terezija ali pater Pij - da ostanemo le pri teh duhovnih figurah.

Škofa Baraga in Slomšek sta dejansko živela v istem času. Prvi je bil rojen l. 1797, drugi pa 1800. Oba sta bila velika kristjana, škofa rimske Cerkve, kulturnika in še kaj. Medtem ko je poznejši prvi mariborski škof (Slomšek) deloval doma, med Slovenci, pa je drugi (Baraga) svoje življenje in delo posvetil širjenju vere med daljnimi plemeni Indijancev ob velikih jezerih Severne Amerike.

Ali sta se Baraga in Slomšek poznala? Leta 1854 je bil Friderik Baraga v Št. Andražu, takratnem sedežu lavantinske škofije na obisku pri škofu Antonu Martinu Slomšku. Ljubljanski nemški dnevnik je takrat zgovorno zapisal, da sta se tu srečala dva cerkvena kneza, ki imata toliko skupnih točk in pogledov. Obe figuri, Slomšek in Baraga, sta lahko danes nam pomembna orientacijska točka. Prvi je bolj slovenski, domač izraz, priča slovenske vernosti in domoljubja. Drugi izhaja iz aristokratskega graščinskega okolja in že v svoji misijonski ameriški izbiri kaže nekak kozmopolitizem. Oba torej danes nudita Slovencem možne sodobne usmeritve in poti.

Baragovo delovanje med ameriškimi Indijanci ni bilo lahko. Najprej kot duhovnik, kasneje kot apostolski vikar in nato škof (v mestu Marquette) se je moral soočati z neštetimi težavami in problemi. Imel je najprej leseno stolnico, bival pa je pri jezuitih. Večkrat je bil nato v Evropi, srečal se je tudi s papežem Pijem IX. - O Slomškovem življenju in delu pa smo itak že večkrat veliko pisali, zato bi se tu ne ponavljali.

Oba slovenska škofa in svetniška kandidata sta imela pri svojem delu veliko grenkih ur in razočaranj, ki pa sta jih znala z božjo pomočjo premagati. Oba predstavljata Cerkev, tisto božjo in človeško ustanovo, ki ji je Kristus zagotovil, da je peklenska vrata ne bodo premagala. Prav v tem duhu sta delala za svoje ljudstvo, ki je tudi precej trpelo, in mu tako zvesto stala ob strani. Lepo je zapisal Jacques Maritain, da Cerkev kot taka v svojem obstoju in svojem duhovnem poslanstvu živi z ljudstvom in trpi z ljudstvom, saj ne more biti drugače. V tem smislu sta tudi Slomšek in Baraga opravljala svoje poslanstvo in oba sta na poti k oltarju.

Zato naj ob njegovi nedeljski beatifikaciji zaključim s Slomškovimi besedami: *Nas Slovence naj bistri prebrisana glava. Glava in srce dajata možu poštenje in čast... Slovenci, Boga ne pozabimo, vse za nebesa in domovino storimo! - Prijatelji, nikdar ne pozabimo, da smo pošteni Slovenci!*

Krščanstvo in slovenstvo sta tako Slomšku kot Baragi vedno živa pojma. Vsak po svoje sta to gojila v svojem času in prostoru. Tem idealom sta ostala vedno zvesta.

ANDREJ BRATUŽ

HUMANITARNA TRAGEDIJA NA VZHODNEM TIMORJU

BODO ZN NAREDILI KONEC NASILJU?

DRAGO LEGIŠA

"Odločno obsojam nasilje, ki se je razdivjalo na Vzhodnem Timorju in katerega žrtev so ljudje in tudi imetje katoliške Cerkve. Vse, ki so odgovorni za tolikšne zločine, rotim, naj se odpovedo svojim ubijalskim in uničevalnim dejanjem ter namenom. Srčno tudi upam, da bosta Indonezija in mednarodna skupnost naredili konec sedanjemu terorju, ki ga nič in nihče ne moreta opravičiti." Tako se med drugim glasi pismo, ki ga je papež Janez Pavel II. naslovil na oba katoliška škofa na Vzhodnem Timorju, kakor hitro so prišle v Rim novice o množičnih pokolih in o najrazličnejših oblikah nasilja na omenjenem otoku.

Timor je največji otok v najbolj vzhodnem delu Malih sundskih otokov na Malezijskem otočju. Notranjost tega otoka je gorata, obkrožajo pa jo razmeroma ozke obalne ravnine in močvirja. Timor je razdeljen na dva dela: na Zahodni in na Vzhodni Timor. Glavni mesti sta Kupang in Dili, ki sta tudi pomembni trgovinski središči. Prebivalci otoka so povečini kmetje, ki obdelujejo majhna posestva, z otoka pa izvažajo kavo, čaj, gumo in kokosove orehe ter sandalovino ali sandalov les.

Na začetku 16. stoletja je od evropskih držav prva začela trgovati s Timorjem Portugalska. Posebni mednarodni pogodbi, ki sta jo bili sklenili leta 1860 oz. leta 1914 Portugalska in Nizozemska, sta otok razdelili na dve ločeni pokrajini: Zahodni in Vzhodni Timor. Prvi je bil pod nadzorstvom Nizozemske, drugi pa je postal portugalska kolonija. Leta 1950 je bil Zahodni Timor priključen Indoneziji, Portugalci pa so se z otoka umaknili leta 1975. Tedaj je prišlo do bojev med indonezijsko vojsko, ki je bila dejansko osvojila Vzhodni Timor, in med gibanjem *Fretelin*, ki se je zavzemalo za neodvisno državo. Indoneziji se je leta 1976 tudi formalno priključil Vzhodni Timor, a boji so se nadaljevali. V marcu leta 1983 je sicer bilo sklenjeno premirje, ki pa otoku ni prineslo pravega in resničnega miru. Združeni narodi niso nikdar priznali priključitve Vzhodnega Timorja Indoneziji, naglašali so, da imajo njegovi prebivalci pravico do samoopredelitve. Leta 1996 sta prejela Nobelovo nagrado za mir bojevnika za neodvisnost Jose Ramos-Horta in katoliški škof Carlos Ximenes Felipe Belo. V letošnjem januarju je Indonezija izjavila, da je pripravljena priznati neodvisnost Vzhodnega Timorja, če bi prizadeto prebivalstvo na referendumu zavrnilo status avtonomne pokrajine, ki ga je ponujala Indonezija. Dne 4. septembra letos je glavni tajnik Združenih narodov razglasil, da je skoraj 80% volilnih upravičencev glasovalo za neodvisnost. Dne 7. t.m. je Indonezija razglasila na otoku izredne razmere, proindonezijske milice pa so svoje nasilje stopnjevale, indonezijska vojska pa jim je odkrito pomagala. Tako se je začelo stopnjevati tudi nasilje ter so nastajali pravi pokoli nedolžnega prebivalstva.

STRAN 2

NA LEVANTINSKEM SEJMU V BARIJU

"LOGIKE STALNEGA MESTA NI VEČ"

Tako je dejal predsednik vlade D'Alema na odprtju Levantinskega velesejma v Bariju. Obravnaval je predvsem vprašanja, ki pobliže zadevajo Jug, a se je dotaknil tudi problemov vsedržavnega značaja. Najprej je ugotovil, da bodo prihodnje leto v Italiji deželne volitve, na katerih bo prišla jasno do izraza tudi politična volja volilnega zbora, čez poldrugo leto pa bo konec sedanje zakonodajne dobe. Osrednja vlada mora torej zelo pohiteti, če bo hotela narediti nekaj zares koristnega za nadaljnji družbeni in gospodarski razvoj.

V Bariju je predsednik vlade predvsem pozval podjetnike, naj več vlagajo na Jugu, vlada pa bo naredila vse, kar je potrebno, da se bodo naložbe vsestransko obrestovale, da se bo torej ustvarjalo bogastvo, kar je prvi pogoj, če hočemo to bogastvo kasneje tudi pravičneje razdeljevati. Poudaril pa je, da se je logika stalnega delovnega mesta v sodobnem gospodarstvu preživela. Industrijsko razviti svet namreč pozna - je nadaljeval - tudi drugačne oblike zaposlitve, kot je na primer interimno ali začasno delo, tako imenovani *part time*, terminske delovne pogodbe, fleksibilni urnik in t.i. *Job sharing*, ko si delavca delita delovno mesto, urnik dnevnega ali tedenskega dela in seveda tudi plačo. Ministrski predsednik je imel stalno pred očmi stanje na Jugu države, kjer je velika brezposelnost. Tako je v Kalabriji vsak tretji delavec brez kakršnekoli zaposlitve.

DL / STRAN 16

VSEBINA

02 Janez Povše
ZA VEČ ČLOVEKOVIH PRAVIC...

Petrov naslednik Janez Pavel II. prihaja v Slovenijo za razglasitev "častitljivega božjega služabnika" Slomška za blaženega.

03 Marko Tavčar / intervju
EDI ŽERJAL

05 Danijel Devetak
OD OGLEJA DO DUNAJA

06 Iva Koršič
SLOVENSKI UČITELJICI MED OKCITANCI

07 Boris Pahor
VILENICA: TRST, MESTO V NASTAJANJU

09 Matjaž Rustja
SLORI: RAZISKAVA O NAŠEM ŠOLSTVU

10 O GORIŠKEM URBANISTIČNEM NAČRTU

11 Igor Devetak
PRAZNIK KRVODAJALCEV V GABRJAH

14 Damjan Hlede
UGODNOSTI ZA DRUŽINE Z OTROKI

15 Igor Cotič
KOŠARKA: POMLAJENA EKIPA DOMA

16 Peter Szabo
LETO ODPUŠČANJA

SVET OKROG NAS

SSk O PREDLOGU ZAŠČITNEGA ZAKONA

MASELLIJEVO BESEDILO NE USTREZA PRIČAKOVANJEM

Slovenska skupnost je na naše uredništvo poslala sporočilo, s katerim opozarja javnost, da sedanje Masellijevo besedilo v zelo pomembnih delih bistveno odstopa od dolgoletnih zahtev in pričakovanj naše narodnostne skupnosti. To gre poudariti predvsem, ker - kot je zapisano v sporočilu - smo priča "skorajda evforičnemu poročanju iz Rima o postopku za odobritev zaščitnega zakona za Slovence v našem dnevnem tisku, po radiu in televiziji in ob izjavah vidnih slovenskih predstavnikov strank, ki oblikujejo sedanjo vlado".

Da besedilo ne odgovarja pričakovanjem, se je pokazalo že v členih, ki jih je julija odobrila komisija za ustavna vprašanja poslanske zbornice, dodatno pa v popravkih k ostalim členom besedila, ki jih je preteklo sredo predstavil "odboru devetih" poročevalec Maselli. Na podlagi najnovejših popravkov naj bi na primer črtali Milje iz seznama večjih občin, v katerih naj bi javne uprave omogočale rabo slovenščine vsaj v enem izmed svojih uradov. Prvotni člen o vračanju Narodnega doma in Trgovskega doma je zdaj dokončno izvotljen. Ne govori se več o priznanju sindikatov, ki jih sestavljajo Slovenci, temveč tistih, ki običajno uporabljajo tudi slovenščino. Slovenski zavod IRRSAE naj bi ne bil samostojen, temveč sekcija večinske ustanove, podobno kot glasbeno šolstvo. Uvajajo se nove omejitve glede rabe slovenščine v stikih s predstavniki javne varnosti ter med javnimi ustanovami.

Ob teh "podrobnostih" pa ostajajo nerešeni oziroma se še bolj zapletajo osnovni vozli Masellijevega besedila: območje zaščite in paritetni odbor, ki naj bi izpopolnjeval in uresničeval zaščitna določila. Maselli je zdaj v četrti člen vnesel še dodatni popravek, in sicer da seznam "zaščitenih občin" sestavi paritetna komisija na zahtevo vsaj tretjine svetovalcev posamezne občine. Kot je Slovenska skupnost že večkrat poudarila, bi tak postopek pomenil, da zaščita ni odvisna od spoštovanja človekovih pravic, ustave in meddržavnih obveznosti, temveč od dobre volje večine, in da bo v vsaki izmed obmejnih občin prišlo do polemik in nacionalističnih kampanj.

Če k temu dodamo dejstvo, da so členi o območju, kjer naj bi veljala posamezna določila, pravno slabo napisani, saj so možna protislovna tolmačenja členov št. 1 in 8, 1. odstavek (vse tri pokrajine), 4 (seznam občin, ki ga je treba sestaviti), 8, 3. odstavek (posebni ukrepi v središčih Trsta in Gorice), 27 (veljavnost meddržavnih sporazumov in prepoved nižanja ravni dosežene zaščite), je slika še bolj zaskrbljiva. V času, ko so ustavni, deželni upravni in drugi sodniki že podrobno analizirali obveznosti, ki izhajajo iz ustavnih in meddržavnih določil, je taka nejasnost nedopustna, saj bo le množila politične in pravne spore. Glede paritetnega odbora pa velja ugotovitev, da bo tudi o sestavi "slovenskega dela" v določeni meri odločala italijanska večina, kar pomeni, da sta pariteta in subjektivnost manjšine le navidezni.

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti, ki je o zadnjih novostih glede zaščitnega zakona razpravljalo na seji 9. t.m. v Nabrežini, bo s podrobno kritično analizo Masellijevega besedila seznanila odločujoče dejavnike in javnost, ker šteje za svojo dolžnost, da ob skorajšnjem odločanju v poslanski zbornici skuša izboljšati besedilo, pri oblikovanju katerega, žal, slovenska manjšina ni nastopala enotno in kot subjekt.

S 1. STRANI

BODO ZN NAREDILI KONEC NASILJU?

Ameriški predsednik Clinton, britanski ministrski predsednik Tony Blair in tudi italijanski ministrski predsednik D'Alema so mnenja, da bi morala na Vzhodnem Timorju nastopiti mirovna sila, ki bi pod nadzorstvom Združenih narodov poskrbela, da se naredi konec pokolom in nasilju. Tudi Avstralija, ki je tako rekoč sosedna država, se strinja, da je treba poskrbeti za izoblikovanje ustrezne mirovne sile, in je tudi pripravljena sama prevzeti poveljstvo, seveda pod nadzorstvom ZN. O tem kočljivem vprašanju je bil govor na zasedanju v mestu Auckland na Novi Zelandiji, ki se ga je udeležil tudi Bill Clinton. Tudi glavni tajnik Zveze NATO Solana, ki bo 18. oktobra postal prvi zunanji minister Evropske zveze, meni, da bi v zadevo morala pobliže poseči Evropa, čeprav še nima popolnoma izoblikovane zunanje politike, še manj pa vojaške. Medtem ko se diplomati in politiki pogovarjajo in delajo načrte, se nasilje žal nadaljuje in tudi stopnjuje ter mu ni videti konca.

Politikom je predvsem pri srcu ravnovesje sil v tem predelu sveta in seveda tudi raznovrstni interesi, množice pa umirajo ali so podvržene najrazličnejšim krutostim, da lakote niti ne omenjamo.

V nedeljo pozno zvečer je predsednik Indonezije Habibie izjavil, da je naprosil glavnega tajnika Združenih narodov, naj poskrbi, da bi čimprej prispela na Vzhodni Timor mirovna sila. Ta pa naj ukrepa, da se v deželo vrneta red im mir. Dejansko je Habibie klonil pred hudimi pritiski, ki so jih v zadnjih dneh izvajali predstavniki demokratičnih držav, zlasti Združenih držav Amerike. Izkušnje, ki jih imamo tudi z razmerami na Kosovu, pa nas opozarjajo, da sam prihod mirovne sile še ne pomeni, da se bodo razmere na Vzhodnem Timorju uredile.

MOSKOVČANI ŽRTVE TERORIZMA

ŠE O ŠKANDALIH V RUSIJI

"Pranje umazanega denarja in korupcija utegneta zabosti nož v samo srce Rusije. Zato se mora Moskva takoj in odločno lotiti tega problema." Tako je dejal ameriški predsednik Clinton, ko se je v novozelandskem Aucklandu sestal z ruskim ministrskim predsednikom Putinom. Slednji pa je odgovoril, da se "za škandali skrivajo umazane politične igre". Pristavil je, da je treba resnična dejanja ločiti od laži.

Zanimivo je, da milanski dnevnik *Corriere della sera* še dalje dnevno posveča najmanj dve strani škandalom v Rusiji, pri čemer vztraja, da vodijo glavne niti v sam vrh ruske oblasti, predvsem do predsednika Jelcina in njegove družine. Tako ravna ta dnevnik, čeprav je njegov odgovorni urednik prek ruskega veleposlaništva prejel uradno pismo pristojnega urada ruskega predsedstva, naj preneha objavljati novice, ki da so lažne in žaljive za Jelcina in družino. V pismu najdemo tudi grožnjo oz. napoved, da utegne predsednik Jelcin postopati v skladu z določili mednarodnega prava. Glavni urednik pa je že pojasnil, da objavlja časnik le natančno preverjene novice, zato so grožnje s sankcijami odveč.

TERORISTIČNI ATENTATI V MOSKVI

Svetovna javnost je zaskrbljena tudi zaradi atentatov v ruski prestolnici. Prav na dan, ko so po vsej državi žalovali zaradi kakih sto žrtev prejšnjega atentata v Moskvi, se je bliskovito razširila novica o novi eksploziji. V zgodnjih jutranjih urah je zletela v zrak večnadstropna palača, ki se je skoraj sesula v prah. Pod ruševinami je bilo najmanj 70 mrtvih. Jelcin je v televizijskem govoru izjavil, da je terorizem Rusom napovedal vojno. Naglasil pa je, da bodo banditi, ki so odgovorni za zločine, dobili ustrezen odgovor. Atentati naj bi bili delo islamskih skrajnežev iz Čečenije. Basajev, bivši čečenski ministrski predsednik in poveljnik islamskih sil, ki so v prejšnjih mesecih vdrle v Dagestan, je izjavil, da islamski bojevniki v Dagestanu nimajo opravka z eksplozijami v Moskvi.

NOV PORAZ ZA SCHRÖDERJA

Nemška socialdemokratska stranka je v nedeljo, 12. t.m., doživela nov volilni poraz. Na deželnih volitvah v Turingiji so krščanski demokrati (CDU) dobili absolutno večino glasov (51,5%) in v primerjavi s prejšnjimi volitvami napredovali za kakih 8%. Socialdemokrati so zbrali le 18,5% glasov in nazadovali za več kot 10%. Turingija je na ozemlju nekdanje komunistične Nemčije in je zanimivo, da je neokomunistična stranka (PDS) postala z 20 poslanci v deželnem zboru druga politična sila v deželi. Prejela je dobrih 21% glasov, in sicer nekaj več kot 5%. Očitno ta stranka zbira glasove med volivci, ki niso zadovoljni s sedanjim socialnim stanjem v Nemčiji. Zeleni, liberalci in neonacisti pa niso prekoračili praga 5% in so brez predstavnikov v novem deželnem zboru.

Za socialdemokrate je stanje porazno tudi po izidu nedeljskih občinskih volitev v Porenju-Vestfaliji. V Kölnu so dobili krščanskodemokratskega župana po 43-letnem nepretrganem županovanju socialdemokratskega predstavnika. V Dortmundu bodo 26. t.m. ožje volitve med krščanskodemokratskim kandidatom za župana (45,6% glasov) in socialdemokratskim kandidatom (42,2%). V občinskem svetu je CDU stranka relativne večine (42%). Po zmagi CDU na volitvah v Turingiji je ta stranka dobila večino v zgornjem domu (*Bundesrat*) nemškega parlamenta. CDU ima zdaj v tem zboru 28 predstavnikov, SPD pa 26, medtem ko ostalih 15 pripada t.i. "nevtralnemu bloku". Za časa kanclerja Kohla je večino v Bundesratu imela SPD.

POVEJMO NAGLAS

JANEZ POVŠE

ZA VEČ ČLOVEKOVIH PRAVIC IN SPOŠTOVANJA

Komaj je bilo z orožjem zaustavljeno nasilje enega naroda proti drugemu na Kosovu, že se podobne stvari dogajajo na Vzhodnem Timorju. Ob tem seveda ni mogoče mimo spopadov v Dagestanu, mimo preganjanja Kurdov v Turčiji in Iraku, mimo pritiska Kitajske na Tibet. Ob dogodkih na Vzhodnem Timorju je razviti svet ponovno dvignil svoj glas in to upravičeno. Teptanje človekovih pravic kjer koli na zemeljski krogli je preprosto rečeno grožnja vsemu človeštvu. Praviloma gre za napetosti znotraj iste državne tvorbe, in sicer med večjim in manjšim narodom. Praviloma se tudi pokaže, da se večji narod v mnogih primerih čuti večvrednega, zato mu niti na misel ne pride, da bi pravočasno in po mirni poti dopustil manjšemu narodu pravico do samoodločbe. Tako pride do uporabe sile. V kolikor pa manjši narod prvi prime za orožje, ker je pač pri svojem gospodarju vedno naletel na gluha ušesa, se večji narod z vso ihto znese nad njim.

Prihodnost človeštva je le v vse večjem uveljavljanju človekovih pravic. Številčno močnejši narod ne more biti večvreden. Človekove pravice so druga beseda za svobodo, ki pripada vsem brez izjeme. Nihče ne sme ali bi ne smel pogojevati in omejevati svobode drugega. Nihče nima svobode v svoji lasti, svoboda se v enaki meri daje vsem. Svoboda sama je tista, ki daje prostor vsem narodom, nekoč jo bo dala vsem posameznikom. Dokler narodi niso svobodni, človek kot posameznik ne velja nič in to je strašno. Zato je vsakršno prizadevanje, ki je na svetu zares pomembno, v bistvu prizadevanje za večjo svobodo vseh. Le v tem je lahko smisel človekove in tudi božje zgodovine, vse ostalo je podaljševanje nasilja v vedno novih preoblekah.

Od upoštevanja človekovih pravic ni daleč spoštovanje do drugače mislečega. S tem v zvezi je beatifikacija škofa Antona Martina Slomška veliko upanje, da se bo raven spoštovanja do drugače mislečega v mladi državi Sloveniji dvignila na še višjo raven. Ob velikem priznanju dela in spomina na Antona Martina Slomška namreč ni mogoče mimo dejstva, kako se določen del slovenske družbe obrača na vernike oziroma na Cerkev. Govorimo lahko o nerazumevanju vere oziroma vernikov, mestoma prihaja do pravih žalitev, kar seveda ni spodbudno in plodno. Prav gotovo slovenski narod in mlada država Slovenija ne potrebujeta nestrpnega obravnavanja drugače mislečih posameznikov, posebno če se spomnimo na vloge vere v utemeljevanju naroda kakor tudi vstopanja Slovenije v novo Evropo. Prav ob priložnosti velike počastitve Slomškovega imena je mogoče upati, da bodo nekoristni pogledi na drugače misleče preseženi in da bomo kot Slovenci zmogli uresničiti tisto stopnjo medčloveškega spoštovanja, ki bo nam v ponos, drugim pa za vzgled.

NOVI GLAS

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18
TEL 0481 533177
FAX 0481 536978
E-MAIL noviglas@tmedia.it

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3
TEL 040 365473
FAX 040 775419
E-MAIL nglasts@tin.it

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMJAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 70.000, INOZEMSTVO 110.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 140.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

INTERVJU / EDI ŽERJAL

MED SLIKARSTVOM IN SOCIALO

MARKO TAVČAR

Edi Žerjal je znan tržaški likovni umetnik, poznamo pa ga tudi kot človeka, ki se poklicno ukvarja s socialno problematiko, saj je vodja patronata EPACA pri Zvezi neposrednih obdelovalcev v Trstu.

Za uvod bi vas prosili, ali bi nam najprej predstavili okolje, v katerem ste zrasli in se navdušili za likovno ustvarjanje.

Rodil sem se v Rojanu, ko je bil ta predel mesta še večinoma slovenski in ko so se naši ljudje še v veliki meri ukvarjali s kmetijstvom, zlasti z vrtnartsvom in vinogradništvom. Mnoge rojanske ženske pa so tedaj še hodile služit v mesto, oziroma so iz mesta nosile domov perilo mestnih gospa, ga oprale ter zlikale in ga nosile nazaj. Pri nas doma smo imeli vrtnarijo, naši pa so pridelek prodajali na trgu v Rojanu. Mnogi rojanski moški pa so delali v pristanišču in bili vozniki, saj smo v Rojanu imeli velik konjski hlev v ulici Apiari. Otroci smo večkrat hodili gledat to veliko štalo in včasih so nas vozniki posadili na te velike in težke konje, da smo jih jezdili. Mi pa smo bili vsi srečni, da so nam to dovolili. Osnovno šolo sem obiskoval v Rojanu, srednjo šolo pa pri Sv. Jakobu, kjer sem že spoznal prof. Černigoja, ki me je tudi pozneje v vseh letih študija na realni gimnaziji spremljal in vodil v slikarstvu. Po maturi, ko je prof. Černigoj odprl privatno šolo in nadaljeval z mentorsko dejavnostjo, je bilo zame naravno, da sem se pridružil temu krogu, saj je okrog sebe zbral lepo število bivših učencev in drugih mladih likovno nadarjenih ljudi.

Kako pa je bil Černigoj v šoli?

Bil je odličen, naraven pedagog. Najlepše ure, vsaj zame, so bile ure likovne vzgoje v risalnici, odkoder je bil lep pogled na tržaški občinski bazen in pristanišče. Tiste ure so bile za nas nepozabne. Risali smo in, ko je bila risba izgotovljena, jo je prof. Černigoj vzel in vsako obesil na tablo ter jo analiziral. To je delal s čisto vsako risbo vsakega učenca. Risbo je sicer kritično pregledal, vendar vedno s pozitivnega vidika ter ugotavljal zanimivosti dela in vedno je ovrednotil izpovedne lastnosti in osebnost vsakega učenca. Večkrat nas je tudi vodil na ogled zanimivih razstav, ki so bile v mestu. To so bile zelo zanimive izkušnje.

Kakšen je bil vaš odnos do velikega mojstra?

Moj odnos je bil do profesorja Černigoja res prijateljski. Večkrat sem hodil k njemu na dom in v njegovem ateljeju risal ter se pogovarjal o umetnosti. Černigoj me je večkrat predstavil raznim galeristom in drugim tržaškim umetnikom. Uvedel me je v sindikat tržaških slikarjev. Černigoj je bil velik pedagog. Dovolil je vsakemu umetniku, da se je izražal v tistem slogu, ki mu je bil najbližji. Iz njegovega kroga so izšli tudi pomembni ustvarjalci, npr. arhitekt Boris Podrecca, Klavdij Palčič in drugi, ki so se uveljavili v širšem prostoru.

Se še spominjate, v kateri tehniki ste tedaj delali in katere teme so vas v tistih letih navdihovale?

V šoli smo se učili različnih tehnik. Posebno gvaš mi je bil pri srcu. Černigoj nas je naučil, čeprav ni imel posebnih stiskalnic, tudi izdelave linoreza in lesoreza. Pri tiskanju smo si pomagali, kot smo pač mogli. Moji začetki slikarstva so bili usmerjeni v to smer. Na prvi razstavi sem prikazal linoreze na tematiko okraskov na kraških portalih.

Kdaj pa ste prvič razstavljali?

Prvič sem razstavljal v Tržaški knjigarni, bilo je to leta 1970, ko sem bil star 30 let. To je bila moja prva osebna razstava. Razstavljal sem sicer že prej, skupno s prijatelji, ki so bili pod vodstvom prof. Černigoja.

Kaj pa v kasnejših letih? Poleg Černigoja ste imeli za učitelje še druge mojstre?

Nadaljeval sem s tečajem figure v Muzeju Revoltella, in sicer pod vodstvom prof. Nina Perizija. Nato, po nasvetu samega prof. Černigoja, pa sem šel na polletni tečaj v Urbino, kjer smo se učili lesoreza. Grafika me je navdušila, tako da sem se odločil, da se bom izpopolnjeval. Vpisal sem se zato v grafično šolo Carlo Sbisà, ki je bila tedaj še v Rojanu in jo je vodila njegova žena Mirella Schrott Sbisà. Grafiki in še zlasti akvatinti sem nato posvečal veliko svojega časa. Zelo spodbudno je bilo zame tudi sodelovanje pri Grupi U, to je bila skupina umetnikov, ki se je zbirala v Trstu in veliko sestankov posvečala tudi razpravljanju o umetnosti. Ob tem pa smo si tudi pomagali pri našem ustvarjalnem in zlasti razstavljalnem delu.

Različne grafične tehnike so tedaj postale za daljše obdobje vaš najbolj priljubljeni način izražanja. Spominjamo se raznih ciklusov, ko so vas nagovarjali glagoljaške pismenke, portali, kraška arhitektura in letni časi s kmečkim delom itd. Skoraj odsotna pa je človeška figura. Zakaj?

Čeprav v svojih slikah redkokdaj prikazujem človeško telo, me skoraj vedno nagovori človeško delo, njegovo poseganje v prostor in tudi čas. Človek s svojim delom je ustvaril to pokrajino, je ustvaril Kras. Posebno v zadnjih časih mi je vse bolj pri srcu kraška arhitektura in kulturna krajina. Rad opazujem in slikam predvsem hiše, ki imajo zaprte borjače. To je zaprt prostor, nekakšen svet zase, kot da se človek, ki v teh hišah živi, težko druži z drugimi. Vedno imam vtis in mogoče sem s tem Kraševcem malo kriviten, da so Kraševci tudi zaradi arhitekture svojih starodavnih hiš nekako zaprti vase in so se umaknili pred zunanjim svetom. Tega v drugih krajih ne opažamo. Pomislite na Furlanijo ali Toskano. Tam so gradili hiše, ki so jih celo privzdignili, da bi bile bolj vidne. Okrog njih je vse odprto, da vsakdo lahko vidi in pride k hiši. Menim, da je način gradnje bivališča sicer res odvisen od naravnih okoliščin, a tudi da te naravne okoliščine pogojujejo značajske poteze ljudi, ki v teh krajih živijo. Kraški kmet postane več kot samo gospodar na svoji domačiji. Ta zadržanost in previdnost sta me vedno nekako pritegovali. Po eni strani ju razumem in čutim blizu, po drugi pa se čudim temu.

Tem temam ste ostali zvesti tudi v najnovejših stvaritvah, ko ste se odločili za čisto drugačno tehniko? Za kaj gre?

Zaradi dela in pomanjkanja prostora, kjer bi lahko izdeloval grafike, sem se odločil za drugo tehniko, to je za akvarel. Pri tem sem si izmislil nekakšno varianto, in sicer uporabo lužil in voska. Barvni učinki so zato nekoliko posebni in menim, da prav to odgovarja mojemu značaju. Trenutno se ukvarjam z bolj praktičnimi stvarmi, saj doma počasi urejujem stanovanje in svoj atelje, vedno pa pomalem kaj slikam. Že dolgo me npr. zaposluje motiv devinskega gradu. Veliko simbolike je v njem, ob tem pa je tudi zaradi lepote hvaležen motiv. Naslikal sem jih že ne vem koliko, a doslej mi ni še uspelo, da bi dosegel res tak barvni učinek, kot si ga želim. Menim, da zahteva dobra slika veliko dela.

Omenili ste delo. Marsikdo vas pozna za človeka, ki se strokovno in na zelo požrtvovalen način ukvarja s socialnimi problemi kmetov in drugih ljudi, saj ste zaposleni pri patronatu EPACA. Kaj bi povedali o tem?

Maja leta 1972 sem začel delati pri Zvezi neposrednih obdelovalcev v Trstu, ker se je spremenilo ozračje v tej organizaciji in so rabili človeka z znanjem slovenščine. Kmalu potem so me postavili za ravnatelja patronata EPACA. Od takrat dalje sem se začel zanimati za socialne probleme, zlasti za skrbstvena vprašanja kmetovalcev. Tržaška pokrajina je majhna. Tako sem osebno spoznal skoraj vse naše proizvajalce in z nekaterimi sem postal tudi dober prijatelj. Po svojih močeh in v kolikor mi zakon dovoljuje, skušam vsem ugoditi, da pridejo do svojih pravic.

Kateri so osnovni problemi socialne narave, ki pestijo naše kmete?

Največji problem obstaja v tem, da kmet plačuje 20 let prispevkov in mora dopolniti 65 let, da stopi v pokoj. Ta pokojnina mu ne da možnosti, da bi se z njo preživljal. Zato malokateri kmet v pokoju lahko zapusti delo na svojem posestvu. O kmetijstvu na Tržaškem se sicer veliko govori, vendar je stvarnost precej skromna. V zadnjih letih je močno upadlo število kmetij, nazadovala je živinoreja, ki je bila dolga desetletja glavna panoga pri nas, doma so ostajali stari ljudje, mladi so odhajali v tržaško pristanišče ali po drugih poslih v mesto. Mladi so se izučili raznih obrti ali se zaposlili v trgovini in prometu, tako so kmetije propadale. Toda prav v zadnjih letih je opazen premik. Precej mladih je poprijelo. To so mlajši fantje in dekleta, ki so polni idej in dobre volje, lotili so se novega načina dela in se nekako specializirali v taki ali drugačni proizvodnji. Tako imamo na Krasu zelo kakovostna vina, ki se lahko merijo z vsemi drugimi vini v Italiji in tudi po svetu. Naj omenimo tudi količinsko skromno, a kakovostno zelo pomembno proizvodnjo oljčnega olja, nekaj - sicer redkih navdušencev - se je lotilo rentabilne živinoreje. Še bi lahko naštevali, a na kratko rečeno, gremo v smer, ko bomo v tržaški pokrajini imeli majhen odstotek prebivalstva, ki se bo ukvarjal s kmetijstvom, a ta posel bo za te ljudi donosen. Spremenila se je torej miselnost. Desetletja smo žal dolgo krožili v nekakšnem začaranem krogu, ker smo večinoma vztrajali pri ohranjanju nečesa preživelega. Dolgoročno je to škodilo kraškemu prebivalstvu, saj so mladi zapuščali kmetije, ker niso v njih videli nobene prihodnosti. Spremenil se je način življenja, ker ni bilo nekega pozitivnega pogleda v prihodnost; ljudje so začeli prodajati zemljo in hiše, vse to pa je negativno vplivalo na dušo naših ljudi. Tudi zato slikam kraško pokrajino, da bi koga nagovoril, da bi se še kdo zavzeto lotil dela na tej "pokrajini kamniti", da rečem s pesnikom.

Pokojninski sistem v Italiji doživlja prav v teh tednih korenito prenovo. Kaj mislite o teh načrtih?

Po letu 2001 bodo za kmete pokojnine še manjše, ker bodo plačane na osnovi števila prispevkov, ki jih je kmet v svojem življenju vplačal. Zato si bo morala država zamisliti posebne sklade, v katere bodo plačevali vsi odvisni in samostojni delavci. Edino na ta način si bodo lahko ti ljudje pridobili take vsote denarja, da bodo lahko s temi dopolnilnimi skladi krili razliko, ki jih sama pokojnina ne bo krila.

Za Trst in okolico velja, da je pri nas zelo veliko ostarelih ljudi. To dejstvo ima na kmetih eno valenco, v mestih pa se ostareli velikokrat znajdejo v hudih težavah. Kako gledate na to problematiko?

Problematika ostarelih in njihovih težav je gotovo v ospredju problemov, ki jih mora reševati socialno pravična država. Problemov je ničkoliko in so različni, vendar je tudi res, da se iščejo rešitve. Na kmetih je družina še vedno v glavnem patriarhalno zasnovana. Kmetija rabi ljudi za svoje delo. Zato je vsak človek od najmlajšega do najstarejšega vedno uporaben in potreben. Nona pripravi kosilo za celo družino, ki dela na polju, in istočasno pazi ter varuje mlajše otroke, ki ne hodijo še v vrtec ali šolo in niso uporabni pri kakem delu. V tej skupnosti je vsak družinski član tudi členek v verigi, ki pomaga, da kmetija čim bolj napreduje. Zato se tudi bolezen in ostarelost ter celo smrt v taki sredi veliko lažje prenašajo. V mestu, kot je naše, pa je problematika ostarelih še posebej pereča. Statistike kažejo, da je vse več ljudi, ki so presegli 70. leto starosti, in da je tudi veliko vdov in vdovcev, ki živijo sami. Večkrat se žal godi, da taki zapuščeni ljudje umrejo v samoti in jih najdejo po več dnevih ali celo tednih. Deželna uprava Furlanije-Julijske krajine se je zavedela tega problema in je skušala najti, v sodelovanju z vsemi sindikalnimi organizacijami na deželnem ozemlju, primerno zakonsko rešitev. Lani so tako sprejeli okvirni deželni zakon št. 10/98, ki globalno urejuje socialno problematiko ostarelih. Med drugim predvideva sredstva za socialno in zdravsteno oskrbovanje ostarelih na domu. Na ta način lahko človek preživlja svojo starost v okolju, v katerem je vedno živel in mu je domače. Predvidena je tudi podpora družinam, ki hočejo obdržati onemogle svojce doma. Dežela nudi sredstva, da zaposlenim ni treba pustiti dela zaradi oskrbovanja sorodnikov, ampak lahko s tem denarjem plačajo usposobljene ljudi, ki obiskujejo in oskrbujejo ostarele ali onemogle, glede na specifične potrebe posameznikov. Žal pa ta zakon še nima popolnega finančnega kritja, da bi povsem stekel in zadostil vsem potrebam. Doslej so bili na tem področju še zlasti angažirani ljudje, ki so se prostovoljno vključili v dobrodelne organizacije. Vsi poznamo Karitas, Skupnost sv. Egidija ali gospe, ki prostovoljno pomagajo pri oskrbovanju bolnikov v bolnišnicah... Ta stvarnost je kar precej razširjena med italijanskimi občani, veliko premalo pa med nami. Omenjeni deželni zakon pa nekako globalno rešuje vse te probleme.

Katera lastnost je torej za socialnega delavca najbolj potrebna?

Potrpljenje! Zelo lahko in lepo je enkrat na leto obiskati ostarelega ali bolnika in mu pomagati v kakem primeru. Tisti dan si ves srečen, ker si napravil dobro delo. A zelo težko je, da vsak dan obiščeš nekoga in mu pomagaš.

BIBLIČNA RAZMIŠLJANJA
OB BOGOSLUŽNIH BERILIH
V LITURGIČNEM LETU A

ŽLAHTEN IZBOR BOŽJE BESEDE, NEDELJO ZA NEDELJO

ZVONE ŠTRUBELJ

24. NAVADNA NEDELJA

Nebeško kraljestvo je namreč podobno hišnemu gospodarju, ki je šel zgodaj zjutraj najet delavce za svoj vinograd. Z delavci se je pogodil za en denarij na dan in jih je poslal v svoj vinograd. Okrog tretje ure je šel ven in videl druge na trgu postajati brez dela. Tudi tem je rekel: "Pojdite tudi vi v vinograd, in kar je prav, vam bom dal." In so šli. Okrog šeste ure in okrog devete ure je spet šel ven in storil prav tako. In ko je šel ven okrog enajste ure, je našel druge, ki so tam postajali, in jim je rekel: "Kaj postajate tukaj ves dan brez dela?" "Ker nas nihče ni najel", so mu dejali. Tedaj jim je rekel: "Pojdite tudi vi v vinograd!"

Pod noč pa je gospodar vinograda rekel svojemu oskrbniku: Pokliči delavce in jim plačaj. Začni pri zadnjih in končaj pri prvih. Pristopili so torej tisti, ki so prišli okrog enajste ure, in dobili vsak po en denarij. Ko so prišli prvi, so mislili, da bodo dobili več, vendar so tudi oni dobili vsak po en denarij. In ko so to prejeli, so godrnjali nad hišnim gospodarjem, češ: Ti zadnji so delali eno uro in si jih izenačil z nami, ki smo prenašali težo dneva in vročino. Odgovoril je enemu izmed njih: Prijatelj, ne delam ti krivice. Ali se nisi pogodil z menoj za en denarij? Vzemi, kar je tvojega in pojdi! Hočem pa tudi temu zadnjemu dati kakor tebi. Ali ne smem storiti s svojim, kar hočem? Ali je tvoje oko hudobno, ker sem jaz dober? Tako bodo zadnji prvi in prvi zadnji. (Matej 20, 1-16)

KRISTUSOVA CERKEV KOT ODPRT PROSTOR ZA VSE LJUDI

Nikjer še nisem bral zgovornejše razlage o božji milosti kot je podana v Jezusovi priliki o delavcih v vinogradu. Vse človeške lestvice pravičnosti so obrnjene na glavo. S tem Jezus želi povedati, da Bog ni tak kot človek. Bog Oče, ki je upodobljen v priliki, ne pozna pravil ekonomije, kjer so storilnost, dober izračun in zaslužek na prvem mestu. Nasprotno. Gospodar se poigra s pravili človekove produktivnosti in delo v svojem vinogradu načrtuje čisto na drugi osnovi. Model Očetovega vinograda sloni na vrednosti vsakega delavca, ne glede na čas dela ali na delavčevo sposobnost. Cilj trgatve v vinogradu je, da bi v njem delalo čimveč ljudi in da bi ob koncu delovnega dne postali vsi enaki. Da bi se torej znali skupaj veseliti opravljenega dela.

Milosti, ki jih Bog daje, si ne moremo zaslužiti. Le podarjene so nam lahko. Tako kot delavci, ki so v vinogradu delali eno samo uro, pa so prejeli isto plačilo kot tisti, ki so delali od ranega jutra naprej, tudi mi prejemamo obilico božjih dobrot, ne da bi jih sami zaslužili. Prav zato rečemo, da je božja milost zastonjska, podarjena, nezaslužena. Tako kot nam je podarjeno življenje, prijateljstvo, ljubezen.

Jezus nas s priliko o delavcih v vinogradu vabi k odkrivanju darov, ki so nam dani in za katere smo lahko samo veseli in hvaležni. V današnjem času ni več v navadi, da bi sami sebe zrli tudi v tej luči. Prevečkrat smo podobni jutranjim delavcem, ki jim gre v nos, da so tudi zadnji prejeli isto kot oni. Merimo svoje sposobnosti, jih primerjamo z drugimi, tekmujemo, smo nevoščljivi. Izčrpavamo svoje duhovne energije v praznem materialnem in duhovnem konkuriranju, namesto da bi se veselili skupne trgatve in priložnosti, da vsi skupaj lahko delamo in se veselimo pridelka. Božji vinograd, ki je Kristusova Cerkev, je odprt prostor za vse, ki se želijo udeležiti duhovne trgatve človeštva.

"Ali je tvoje oko hudobno, ker sem jaz dober?" Kdor spozna Božjo dobroto in merila njegove pravičnosti, kdor zauživa njegove milosti in živi v prijateljstvu z Njim, mora samega sebe napolniti z isto dobroto in z istimi pravili širokosti in razumevanja. Božja milost se tako preko človeka, ki je napolnjen z njo, širi na bližnjega. Da, Bog se poslužuje svojih otrok, da bi njegova milost, dobrota, odpuščanje, usmiljenje dosegli čimveč ljudi. Poglejmo na veliki dogodek razglasitve škofa Slomška tudi s te strani. Koliko ljudi bo ob papeževi razglasitvi Slomška za blaženega po njem doživelo Božjo dobroto in bližino, koliko ljudi bo po njegovem liku in z njegovo priprošnjo zaživelo boljše, človeka in kristjana vrednejše življenje?

TUDI LETOS SMO SE SREČALE

Marijine družbenice in druge dobre žene iz Goriške so se preteklo nedeljo, 12. septembra, zbrale v Zavodu svete Družine za vsakoletno duhovno obnovo. Tokrat je govoril duhovnik in publicist Joško Kragelj. Hvaležne so njemu in častitim sestram za prijetno in doživeto duhovno srečanje. Škoda le, da ni bila udeležba na duhovni obnovi številnejša.

V PRIČAKOVANJU NA 19. SEPTEMBER

PRED BEATIFIKACIJO

Do papeževega obiska in slovesne razglasitve prvega mariborskega škofa Antona Martina Slomška za blaženega nas ločuje le še nekaj dni. Slovenci v matici, zamejstvu in zdomstvu z veseljem pričakujemo 19. september, ko bo naš ugledni sonarodnjak razglašen - prvi, odkar je Slovenija samostojna in neodvisna država - za blaženega. Ker je bil Slomšek zaveden Slovenec in narodni buditelj, bo to praznik ne samo za vernike, ampak za vse ljudi dobre volje.

Travnik ob Betnavskem dvorcu v Mariboru, do pred kratkim žitno polje, je že od začetka meseca avgusta spremenil svojo podobo, saj so na njem po zamisli arh. Jožeta Marinka pripravili veliko cerkev na prostem, ki bo lahko sprejela nad 200 tisoč udeležencev. Prostor bo organiziran centrično, tako da bodo vsi pogledi usmerjeni v žarišče dogajanja. Osrednji del prizorišča bo seveda štiri metre dvignjen oltar, nad katerim bosta slika Ptujskogorske Marije, najpomembnejša Marijina podoba za Slomška, in znamenje križa, na desni strani bo Slomškov portret, na levi pa zvonovi. Celotni oltarni prostor bo krasilo Slomškovo geslo: *Sveta vera bodi vam luč, materni jezik pa ključ do zveličavne omike.* Na desni strani velikega dvignjenega oltarnega prostora bo oder, na katerem bo pod vodstvom prof. Jožeta Trošta prepevalo nad 2.500 pevcev, članov župnijskih zborov mariborske škofije; spremljal jih bo pihalni orkester. Isto mesto bo tudi prizorišče uvoda v evharistično slavje, pri katerem bodo sodelovali glasbene skupine, solisti, ansambli in radijski voditelji. Oltarni prostor bo krasilo dvanajst mlajev iz pohorskih gozdov.

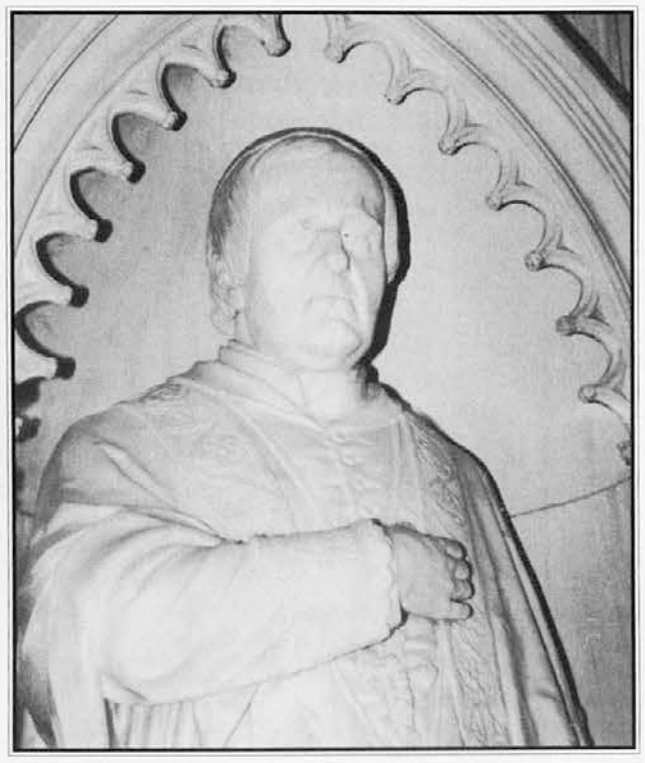

Kip škofa A.M. Slomška v prezbiteriju mariborske stolnice, ena najbolj verodostojnih podob novega blaženega

SPORED DNEVA

Ugledni gost bo pristal na mariborskem letališču ob 10. uri; tam ga bodo pričakali apostolski nuncij Edmund Farhat, predsednik republike Milan Kučan, mariborski škof dr. Franc Kramberger, ljubljanski nadškof dr. Franc Rode. Po kratkem protokolarnem sprejemu se bo Janez Pavel II. s papamobilom odpeljal k Betnavskemu dvorcu, kjer ga bo zbrana množica pozdravila ob 10.30. Papež se bo nekaj časa vozil med zbranimi in se tako večini udeležencev čimbolj približal. Prizorišče bo razdeljeno na več sektorjev, mednje bodo speljane poti. Vsaka vstopnica, ki je brezplačna, bo udeleženca vodila do vhoda na prizorišče in sektorjev, ki bodo označeni z različnimi barvami. Ob 11. uri naj bi se pričela maša, pri kateri bo ob svetem očetu več kot 40 kardinalov, nadškofov in škofov ter več sto duhovnikov iz Slovenije, zamejstva in izseljenstva. Somaševalci bodo nosili mašne plašče s simbolom papeževega obiska. Med drugimi uglednimi somaševalci bodo prisotni kard. Angelo Sodano, kard. Alojzij Ambrožič, in kard. Franz König z Dunaja ter škofje iz Varaždina, Zagreba, z Reke, iz Pulja, Trsta, Gorice, Vidma, Celovca, Gradca in Eisenstadta. V začetku maše bo sv. oče opravil razglasitev beatifikacije. To bo storil s posebno molitvijo po kratki predstavitvi Slomškovega življenja in izrečeni prošnji mariborskega ordinarija dr. Krambergerja, naj se častitljivi božji služabnik A.M. Slomšek razglasi za blaženega. Sledila bosta prinašanje relikviarija (delo češkega kiparja Otmarja Olive), v katerem bo delček Slomškovega telesa, in razgrnitev Slomškovega portreta. Med tem dejanjem bosta veliki zbor in zbrano ljudstvo prepevala znano Slomškovo pesem *V nebesih sem doma*. Drug pomemben trenutek ob Slomškovem slavju bo popoldansko srečanje Janeza Pavla II., po njegovi molitvi na grobu blaženega, z delegati slovenske sinode v stolnici ob 17.30. Prvo plenarno zasedanje pomembne sinode, ki si je zadala geslo *Izberi življenje!*, bo v dneh od 4. do 6. novembra. Ob koncu kratkega obiska v Sloveniji bo imel papež ob 18.45 na mariborskem letališču tudi kratek pogovor s predsednikom Milanom Kučanom, nakar bo ob 19.30 odletel proti Vatikanu.

POGOVOR / DR. MARJAN TURNŠEK

ISKANJE VZOROV V EVROPI NARODOV

Dr. Marjan Turnšek, profesor na teološki fakulteti v Mariboru, je v zadnjih letih kot vicepostulator v postopku za Slomškovo beatifikacijo odigral pomembno vlogo in ima mnogo zaslug, če smo tik pred velikim dogodkom. S svojim ogromnim znanjem in jasno vizijo je rad pristal na pogovor za naš tednik.

Zakaj mislite, da današnji človek tako hrepeni po blaženih in svetnikih?

To je dobro in zanimivo vprašanje, ki si ga danes vsi zelo pogosto postavljajo in se sprašujejo, zakaj razglaša papež v zadnjih časih toliko blaženih in svetnikov. Mislim, da je človek vseh časov vedno iskal svoje vzore. Danes pa je človek, kot lahko vidimo, posebno nagnjen k temu, da išče svoje vzore, čeprav hoče biti po drugi strani samostojen in enkraten, kar je tudi prav. Poglejmo samo, koliko imamo športnih, filmskih in glasbenih zvezdnikov in kolike mase ljudi hodijo za njimi; hkrati vidimo, da veliko teh superzvezdnikov nima v svojem zasebnem življenju človeku in človeštvu kaj veliko dati, da so pravzaprav bolj negativni kot pa pozitivni vzori. Prepričan sem, da človek v svoji najglobljі notranjosti hrepeni po pozitivni izpolnitvi svojega življenja. Mislim, da papež tudi zaradi tega razglaša toliko blaženih in svetnikov, ker verjame v to, da so svetniki najbolj izpolnili svojo človeškost in človeške ter krščanske kreposti v herojski meri. Zato se mi zdi, da se tudi danes ljudje vendarle še zanimajo za svetnike, in mislim, da se bodo vedno bolj.

V svojih besedah in besedilih govorite o širši slovenski in celo evropski razsežnosti Slomška kot kandidata za blaženost. Katera je po vašem mnenju Slomškova vrlina, ki združuje vse Slovence, tudi tiste v zamejstvu?

S tega vidika bi izrecno poudaril njegovo modrost in sposobnost, da je uspel v tistem burnem času, ko je škofoval - to je bil čas revolucij, liberalizma, začetka komunizma, raznih nacionalizmov -, ustvariti osamosvojitev slovenske kulture od nemške, in sicer na neboleč in nerevolucionaren način, tako da ni nastal zaradi tega razkol med dvema narodoma. Narod se je hkrati lahko osamosvajal in vendar ostajal v pozitivni povezavi z drugim, večinskim narodom. Mislim, da je to velik doprinos A.M. Slomška k sožitju v tem delu Evrope.

Kot vicepostulator v postopku za beatifikacijo ste eden najboljših poznavalcev Slomškove osebnosti. Česa se osebno pri tem velikem dogodku najbolj veselite?

Najprej to: mislim, da je vsaj nadškof Fran Kramberger boljši Slomškov poznavalec, saj je tudi doktoriral z disertacijo o liku A.M. Slomška. Res pa je, da sem imel v zadnjem času srečo, da sem veliko delal zanj in o njem. Meni največ pomeni to, da se je papež tri leta po obisku Slovenije odločil, da zopet obišče našo deželo samo za razglasitev Slomška za blaženega. To je velik poklon slovenskemu narodu in vernikom, pa tudi vsem okoliškim, saj Slomšek konec koncev res ni zgolj slovenski znotraj naših meja. Izredno sem vesel, da bo do tega dogodka prišlo. S tem je povezano še to, da je proces prišel do konca. Uspeli smo pozitivno skleniti proces in bomo prvi del zdaj kronali. Še bolj pa upam, da bi čimprej prišli do drugega dela - do razglasitve za svetnika, ki pa bo verjetno v Rimu in ne v Sloveniji.

DD

VIPAVA / BLAGOSLOVITEV NOVE STAVBE ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE

DAN ZAHVALE IN VESELJA

Koprski škof Metod Pirih je v soboto, 11. t.m., popoldne, blagoslovil v prisotnosti ogromne množice ljudi novo stavbo Škofijske gimnazije Vipava. Tako je bil kronan podvig koprske škofije, ki si še vedno močno prizadeva za izobraževanje in vzgojo mladih rodov. V prvem delu programa je v športni dvorani najprej zapel zbor ŠGV, nato so dijaki oblikovali nekaj utrinkov in recitacij. Prireditev so pozdravili rektor msgr. Vinko Lapajne, predsednik državnega zbora Janez Podobnik, župan Ivan Princes in drugi. Prisrčno zahvalo so prejeli načrtovalci, občina, direktor gradbenega podjetja Primorje, pa tudi vsi verniki, ki so prispevali za izgradnjo stavbe. V bogoslužnem delu je po berilih, svojem nagovoru (iz katerega povzemamo nekaj odlomkov) in pesmih škof msgr. Pirih pokropil prostore, nato pa še slovesno prerezal trak. Lepo ljudsko prireditev sta sklenila ogled prostorov in pogostitev vseh prisotnih.

(...) V letu, ki je posvečeno Bogu Očetu, blagoslavljamo novo zgradbo škofijske gimnazije. Prav nebeški Oče je blagoslavljal naše delo, da smo to stavbo v tako kratkem času zgradili, zato smo danes vsi polni veselja in hvaležnosti do Boga, pa tudi do vseh tistih, ki ste to stavbo gradili, do vseh tistih, ki ste to delo finančno podprli, in do vseh, ki ste za to pomembno delo veliko molili. Naj Gospod vsakemu od vas, vsem duhovnikom in vernikom, vsem posameznikom, sponzorjem in ustanovam v naši škofiji, v Sloveniji, v zamejstvu in po svetu, velikodušno povrne z novimi duhovnimi in materialnimi darovi. (...) Moje veselje in zahvala pa sta povezana tudi s prošnjo za vztrajnost, za sodelovanje in za pomoč pri dokončanju vseh del pri gimnaziji in za urejanje Dijaškega doma.

To je dan, ki ga je naredil Gospod, praznik zahvale in veselja, praznik življenja in upanja. S tem dogodkom smo še bolj usmerjeni v prihodnost: v drugi obisk sv. očeta Janeza Pavla II. Sloveniji in v kanonizacijo blaženega škofa Antona Martina Slomška, v slovensko sinodo in v praznovanje velikega jubileja 2000.

Nova škofijska gimnazija je namenjena predvsem mladim. Vam starši, profesorji, učitelji, duhovniki in vzgojitelji, pa je zaupana vzgoja mladih. Vi ste njihovi vzorniki in voditelji. Vsak vzgojni načrt, da bi bil uspešen, mora biti bogat s človeškimi, duhovnimi in kulturnimi vrednotami. Kakovost vsake šole je ogledalo samega naroda. Šola se ne more omejiti le na to, da mladi pridobe znanje, ampak jih mora napotiti na pravo pot v iskanju smisla življenja. Vzgajanje mladih rodov pomeni vlagati v prihodnost Cerkve in naroda. Brez dobre vzgoje mladih ni nobenih izgledov za drugačno prihodnost. Drugi vatikanski cerkveni zbor pravi: "Po pravici moramo misliti, da je bodoča usoda človeštva položena v roke tistih, ki bodo znali prihodnjim rodovom posredovati nagibe za življenje in za upanje" (CS 31,3). Bodočnost bodo torej imeli tisti, ki bodo upali in ljubili življenje. Mladi potrebujejo pričevanje ljubezni, ki se zna žrtvovati, in potrpežljivosti, ki zna čakati. Ljubezen in potrpežljivost sta neobhodno potrebni vzgojiteljevi kvalitevi. Cerkev zelo ceni vaše delo na tako občutljivem in važnem področju, kot je vzgoja mladih. (...) Vzgojitelji, ostanite povezani z mladimi, kakor je vinska trta povezana z mladikami, da boste obrodili obilo sadu (prim. Jn 15,5). Mladi, pustite, da vas Kristus osvoji (prim. Flp 3,12), da boste mogli, izobraženi in vzgojeni, v novem tisočletju sprejeti odgovorne službe v Cerkvi in v družbi, službe, ki bodo prežete z ljubeznijo do Boga in bližnjega. Že jutri se boste morali spoprijeti z velikimi nalogami. Pripravljeni boste sprejemati različne službe, če se boste zdaj dobro vzgojili ob pomoči in podpori staršev, Cerkve in vzgojnih ustanov. Najdite svoje mesto v vaših družinah, v domačih župnijah in v okolju, kjer živite. To je najbolj primeren način priprave na naloge, ki vas čakajo v življenju. Vedite, da je vsako urejanje in načrtovanje življenja, ki ni v skladu z Božjim načrtom o človeku, obsojeno prej ali slej na neuspeh. Človek se more namreč edino v Bogu in z Bogom, kot mladika na vinski trti, popolno uresničiti in doseči polnost, h kateri teži.

Dragi mladi, naj vas ne bo strah napora in žrtve, ampak veselo ponesite Jezusovo besedo in Kristusovega duha na vsa področja vašega življenja: v vaše šolske klopi, v vaš prosti čas in zabavo, v vaša prijateljstva, v vaše načrte za prihodnost, v odnose do vaših staršev, duhovnikov in drugih ljudi. Cerkev v naši škofiji in slovenski narod potrebujeta novih življenjskih moči, ki so podarjene prav vam. (...)

Naj Marija iz Loga, pri kateri smo dopoldne prosili za nove duhovne poklice, in Svetogorska mati Božja spremlja delo te gimnazije. Naj bedi nad vami vsemi, ki tukaj delate in se vzgajate. Naj bo Marija naša Mati, zvesta vodnica in spremljevalka v novo tisočletje. Amen.

MEDŠKOFIJSKO ROMANJE KOT PRIPRAVA NA VELIKI JUBILEJ

OD OGLEJA DO DUNAJA ZA KRŠČANSKO EVROPO

DANIJEL DEVETAK

Ob 300-letnici smrti velike svetniške osebnosti naše zemlje, kapucina in čudodelnika p. Marka iz Aviana (1631-99), znanega tudi pod imenom Marko Evropski, so škofje naše dežele in nekaterih škofij iz Veneta pozvali vernike, da bi se udeležili velikega medškofijskega romanja na pragu tretjega tisočletja, v katerem bi poglobili svoje krščanske korenine, pomen sožitja med narodi, hkrati pa bi še postavili trdnejše temelje za večplastni razvoj evropskega združevanja.

To svojevrstno pripravo na sveto leto 2000 je vodil apostolski administrator v Gorici in predsednik deželnega medškofijskega odbora za veliki jubilej msgr. Anton Vital Bommarco, ki se je z romanjem tudi poslovil od svoje pastirske službe le nekaj dni pred imenovanjem novega goriškega nadškofa Dina De' Antonija.

Približno 550 vernikov je tako obiskalo Dunaj od 11. do 13. septembra, v dneh, ko se je avstrijska prestolnica in sploh krščanska Evropa spominjala zmage nad Turki pred 316 leti. Bitka pred vrati srednjeevropskega velemesta 12. septembra 1683, v kateri je s svojo karizmo kot spreten diplomatski posrednik odigral odločilno vlogo preprosti kapucin in apostolski misijonar, ki se je naužil evropskega in oglejskega duha v goriških šolah, je namreč pomenila mejnik v zgodovini evropske civilizacije in rešila njen krščanski obraz. Kot je že tedaj ugotovil poljski kralj Jan Sobieski, je omogočil zmago nad nevarnostjo Turkov sam Bog s čudežnim posegom prek svojega služabnika p. Marka iz Aviana ("Venimus, vidimus ed Deus vicit"). Mirno lahko trdimo, da gre za osebnost, ki je vsaj pri nas premalo poznana in cenjena, v Avstriji pa so se ji oddolžili že s tem, da so jo pokopali v znano Kapucinsko cerkev, kjer počivajo posmrtni ostanki habsburških cesarjev. Kot smo že pisali, je bil p. Marko velik pridigar kesanja, spreobračal je tisočglave množice po vsej Evropi od germanskih do balkanskih dežel in prejel od Sv. sedeža celo redki privilegij apostolskega blagoslova. Njegova skrivnost? Molitev in bogato življenje. Za vero je namreč navduševal ljudi vseh narodov, ki ga niso niti razumeli. Znal se je dotakniti njihovih src. Kamorkoli je prihajal, so slepi spregledali, hromi spet shodili, gluhi slišali.

STRAN 16

SVETNIK TEDNA

13. SEPTEMBER

SILVESTER ČUK

JANEZ KRIZOSTOM (ZLATOUSTI), CERKVENI UČITELJ

"Vsako hišo naredite za cerkev. Ali niste vi odgovorni za zveličanje vaših otrok in vaših služabnikov in ali ne boste nekoč morali zanje dajati obračun? Kakor bomo mi pastirji dajali odgovor za vaše duše, tako bodo tudi družinski očetje pred Bogom odgovarjali za vsako osebo svoje hiše, za ženo, otroke, strežnike." Tako je v svoji pridigi, ob razlagi svetopisemskega odlomka o stvarjenju moža in žene, možem in očetom polagal na srce sv. Janez Krizostom ali po naše Zlatousti, najslavnejši govornik vzhodne Cerkve. Govorniško umetnost je mojstrsko obvladal ne le po bleščeči zunanji obliki, temveč tudi po globoki vsebini, za katero je iskal navdiha v Svetem pismu, z božjo besedo pa je osvetljeval vsa življenjska vprašanja. Njegovi življenjepisci pravijo, da so mu poslušavci "včasih divje ploskali, včasih pa odhajali skrušeni domov". Papež Pij X. ga je postavil za zavetnika cerkvenih govornikov.

Doma je bil iz mesta Antiohije, kjer je nekaj časa deloval tudi apostol Pavel, ki mu je bil kasneje vzornik in katerega je Janez prosil, naj mu da enako ljubezen do Kristusa in do duš, enako pripravljenost na žrtve in enako nepopustljivost v boju zoper zmote in zoper moralne zablode. Videli bomo, da je bil uslišan. Rodil se je med letoma 346 in 354. Oče, visok častnik, je umrl kmalu po Janezovem rojstvu, dvajsetletna vdova, blaga in pobožna Antuza, se je vsa posvetila vzgoji svojega edinčka Janeza. Namenila ga je za državno službo in mu omogočila najboljšo vzgojo. Toda v Janezu je zmagalo nagnjenje, da se ves posveti Bogu. Vzljubil je Sveto pismo in ga preučeval kot vodilo za življenje. Ko je bil duhovno že zrel mož, se je (pred letom 372) dal krstiti. Potem se je za nekaj časa umaknil v puščavsko samoto, kjer je zbolel in to je vzel kot božji namig, naj se vrne v Antiohijo. Tam ga je škof Meletij posvetil najprej v diakona, nato pa v duhovnika. Kmalu so mu zaupali službo govornika v stolnici, ki jo je opravljal dvanajst let, in sicer izredno uspešno. Prislužil si je vzdevek Krizostom-Zlatousti.

Izredni govornik je vzbudil pozornost carigrajskega dvora. "Zakaj ga ne bi poklicali v prestolnico, da bi se mi ponašali z njim?" so rekli sami pri sebi. Ko je leta 397 umrl carigrajski patriarh, so z zvijačo zvabili v Carigrad Janeza Krizostoma in ga postavili za njegovega naslednika. Ko je Janez službo sprejel, je pokazal, da hoče vse dolžnosti vestno opravljati, povelja pa prejemati samo od Kristusa, ki je kralj kraljev. Za dvorne spletke se ni zmenil. Bičal je tudi napake dvora in si s tem nakopal sovraštvo častihlepne cesarice Evdoksije in zavistnega aleksandrijskega patriarha Teofila. Pogumnega patriarha sta hotela spraviti s sveta ali pa vsaj daleč proč iz Carigrada. Tako je moral v začetku julija 404 v pregnanstvo v Armenijo, kjer je ostal eno leto. Ko so Krizostomovi sovražniki dognali, da ugled pregnanega patriarha raste, so dosegli njegov izgon v zapuščeni kraj Pitius pod vznožjem Kavkaza, kamor je moral oditi spomladi 407. Zadnje mesece življenja je zelo trpel zaradi mnogih bolezni in 14. septembra 407 ga je odrešila smrt. Kakor v življenju nikoli ni pozabil, da je njegov gospodar Bog, ki daje duši mir in vodi njegovo usodo, tako je svojo preprosto in otroško verno dušo vrnil v naročje njenemu Stvarniku. S tem je poraženi mož naenkrat postal zmagovalec.

Doživel pa je tudi zunanje zmagoslavje: Evdoksijin sin cesar Teodozij II. je namreč 27.1.438 (na ta dan je bil do koncila svetnikov god) z vsemi častmi sprejel svetnikove telesne ostanke, da so jih pokopali v carigrajski cerkvi Svetih apostolov. Prosil je odpuščanja za napake svojih staršev.

IZBOR POEZIJ KAROLA WOJTYLE TUDI V SLOVENŠČINI

Obisk svetega očeta v Mariboru je Društvo slovensko-poljskega prijateljstva obeležilo z izdajo prevoda njegove poezije. Znano je, da je Karol Wojtyla v mladosti in tudi pozneje veliko pisal, in to pesmi, prozo, eseje, filozofske spise in gledališke kritike. Najpogosteje se je podpisoval kot Andzej Jawien.

Izbor in prevod 130 strani verzov z naslovom *Ljubezen mi je vse razodela* sta delo polonista prof. Nika Ježa, posebne zasluge za pridobitev avtorskih pravic in sploh za objavo pa ima ljubljanski nadškof msgr. Rode. Najnovejši izbor poezije svetega očeta je doslej najpopolnejši v Sloveniji, saj upošteva celotni Wojtylov opus, torej pesniška besedila, ki so nastajala v 50., 60. in 70. letih. Prevajalec si je naslov novega dela izposodil pri eni od pesmi. *Ljubezen mi je vse razodela* po njegovem mnenju odlično izraža pesnikov odnos do tematike, ki jo opeva, in do življenjske stvarnosti. Papeževe poezije po mnenju prevajalca "nedvomno kažejo literarno mojstrstvo in sledijo želji izraziti neizrekljive razsežnosti duha ter njegove skrivnosti." /M.

DE VIRIS ILLUSTRIBUS SLOVENICIS

BARAGOV SIMPOZIJ V RIMU

Kakor je v zborniku referatov z lanskega Glavarjevega simpozija zapisal Metod Benedik, skušajo že tradicionalni rimski simpoziji *de viris illustribus slovenicis* predstaviti znamenite može, njihove življenjske poti in njihovo delo, ki "se ni zgolj vpisalo, ampak predvsem gradilo pot, podobo in dejavno vlogo našega naroda v Cerkvi in svetu". Letošnji sedemnajsti simpozij je bil posvečen škofu Frideriku Baragi **(na sliki avtoportret)** in je potekal v papeškem zavodu Sloveniku od 7. do 10. t.m. Na njem je sodelovalo enaindvajset predavateljev iz domovine, zamejstva in zdomstva, prisotni pa so bili še drugi udeleženci.

V pozdravnem nagovoru je rektor Slovenika dr. Maksimilijan Jezernik poudaril pomen obravnavane osebnosti in prebral pozdrave nekaterih povabljenih, ki se simpozija niso mogli udeležiti. Msgr. Jezernik, avtor publikacije o Baragi, izšli l. 1980 v zbirki *Acta Ecclesiastica Sloveniae*, je tudi sam nastopil kot predavatelj. Prvi dan simpozija je bil dopoldanski program posvečen verskim razmeram in misijonski zavesti na Slovenskem v Baragovem času ter Baragovemu rodu in okolju. V popoldanskem delu je bil poudarek na bibliografski obdelavi Baragovega življenja in dela, na njegovem duhovnem liku, delovanju na Slovenskem in slovenskih spisih.

V sredo dopoldne je bila splošna avdienca na trgu sv. Petra. Sv. oče je udeležence simpozija pozdravil v slovenščini: *Pozdravljam udeležence znanstvenega simpozija, ki ga je pripravila Slovenska teološka akademija o božjem služabniku Frederiku Baragi, v prejšnjem stoletju gorečem misijonarju Indijancev v Ameriki in pospeševatelju njihove narodne kulture. Očetovsko blagoslavljam vas in vaše delo.*

Popoldne so bili na sporedu referati v zvezi z Baragovim ameriškim obdobjem: njegovi indijanski spisi, statut za duhovnike, organizacija katoliške Cerkve na novi celini, apostolski vikariat in odnosi ameriške vlade do Indijancev. Tretji dan simpozija je spet potekal redno. Govor je bil o Baragi in sv. pismu, o njegovem odnosu do staroselske kulture in o njegovem odnosu do slovenstva. Zanimivi so bili tudi referati o slovstvenih in likovnih upodobitvah velikega misijonarja ter o Baragi in glasbi. Četrtkovo popoldne sta sklenila referata na temo Baragiana v Sloveniji in v Vatikanu. Tema se je nadaljevala zadnji dan z Južno Ameriko. Sledila sta prikaz Baragovih krajev danes in poročilo o Baragovem beatifikacijskem postopku.

Sklepni nastop je imel Alojz Rebula, ki je osvetlil Baragovo osebnost. Pisatelj je že l. 1980 objavil delo *Duh Velikih jezer* s podnaslovom *Lik Ireneja Friderika Baraga*. V svojskem slogu ter v neponovljivih podobah duhovnega in zunanjega sveta je poveličal Baragovo misijonsko poslanstvo, pripoved samo pa požlahtnil z bogato metaforiko. O Baragovem odhodu v večnost je v romanu napisal: *Na ravnini vidnega je človeška usoda, ki je bila pred sedemdesetimi leti vzšla v graščinici v Sloveniji, zašla v rudnih plasteh Gornjega Michigana. Na ravnini nevidnega pa je božji služabnik odlagal orožje, odlagal ščit vere in meč božje besede: onstranska Velika jezera so bila njegova.*

Od številnih predavateljev na simpoziju se v tem poročilu poimensko navajajo samo tisti, ki so o Baragi že pisali ali objavljali. Mednje spadata še znani torontski duhovnik Tone Zrnec, dober poznavalec zlasti Baragovih misijonskih poti v Severni Ameriki, in Andrej Pirš, raziskovalec Baragovega življenja in dela. Na simpoziju je govoril tudi p. Bruno Korošak s Kostanjevice pri Gorici, postulator pri Baragovem beatifikacijskem postopku.

V zgodovini slovenskih simpozijev v večnem mestu bo Baragov prav gotovo zapisan kot izredno pomemben in odmeven. Zasluga za njegov uspeh pripada predvsem vodstvu simpozija, njegovim sodelavcem in seveda vsem predavateljem. Zbornik referatov bo izšel leta 2000.

LB

O NAŠEM ŠOLSTVU NA MEDNARODNEM POSVETU OKCITANSKE MANJŠINE V PIEMONTU

SLOVENSKI UČITELJICI MED OKCITANCI

IVA KORŠIČ

V prejšnji številki našega lista smo že omenili pomembno udeležbo učiteljic Majde Gergolet in Magde Visentin **(na sliki)** iz doberdobskega ravnateljstva na mednarodnem posvetu o dvojezičnosti, ki ga je že drugič organiziralo združenje okcitanske manjšine *Ousitanio vivo* od 1. do 3. t.m. v kraju Dronero v piemontski pokrajini Cuneo. Ker pa bi radi izvedeli kaj več o njunem nastopu pred tridesetimi izbranimi udeleženci - bili so to vzgojitelji, sociologi, raziskovalci, vsekakor poznavalci težav in stisk manjšinskega človeka, saj so ju izredno lepo sprejeli -, smo ju zaprosili za kratek pogovor. Mislim, da sta učiteljici v šolskih krogih kar dobro poznani, kajti radi si zavihata rokave in ne odrečeta pomoči pri vsaki šolski pa tudi domači, vaški pobudi. Izkušenj v poučevanju imata precej, saj se Magda ukvarja z njim že šestnajst let, Majda pa deset; poučevali sta tudi v Gorici, sedaj pa sta na doberdobski šoli. Obe sta pristni Kraševki in zato vztrajni, trmasti, odločni pri svojem delu in radi sprejemata nove izzive iz želje, da bi preizkusili svoje sposobnosti v novostih. Ker pa sta tudi dolgoletni prijateljici, jima delo v dvoje še bolje steče. Odprti sta do vseh in iskreno si želita, da bi prišlo do tesnejšega sodelovanja med goriškimi pa tudi tržaškimi šolami in da bi si med kolegi izmenjavali izkušnje, namesto da bi ljubosumno skrivali svoja spoznanja, kot se žal prevečkrat dogaja.

FOTO BUMBACA

Od kod povabilo v okcitanski krog na ta mednarodni posvet o dvojezičnosti?

Majda. To se je zgodilo na bolonjskem knjižnem sejmu, kamor sva šli v začetku preteklega aprila kot predstavnici slovenskih osnovnih šol in predstavili bralni projekt. Tam sva spoznali precej ljudi iz cele Italije, med njimi dva kolega iz Piemonta, ki sicer nista Okcitanca, a sta zelo dovzetna do manjšinske problematike. Seznanila sta naju s predstavniki - z organizatorko posveta Gianno Bianco - združenja *Ousitanio vivo*, ki izdaja istoimenski časopis - sedaj bo prihajal tudi na našo šolo. Od tu pa je prišlo uradno povabilo na posvet, ki sva ga nekoliko v strahu, kako bova to izvedli, a z veseljem sprejeli.

Magda. Okcitanska manjšina, ki živi v Italiji, kot je znano, nima svojih šol ne uradnega priznanja ne knjig ne učbenikov, ima le razna društva, različne pobude, folklorne skupine, goji narodne pesmi in izdaja svoja glasila; eno je *Ousitanio vivo*. Njihova želja je uvesti okcitanski jezik v šolo - obstaja ta možnost v zvezi zakonom "Quadro" o zaščiti vseh manjšin. Zato jih je zelo zanimalo, kako je organizirano naše šolstvo.

Majda. Sicer pa si med sabo niso še enotni, kateri naj bi bil med raznimi okcitanskimi narečji, ki jih govorijo v različnih dolinah, njihov knjižni jezik. Zgleda pa, da so se sedaj vsaj v glavnih obrisih zedinili in prav združenje *Ousitanio vivo* naj bi bilo največji pobudnik oživljanja okcitanske kulture. Okcitanci so v glavnem na francoskem ozemlju, delno pa so prisotni tudi v Italiji v Piemontu, v Liguriji (Imperii) in Kalabriji (Cosenzi).

Kako je potekal vaš štiriurni nastop?

Magda. Za obe je bil prvi javni nastop in še v italijanščini. Z njim sva "morali" tudi dokazati, da nas slovenska šola dobro pripravi za življenje v italijanskem okolju. Najprej sem prebrala prisrčen pozdrav v slovenskem jeziku, ki je bil prežet z globokim čustvom do naše preizkušene zemlje. Čeprav ga niso razumeli - sicer ga je Majda nato prebrala v italijanščini, so pozorno prisluhnili naši govorici.

Majda. Za tem sem na kratko predstavila vse tri; z nama je bila namreč tudi Vida Valenčič, ki nama je priskočila na pomoč z izčrpnim zgodovinskim orisom zamejskega življa na Primorskem, opisala je delovanje naših društev, spregovorila o gledališču, podala splošni pregled tiska - v prostorih šole, v katerih je bil posvet, sva razstavili vse naše časopise, ki so vzbudili res veliko zanimanja. Za tem pa sva medve predstavili pregled razvoja šolstva, prikaz naših šol, nihanja vpisov na vseh stopnjah, tudi s pomočjo grafikonov, povedali sva, kakšen je dotok otrok iz dvojezičnih zakonov ali celo italijanskih, kako se obrestuje delo z njimi in kako pogumni so pravzaprav italijanski starši, ki se odločajo za sprejetje neke "tuje" kulture. Te se otroci ne morejo navzeti le ob šolskem pouku, navadno se odločijo tudi za pristop k raznim slovenskim društvom. Ti mladi se navadno dobro vključijo v našo stvarnost.

Magda. Predstavili sva tudi videokaseto, ki jo je prof. Aldo Rupel posnel pred časom v šoli O. Zupančič in dvojezični šoli v Špetru, oz. projekt o didaktični ponudbi jezikovne in motorične vzgoje v večjezični šoli ali, kako skozi gib učiti jezik. To nama je bila iztočnica za oris špetrske dvojezične šole, ki je bila zanje morda še najbolj zanimiva, ker upajo, da bi tudi sami kdaj dosegli kaj podobnega. Nadaljevali sva s predstavitvijo lanskoletnega obširnega sperimentalnega načrta v doberdobski šoli, ki je obsegal razne delavnice; to je bilo poskusno uvajanje avtonomije. In prav o avtonomiji sva tudi izrekli nekaj besed, in sicer kaj bo pomenila za nas in naše šole, ki bodo z njo bistveno spremenile dosedanje delovanje, se bolj povezovale in segale v teritorij. Prikazali sva tudi projekt *Vsi skupaj* in pozitivno izkušnjo sodelovanja med slovensko šolo O. Zupančič z italijansko šolo Largo Isonzo iz Tržiča *Mi z nami - Voi con noi* s prikazom videokasete. Spregovorili sva o dvajsetletni iniciativi bralne kulture, bralni znački, ki jo Italijani šele odkrivajo.

Magda. Končali pa sva s predstavitvijo Slovenske Evrošole, pri kateri je sodelovalo 400 učencev, pripadnikov trinajstih manjšin iz desetih držav. Potekala je pri nas leta 1995. Z velikim zanimanjem so spremljali film o tem, ki ga je posnel Igor Tuta.

Majda. Žal nam je zmanjkalo časa za vse drugo, kajti najino izvajanje ni bilo teoretično podajanje informacij. Vseskozi sva čutili neki pretok med nama in poslušalci, pravo zanimanje za vse. Odgovarjali sva seveda na najrazličnejša vprašanja, ki jih je izzvalo najino podajanje.

Magda. Pohvalili so najine konkretne in jedrnate odgovore. Spraševali so tudi, če bi jim lahko priskrbeli razne naše učne načrte. Želijo ohraniti dolgoročne stike z nami. Spoznali sva, da smo kot manjšina zelo zanimivi, konkurenčni, in če se otresemo naše zakoreninjene ponižnosti, bi lahko še marsikaj dosegli in doprinesli. Tam, kjer ne "ogrožamo", nas prisrčno sprejemajo in občudujejo našo vztrajnost pri ohranjanju identitete.

Ob koncu bi se najtopleje zahvalili vsem, ki so nama omogočili poseg na posvetu in posredovali ustrezni material, predvsem Milanu Bufonu in Norini Bogatec, sodelavcema SLORI-ja, prof. Ruplu, dragocenemu svetovalcu, ki naju je poučil, kako se predstaviti pred publiko, in seveda šolskim organom.

V PRIČAKOVANJU NA NOVO SEZONO

PONUDBE SSG IN PDG ZA MESEC SEPTEMBER

Za naše šolarje so se že odprla šolska vrata, a tudi naši gledališčniki so po poletnem oddihu že prestopili odrski prag. Ansambel Slovenskega stalnega gledališča se v pričakovanju na odprtje prenovljenega Kulturnega doma že vadi za prvo predstavo sezone 1999-2000, ki že skoro trka na duri. Kot je bilo napovedano, bo prvo na vrsti delo *Zgodbe iz dunajskega gozda* Odona von Horvatha, v prevodu Mojce Kranjc in postavitvi tržaškega režiserja Maria Uršiča. SSG posebno skrbno pripravlja tudi otroško igrico *Ti in jaz, mali medo* Martina Waddella, ki jo je priredila in zrežirala Katja Pegan. Premiero in prvi ponovitvi bo doživela 20., 21. in 22. t.m. v Finžgarjevem domu na Opčinah. Malčkom se obeta velik užitek ob nežni zgodbici velikega in malega medvedka; le-tega je strah teme in nepoznanih glasov, a veliki prijatelj ga bodri in mu podari svetlo luno in zvezdice, da mu bodo svetile. Pravljico spremlja devet songov Miroslava Košute z glasbeno spremljavo Mirka Vuksanoviča. V glavnih vlogah nastopata Vesna Pernarčič in Danijel Malalan. Goriški otroci jo bodo videli na velikem odru KC Lojze Bratuž 4. oktobra, na Goriškem vrtiljaku v polžkovem abonmaju, ki bo spet razveselil naše cicibane v jesenskem in zimskem času s šestimi kakovostnimi ponudbami.

Da bi gledalci čimprej spet začutili vabljivi čar teatra, naši igralci po tržaških vaseh in kmalu tudi v Gorici - 26. t.m. v KC Lojze Bratuž - gostujejo z zadnjo uprizoritvijo iz lanske zelo uspešne sezone, s komedijo *Sladke šibkosti žena*, ki jo je po motivih Shakespearovega sodobnika Johna Marstona predelal Rene Clair. Kratkočasna predstava steče v hitrem, privlačnem tempu v suverenem, izčiščenem režijskem vodstvu Dušana Mlakarja, v zanimivi, funkcionalno zasnovani sceni Marjana Kravosa, razkošnih kostumih Svetlane Visintin in seveda ne nazadnje v spretni, nadrobno naštudirani karakterizaciji posameznih likov v zabavnem prikazu Vesne Pernarčič, Maje Blagovič, Lučke Počkaj, Barbare Cerar, Danijela Malalana, Vojka Belšaka, Janka Petrovca, Gregorja Geca, Aleša Kolarja, Stojana Colje, Livija Bogatca.

Kdor predstave ni še videl, naj je tokrat ne zamudi, saj bo ob spretno zapletenem, a nezahtevnem besedilu preživel dve prijetno igrivi uri z našimi bleščečimi gledališkimi izvajalci.

Tudi onstran meje, na Novogoriškem, je septembrsko gledališko dogajanje živahno. V prejšnjih dneh so se zvrstile ponovitve v raznih krajih, na prostem, *Ruzantejeve Muhce*, ki je doživela premiero letos v juniju v sočni solkanski predelavi Iztoka Mlakarja in Srečka Fišerja ter režiji Georgija Para in živi, krepki igri članov Primorskega dramskega gledališča Radoša Bolčine, Janeza Starine, Lare Jankovič, Iztoka Mlakarja in Nevenke Vrančič. Novogoriški igralci so za prihajajočo sezono kot prvo naštudirali mladinsko predstavo: 16. t.m. bodo v Kopru premierno uprizorili v koprodukciji Primorskega poletnega festivala delo Carla Collodia *Ostržek* v prevodu oz. dramatizaciji Iva Svetine. Režijo je sprejela Katja Pegan, nekdanji umetniški vodja PDG, ki je z dramaturginjo Teo Rogelj primerno priredila tekst. V glavni vlogi nastopa Radoš Bolčina, čigar igralske veščine so nedvomno jamstvo za uspešno uprizoritev. Novogoriška premiera večno mladih Ostržkovih dogodivščin bo 28. t.m. ob 11. uri v gledališču.

IK

VILENICA 1999 / TRST KOT IZHODIŠČE ZA RAZPRAVO O NADNACIONALNOSTI

MESTO V NASTAJANJU

BORIS PAHOR

Vilenica, srednjeevropska literarna nagrada, je v zadnjem letu tega tisočletja znova dokazala svojo srednjeevropskost. Dodeljena je bila namreč pisateljici Erici Pedretti (na sliki), Švicarki, ki se je še pred drugo svetovno vojno rodila na Češkem, pozneje pa s starši ubežala v Švico in Ameriko. Leta 1952 se je družina znova vrnila v Švico, kjer Erica Pedretti še danes živi. Tolikšne in takšne spremembe, kot je menjava doma, v človeku puščajo globoke izkušnje, pri tem pa letošnja vileniška nagrajenka ni nobena izjema. Morda je drugačna v svojih zapisih, ker ne želi opisovati zgodb o bežanju, skrivališčih, veliko bolj so ji pri srcu nanizane podobe, zapisana občutja jeze, strahu, obupa, lepote, ljubezni, hrepenenja, atmosfera dogodkov... Njeni stavki izzvenijo nekoliko neobičajno in bralec z njimi valovi od konkretno opisanih stvari do zgolj nakazanih občutij tistega v človeku. V obrazložitvi nagrade je med drugim zapisano: "Z natančnim umetniškim zaznavanjem Erica Pedretti vedno znova uspeva niansirano predstaviti kompleksnost človeškega življenja." Pisateljica je svoje prvo delo Nenevarno prosim *izdala leta 1970, leta 1973 delo Sveti Sebastjan, štiri leta za tem delo* Sprememba ali uničenje otroka Karla in drugih oseb, *leta 1984* Sončni vzhodi, sončni zahodi, *dve leti pozneje* Valerie ali nevzgojeno oko, *leta 1995* Najožja domovina, *v lanskem letu pa še* Kukavičje dete ali kar sem ji na vsak način še hotela povedati.

Erica Pedretti je doslej med drugim prejela nagradi Ingeborg Bachmann in Marie Luise Kaschnitz, na podelitvi v jami Vilenica pa je med drugim povedala: "Nobene nagrade ni, ki bi me bolj veselila kot ta. Mogoče - ja, gotovo obstajajo bolj znane nagrade, toda, do danes, z namenom, da bi prisluhnila slovenskemu zboru in prejela nagrado slovenskega društva pisateljev, stojim v tej jami (že od otroštva imam jame rada) pod kapljajočim stropom in me malo zebe, mi pomeni zelo veliko in prepričana sem, da je nagrada Vilenice tista, ki me najbolj veseli. Zakaj? Se bo vprašal marsikdo med vami, predvsem tisti, ki ste tukaj prvič. Sama sem tukaj že tretjič in že prvič sem se dobro počutila tako v tej lepi pokrajini kakor tudi v družbi kolegov. Pri različnih pogovorih, branjih, iskanjih in diskusijah sem se na svoje presenečenje počutila doma kot komaj kje drugje. Rada se spominjam čudovitega razgleda z Devina in pogovora z Györgyjem Konradom pa pogovora z Eduardom Goldstückerjem v avtobusu na poti v Trst. Spoštovanega Jana Skacla sem srečala v Lipici, Libuše Monikova je tukaj stopila do mene in iz tega srečanja se je razvilo dragoceno prijateljstvo. Nekaj posebnega je, in zame izjema, če se domač občutek združuje z neskaljenim dobrim počutjem."

Pisatelji in pesniki, ki so sodelovali na vileniški prireditvi, so v četrtek dopoldne disput namenili vprašanjem in razglabljanjem o nadnacionalnosti. Kot izhodišče jim je služilo mesto Trst. Društvo slovenskih pisateljev je že v naslovu za razpravo zapisalo* Trst na začetku XX. stoletja: Futuristična utopija ali možni model za nadnacionalno in ustvarjalno sožitje v združeni (Srednji) Evropi. *Večurne razprave je sicer težko ujeti v en sam zapis, zato objavljamo govor Borisa Pahorja, enega od udeležencev disputa.

KLARA KRAPEŽ

Temu kratkemu spisu sem dal naslov Mesto v nastajanju, *ker bi, čeprav si je to naše srečanje kot izhodišče vzelo XX. stoletje, rad zbral nekaj misli, ki naj veljajo stoletju, ki bo sledilo.*

Seveda pa ne morem mimo podobe, ki jo kaže Trst v teh sto letih, ki so za nami, žal pa si človek lahko želi, da, ko bi mogel, bi najrajši to nesrečno podobo uničil ali vsaj zbrisal tako, da bi ostala kot preteča senca. Saj so seveda tudi druga mesta v tem stoletju, ki je bilo nekako posvečeno uničevalski strásti, marsikaj pretrpela; vendar je to naše mesto ob morju, ki je nekako ožarjeno z mitskim leskom književnosti, na svoj način posebno na ravni doživetega hudega.

Če naj začnem, kot pravi Camus, ob bobnih prve svetovne vojske, potem je Trst eno izmed zaznamovanih središč, kjer se bo najbolj razvidno izražal konec avstro-ogrske Srednje Evrope; in ne samo, da je pristanišče nekako moralo upokojiti svoje pomole in svoja skladišča, ampak je obenem postalo poglavitna startna postojanka za rimsko ekspanzijo. Vendar je le-ta že dve leti po zaključku svetovnega klanja zadobila v samem tržaškem središču svojstven značaj; s pogromi nad slovenskimi ustanovami se je namreč spočel fašizem v Evropi. Sami tedanji pisci, ki so desetletje kasneje slavili požig Narodnega doma, označujejo to herojsko dejanje za preludij fašistične revolucije in dosega oblasti. Gre torej za uverturo, prav pri nas, zla, ki se bo potem propagiral, saj je imel Hitler Mussolinija za učitelja, čeprav ga je kasneje prekosil in nazadnje zaničeval.

Da, ta petindvajsetletni diktatorski sistem, ki je vladal z ječami in obsodbami na smrt - te dni smo počastili spomin četverice, ustreljene 1930. leta - je potem razvil svoje sposobnosti v takó imenovani Ljubljanski provinci, kjer so v Cezarjevem imenu padali talci, gorele vasi in ljudi uničevala taborišča, od katerih je tisto na Rabu v marsičem lahko po številu mrtvih konkuriralo kateremu izmed nemških.

V vojnem času so se zapornikov v Trstu lotevali nakaj časa kar dve tajni policiji, ko je prevladala hitlerjanska, pa je Trst dobil posebno mučilnico, nekakšno vojno-politično mesnico v stari Rižarni, kjer je gorela peč, iz katere so stresali pepel v morsko vodo, ki plivka nedaleč od tiste nekdanje čistilnice riža. In takó se je tam potuhnjeno razgoreval ogenj, ki ga je 13. julija 1920 prižgala črnosrajčniška drhal v veliki palači na mestnem trgu.

A tudi po koncu te morije ni bilo konca obupnega dogajanja; ko je bila namreč jugoslovanska armada v naših krajih, je v nji prevladoval revolucionarni duh njenega vodstva, takó da se to ni zadovoljilo samo z uničevanjem oboroženih sovražnikov, ampak eliminiralo tudi nemalo političnih, kar se je seveda zgodilo po koncu druge svetovne vojske tudi drugod po Italiji in Evropi, a pri nas je zločinsko obračunavanje zadobilo posebno konsistenco, ker nekateri italijanski krogi še danes uporabijo sleherno priložnost (na primer tržaški italijanski dnevnik) za prikaz zavrženega početja, pri katerem pa je naše ljudstvo docela brez krivde.

Da, a če je to, žal, podoba Trsta XX. stoletja, je hkrati potrebno dodati, da se neposredno ali posredno ves ta niz zla tiče prav slovenskega dela prebivalstva. In tukaj ne gre za nikakršno samoobjokovanje ali viktimizem, kakor temu pravijo, temveč za zgodovinsko resnico. Že v prejšnjem stoletju se je spočelo omalovaževanje in poniževanje slovenskega elementa, do katerega je bil iredentizem še posebno odklonilen, ko pa Slovenci nismo imeli nikakršnega interesa, da se rešimo Dunaja zato, da nas bolj korenito asimilira Rim, kot je to dokazal v Beneški Sloveniji. V fašistični dobi je potem razmerje do slovenskega občestva seveda doseglo najnižjo stopnjo, tako da je italijanski škof Bertolomasi zapustil Trst, ker da je položaj slabši kot v koloniji, kjer domačinom ne jemljejo jezika. In zaradi tega jezika je potem Vatikan odslovil nadškofa v Gorici Sedeja, upokojil, na Mussolinijevo zahtevo, tržaškega, Fogàrja.

Seveda, to je preteklost, rajnki tržaški škof Bellomi je nastopal v dostojni slovenščini, sedanji Ravignani v skoraj neoporečni. To se pravi, da po ti poti gremo brez težav v XXI. stoletje, cerkvena oblast je torej v soglasju s časom. Drugače je s posvetno, ker ta šele zdaj po 45 letih skuša uzakoniti naš obstoj, to pa na tak način, da bo naš jezik v mestu imel, kolikor je mogoče, postranski položaj. A to, kar je najtežja zapreka za usklajevanje duhov, je zatajitev vseh zlodejstev preteklega režima tako pri nas kot v okupirani Sloveniji. Zdaj je namreč dokazano, da sta vladi Združenih držav in Anglija preprečili sojenje vojnih zločinov zato, da ne bi oslabili protikomunistične fronte v Italiji, tako je bilo pometeno pod tapeto tudi četrt stoletja kulturnega rodomora pri nas.

To mora biti poravnano na najvišji ravni, če naj italijanska in slovenska skupnost živita v prihodnosti na ekvivalentni politično-moralni ravni; poravnano pa tako, da nastopi nova doba tudi na področju javnega mnenja.

Pozitiven premik pa je vsekakor potrebno označiti v kulturnem razvoju. Medtem ko je bil delež slovenskega ustvarjanja v zavésti italijanskih kulturnikov zelo skromen ali ničen, je v tem pogledu sprememba očitna. Če namreč pregledamo preteklost, velja omeniti, da je, kot zatrjuje njegova hčerka Letizia, Svevo "vse življenje simpatiziral s socialisti, a se ni nikdar vpisal v stranko, ki so jo takrat imeli za naklonjeno Slovencem". Saba obsodi kot nacionalistko dijakinjo, sošolko njegove hčerke, ki se je užalila ob njegovem duhovičenju, ko mu je dala v branje Cankarjevega Hlapca Jerneja. Scipio Slataper, ki je bil v začetku najbolj uvideven ob slovenskem prebivalstvu, katero da "prihaja na površje", kot je rekel, "vengono a galla", je nazadnje postavil mejo tja, kjer jo je 1866 hotel imeti Mazzini, ko je napisal: "naša sta Kras in Postojna". No, Slataper zatem še načrtuje za Slovence pod Italijo prepoved vsakega političnega delovanja, ker če ne bodo imeli vodstva, pravi, bo lahko opraviti s slovenskimi kmetiči.

Kar se tega tiče, so danes torej vendar na kulturnem področju odprta vrata v novo stoletje. Odločilen preobrat,po mojem, vsekakor pomeni druga izdaja knjige Trieste un'identità di frontiera, *katere sta avtorja zgodovinar Angelo Ara in Claudio Magris, saj je posebno tretje poglavje posvečeno dvojni tržaški duši ali mestu z dvema dušama ali je celó govor o dveh mestih v enem. Gre za prelom v prikazovanju Trsta, ki je bil ali emporij ali pa Joyceovo, Sabovo in Svevovo mesto, nikdar v resnici kraj sožitja, skozi stoletja, dveh občestev, ki tvorita njegovo eksistencialno substanco. No, Ari in Magrisu je sledil Fölkel, ki je vzpostavil prisrčen kontakt s slovenskimi avtorji v svojih pesmih in v knjigi, ki jo je napisal skupaj s C.L. Cergolyjem* Trieste Provincia Imperiale.

Ta korenita revizija, ki se je uresničila predvsem ob vrednotenju Kosovela in kasneje drugih avtorjev, je doživela še širše dimenzije, ko je v lepi antologiji Tržaških piscev Novecenta leta 1997 pisatelj Manlio Cecovini objavil spis Una kultura di frontiera, *v katerem slovensko kulturno ustvarjanje doživi enakovreden položaj italijanskemu. V omenjenem zborniku uredniki celò poudarjajo, da gre tokrat za italijanske pesnike in pisatelje, "ki se torej razlikujejo od slovenskih pisateljev..., ki pa, tako po svojem številu kot po umetniški ravni, prav gotovo spadajo v temu podobno delo; delo, v katerem si želimo, da bi prej ali slej izšlo, to tudi v potrditev kulturnega pluralizma jadranskega mesta."*

To pomladno razpoloženje, imenujmo ga tako, najde letos potrditev v zajetnem zborniku Novecento, *ki ga je izdala istoimenska revija univerze Stendhal v Grenoblu, kjer se poseben Center ukvarja s sodobno italijansko kulturo. V tem zborniku je uvodoma objavljen Cecovinijev esej* Trieste, due culture a confronto, *ki je poglobljena predelava poprej omenjenega eseja.*

Upal bi si trditi, da je s tem tekstom o Soočenju dveh kutlur izpod peresa človeka, ki je bil veljavni predstavnik političnega Trsta in je ena izmed tržaških najbolj uglednih osebnosti, znamenje tistega prepiha, ki bo do konca prečistil smrtonosno ozračje, ki je v XX. stoletju prevladovalo v našem mestu. Gre za zasuk, ki bi ga primerjal z aktom modrega župana Illyja, ki je postavil doprsni Kosovelov kip v Ljudskem vrtu poleg znamenitih italijanskih osebnosti.

Seveda razvoj ne bo lahek, ker se je treba rešiti še marsikaterega tabuja; tako, na primer, Il Corriere della sera *30. julija posveča celo stran procesu proti štirim mladeničem, ustreljenim v Bazovici 1930. leta (prej sem jih omenil) izpod peresa kinematografskega kritika Tulia Kezicha, sina odvetnika, ki je branil enega izmed obtožencev. Članek in pripis sta vredna vse pohvale; vendar govori naslov o "slovanskih teroristih", kar je dvakratni nesmisel, takó enačenje Slovencev s Slovani kot nazivati bojevnike proti fašizmu s teroristi, kar spada v še nerazčiščeno poglavje pretekle zgodovine, ki sem ga omenil poprej.*

A če naj zaključim v povezavi s člankom, izšlim v Grenoblu, je pomembno, da se tam Cecovini zavzema za prevode iz slovenščine v italijanščino, češ da skrbimo samo za francoski, nemški in drugi knjižni trg. Žal se pri tem moti, bolj res je, da se italijanske založbe za nas ne zanimajo, čeprav zdaj za nas vejo; vendar je obenem tudi res, da pri tem nismo bili ne organizirani ne iznajdljivi, medtem ko je potrebno izrecno pohvaliti pionirsko delo naših prevajalk, Jolke Milič, Diomire Fabjan Bajc, Marije Kacin in še nekaterih.

Kot sem že nekje zapisal, ta obetajoča sprememba tržaškega kulturnega ozračja na italijanski strani ni pomembna samo za sožitje dveh tržaških duš, ampak tudi za razvoj med sosednima državama v širšem obsegu. Puščam ob strani ekonomsko in drugo sodelovanje, ki se bo razvilo ob vstopu Slovenije v Evropsko skupnost, vendar morata biti Trst in njegovo območje, ki sta učinkovito zaznamovana v slovenski zgodovini in kulturi, čisto naravno že danes deležna posebnega interesa, česar, na primer, ni pozabil omeniti Milan Kundera, ko se je 1991 zavzel za priznanje slovenske samostojnosti, ne Enzo Betizza v sijajnem fasciklu revije Meridiani, *posvečenem Sloveniji.*

Trst bo zato poleg tega, da bo nudil osmozo dveh kultur, v XXI. stoletju najbolj naravno startno središče za povezavo Slovenije z Mediteranom in tako s svetom.

OSEMDESETLETNIK

MILKO MATIČETOV JUBILANT

V petek, 10. septembra, je dopolnil 80 let življenja znani primorski znanstvenik, etnolog, folklorist in dialektolog dr. Milko Matičetov. Slavljenec se je rodil v Koprivi na Krasu, malo semenišče s klasično gimnazijo je obiskoval v Gorici, nato pa je v Padovi študiral klasično in moderno filologijo. Od leta 1944 do 1945 je bil pri partizanih, po končani vojni pa se je naselil v Ljubljani, kjer se je najprej zaposlil v Etnografskem muzeju. Leta 1952 se je zaposlil pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti v Ljubljani oz. pri njenem Inštitutu za slovensko narodopisje. Doktoriral je leta 1955 s študijo *Sežgani in prerojeni človek.*

Dr. Matičetov je večino svojega življenja preživel v Ljubljani, kjer si je tudi ustvaril družino; vseskozi je ostal zvest primorskim koreninam, saj je na njegova strokovna zanimanja že v mladosti vplival znani primorski duhovnik Virgil Šček, ki je leta 1937 v Avberu na Krasu ustanovil Dijaško družino, ilegalno združenje primorskih dijakov in študentov; njen član je postal tudi jubilant. Milko Matičetov je že v tem obdobju s svojimi prispevki sodeloval v ilegalnih listih, ki jih je izdajala primorska mladina. Že v predvojnih letih je prvič prišel v stik z Beneško Slovenijo in z Rezijani, to zanimanje je nato gojil vse življenje.

Znanstveni opus dr. Matičetova je osredotočen predvsem na slovensko zahodno ozemlje, zanimali pa so ga tudi Zgornja Savska dolina, Koroška, Prekmurje in Porabje. V slovenski javnosti je znan zlasti kot preučevalec ljudskega slovstva doline Rezije, kamor je zahajal več desetletij ter kjer je zapisoval in preučeval ljudske pesmi in pravljice. Bil je sourednik korpusa *Slovenske ljudske pesmi I* in *II*, z uredniškim prispevkom je sodeloval tudi pri prvi izdaji izbranega dela Stanka Vuka *Zemlja na zahodu* leta 1959 ter v slovenski in italijanski izdaji Vukovih *Ljubezenskih pisem* leta 1986.

Slavljenca dr. Matičetova odlikuje široko znanje, zlasti o posebnostih s slovenskega zahoda, kot so npr. jezikovne značilnosti, imena rož, živali, krajevna in ledinska imena. Odlikuje ga trdna narodna zavest ter skrb za pristnost slovenskega jezika, vendar ne v smislu zapiranja do sosedov, marveč v odprtosti do le-teh. Velike so zlasti njegove zasluge za krepitev kulturnih stikov s sosednjimi Furlani.

Dr. Matičetovu ob visokem jubileju iskreno čestita in želi predvsem zdravja tudi Novi glas!

MARKO VUK

PREJELI SMO

KOMU AVTOGOL?

Ne zdi se mi pošteno, da skuša Primorski dnevnik prikazati pod naslovom Možnost izbire med italijansko in dvojezično osebno izkaznico *(v soboto, 11. septembra, na 3. strani) ta uradni predlog kot pridobitev za nas, v resnici je NZ s tem doseglo, kar je že dolgo iskalo. In Menia se lahko hvali, da je (na tihem) dosegel marsikaj!*

Nasprotno; po Ustavi italijanske republike in mednarodnih dogovorih pomeni zaščito uvedba dvojezičnih izkaznic za vse povsod tam, kjer je prisotna slovenska manjšina!

1) V kraških občinah na Tržaškem je danes dvojezična izkaznica danost, prvi korak na poti sprejemanja različnosti, t.j. prvi korak na poti sožitja in prednost na poti v združeno Evropo. Če bi obveljal predlog, o katerem piše S.T., bi postala le "optional" (in bi šli rakovo pot).

2) Glede na dejstvo, da izhaja dvojezična izkaznica iz mednarodnega dogovora, ki je recipročen, lahko pričakujemo, da bi isti pogoji za izstavitev dvojezične izkaznice kmalu obveljali tudi na Koprskem.

3) Kje naj bi to možnost "lahko v bodoče zahtevali"? Se še ne ve!

4) Kdo bi srednjeročno zahteval dvojezično izkaznico? Člani in simpatizerji društva Edinost, slovenski šolniki, slovenski politiki, bralci Primorskega dnevnika, ki bo, kot lahko sklepam iz navdušenega članka, vsakodnevno bodril v boj za staro pravdo - za pravice, ki nam jih bo nakazal "zaščitni zakon". Manj pa tisti naši ljudje, ki so odmaknjeni od politike ali družbenega življenja ali ki ne berejo Primorskega dnevnika ali ki so vpisali otroke v italijansko šolo ali jo sami obiskovali ali... Mnogo občanov italijanskega jezika se bo objestno otreslo te navlake, nekaj bo takih, ki bodo na možnost "pozabili", ... itn. Lahko si predstavljam tudi primerne pritiske glede na dejstvo, da vihra trobojnica sekcije NZ od lani v Sesljanu, zdaj že tudi v Nabrežini.

5) Ampak - moja dvojezična izkaznica (na izrecno zahtevo tudi izpolnjena dvojezično, kar pa so mojemu sinu pred kratkim odrekli) izhaja iz 5. člena Posebnega statuta oziroma iz 8. člena Osima. Potem ko je De Senibus Claudia, devinsko-nabrežinska občanka, vložila priziv na D.U.S. proti dvojezičnim izkaznicam, je okrajni državni odvetnik v Trstu v svojem obrambnem spisu (Memoria difensiva) dne 22. aprila 1991 zapisal takole:

"Trattandosi infatti di »misure« ai sensi del Trattato di Osimo, l'originaria natura di atti amministrativi è venuta definitivamente a cessare per essere divenuti atti di rilievo internazionale, che potrebbero essere rimossi solo con legge esecutiva di accordo internazionale."

ŽIVKA MARC

69-LETNICA USTRELITVE BAZOVIŠKIH JUNAKOV

ITALIJA NAJ POPRAVI KRIVICE IZ PRETEKLOSTI, SLOVENCI PA BODIMO SLOŽNEJŠI

IVAN ŽERJAL

Množično obiskana osrednja proslava pri spomeniku na bazovski gmajni, ki je bila v nedeljo, 12. septembra, je kronala niz spominskih svečanosti ob 69-letnici ustrelitve štirih slovenskih rodoljubov - Bidovca, Miloša, Marušiča in Valenčiča -, ki jih je leta 1930 fašistično posebno sodišče obsodilo na smrt.

V prejšnjih dneh se je namreč zvrstilo več svečanosti, ki slehernega zamejskega - in ne le zamejskega - Slovenca spominjajo na tragično obdobje naše polpretekle zgodovine in ki jih je priredil Odbor za počastitev bazoviških junakov pri Narodni in študijski knjižnici v Trstu. O nekaterih, kot npr. o maši zadušnici in o polaganju vencev na grobnici junakov na tržaškem pokopališču, smo že poročali prejšnji teden. V petek, 10. t.m., so se bazoviških junakov spomnili ob spomeniku v Prešernovem gaju v Kranju, v nedeljo pa je bila, kot že rečeno, osrednja proslava pri spomeniku na bazovski gmajni. Udeležili so se je številni Slovenci z obeh strani meje, borci, skavti in taborniki, ki so delali častno stražo spomeniku, pevci moškega zbora Vasilij Mirk s Proseka in Kontovela ter številni drugi. Prisotni so bili tudi udeleženci tradicionalnega spominskega pohoda, ki ga je priredilo Športno združenje Sloga (le-to je konec tedna priredilo tudi mednarodni odbojkarski turnir za pokal bazoviških junakov). Spomenik, ki je od l. 1945 do danes doživel že 13 skrunitev s strani "običajnih neznancev", je pred kratkim na pobudo upravnega odbora NŠK in z izrednim prispevkom vladnega komisariata v ta namen lepo prenovilo podjetje Zidarič.

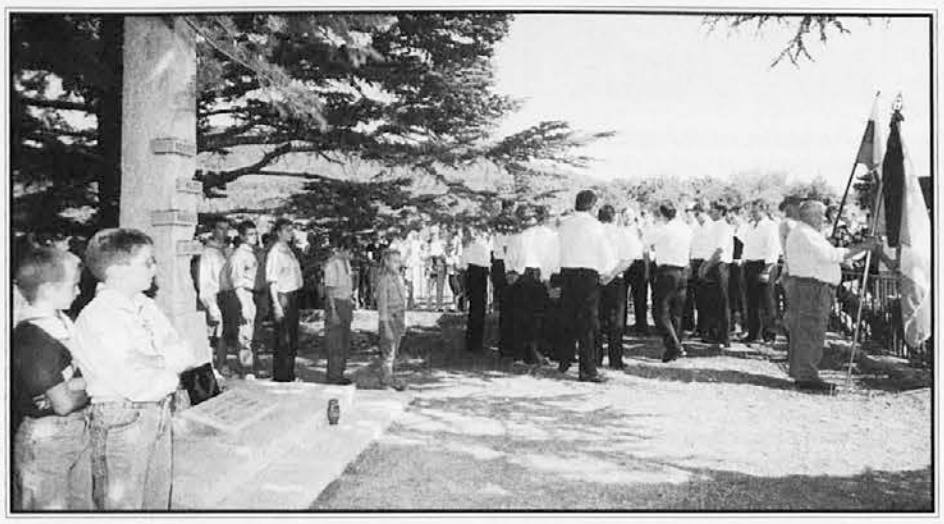

FOTO KROMA

Iz besed govornikov je izhajal poudarek na pomenu vrednot protifašizma in demokracije ter utrjevanja narodne zavesti. Medtem ko je o prvih spregovorila zlasti predstavnica italijanskih združenj protifašističnih borcev in deportirancev Giuliana Zagabria, ki je med drugim dejala, da sedanja italijanska vladna koalicija uresničuje te vrednote tudi z oblikovanjem zaščitnega zakona za slovensko manjšino, sta o pomenu narodne zavesti in složnega nastopanja Slovencev spregovorila Vojko Miot, ki je govoril v imenu organizacijskega odbora, in David Malalan v imenu Slovenske skupnosti. Miot je med drugim dejal, da mlada generacija potrebuje zglede, ki naj bi ji omogočali ločevanje med dobrim in zlim, med demokracijo in fašizmom. Mladi potrebujejo tudi take zglede, ki naj jih utrjujejo v narodni zavesti. David Malalan pa ni štedil s kritičnimi ocenami o sedanjem stanju, ko sedanja italijanska demokratična država še vedno ni izpolnila pričakovanj tistih Slovencev, ki živijo v njenih mejah. Slovenci v Benečiji so bili preganjani še do nedavnega, po mestnih središčih Trsta in Gorice pa Slovenci hodimo še vedno z zalepljenimi usti. Malalan je bil kritičen tudi do besedila zakonskega osnutka za zaščito Slovencev v Italiji. Zakon, je dejal, bi moral temeljiti na popravi krivic, ki jih je v preteklosti doživela manjšina, in bi moral biti učinkovito zdravilo, ne pa le lajšanje muk. Govornik je ostro ocenil tudi zadržanje levih komponent manjšine, ki se po njegovih besedah ne prepoznavajo več v skupnem zakonskem osnutku iz leta 1993. Italija bi se morala opravičiti za zločine iz preteklosti, kot je to storila Nemčija s Čehi, Slovenci pa bi morali začeti složno nastopati: potrebno je združevanje krovnih organizacij, složno nastopanje pa bi lahko v prihodnosti privedlo tudi do skupne politične organizacije, npr. slovenske Oljke. Svoj z aplavzi večkrat prekinjeni govor je Malalan zaključil s pozivom matični domovini Sloveniji, naj zlasti v sedanjem trenutku tesneje stoji ob strani manjšini. Malalanove besede so spodbudile predstavnika društva Tigr Primorske Karla Kocjančiča, da je spregovoril nekaj besed. Njegov poseg sicer ni bil napovedan, a je bil tudi usmerjen v iskanje složnosti med Slovenci. Govornik je tudi napovedal nekaj bližnjih pobud društva, med katerimi velja omeniti postavitev obeležja borbašem na Razklanem hribu pri Padričah.

ZA PAMETEN, PRAVIČEN IN DALJNOVIDEN NAČRT

O REGULACIJSKEM NAČRTU V DEVINSKO-NABREŽINSKI OBČINI

V soboto, 11. t.m., se je v Šempolaju sestal širši odbor devinsko-nabrežinske sekcije Slovenske skupnosti.

Sekcijski tajnik Forčič je na začetku seje poudaril njen veliki pomen, saj je bila posvečena enemu najbolj aktualnih in kočljivih vprašanj v devinsko-nabrežinski občini. Predmet razprave je bila namreč varianta regulacijskega načrta, o kateri je govor že več let. Že prejšnja uprava je bila s težavo osvojila spremembo urbanističnega načrta in so bila tedaj sporazumno določena idejna izhodišča z obvezo političnih strank, da bodo ta izhodišča natančno upoštevana pri spreminjanju obstoječih urbanističnih norm.

O trenutnem stanju v tej zvezi sta obširno poročala občinski svetovalec Tance in odbornik dr. Radovič, v razpravo pa so posegli pokrajinski tajnik dr. Močnik, nekdanji deželni tajnik in občinski svetovalec dr. Brecelj in še nekateri drugi udeleženci srečanja. Iz njihovih izvajanj je bilo jasno razvidno, da z dosedanjim opravljenim delom niso zadovoljni, saj predlogi, ki so jih izoblikovali tehniki, ne ustrezajo popolnoma že omenjenim idejnim izhodiščem ter soglasno sprejetim obvezam. Gradivo, ki je sestavni del urbanističnega načrta, je po izjavah poznavalcev razmer pomanjkljivo in delno tudi ne ustreza stvarnosti. Slovenska skupnost bo zato zahtevala od župana, ki je za delo prvi odgovoren, natančna pojasnila, sama pa si bo odločno prizadevala, da bi novi urbanistični načrt dejansko ustrezal potrebam in zahtevam neposredno prizadetega prebivalstva.

V ta namen se bo slovenska politična organizacija poslužila vseh zakonitih sredstev, ki naj omogočijo izoblikovanje modrega in predvsem pravičnega ter daljnovidnega urbanističnega načrta.

51. MARIJANSKI SHOD NA OPČINAH

PO SLOMŠKOVEM ZGLEDU VNESTI SVEŽINO V KRŠČANSKO OBČESTVO

51. Marijanski shod v nedeljo, 12. t.m., ni mogel ne potekati v znamenju bližajoče se beatifikacije škofa Antona Martina Slomška, ki bo prihodnjo nedeljo, 19. t.m., v Mariboru.

Prav na še vedno aktualno Slomškovo sporočilo se je namreč v svoji pridigi navezal škofov vikar za tržaške Slovence, msgr. Franc Vončina, ki je vodil nedeljski shod. Slomšek je namreč lahko zgled današnjemu človeku, ki je uprt v materialne dobrine, pri katerem je vedno manj smisla za življenje, za vzgojo in ki tudi umreti ne zna več. Msgr. Vončina se je zavzel za novo svežino in nov duh, ki mora zaveti v krščanskem občestvu in v vsaki krščanski družini, saj to zahteva čas. Navezujoč se na Slomška, je škofov vikar poudaril pomen prisotnosti v družini krščanskega znamenja oz. križa (vprašati se moramo, je dejal, ali je to znamenje še vedno prisotno, in tudi, če znamo živeti kot družina), nato evangelija, v katerega se je treba poglobiti (tu je msgr. Franc Vončina podčrtal potrebo po bibličnih skupinah) in nazadnje katekizma, da naše verovanje ne bo okostenelo, ampak sveže.

FOTO KROMA

Sicer se je nedeljskega viška 51. Marijanskega shoda (le-ta se je bil v bistvu začel že v petek, 10. t.m.) s procesijo in mašo po podatkih prirediteljev udeležilo nad petsto vernikov predvsem iz zamejstva, a tudi iz Slovenije. Prisotnih je bilo veliko skavtov in skavtinj, narodnih noš, obrede pa je spremljalo petje Združenega zbora ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Tomaža Simčiča (začetek obreda v cerkvi je spremljalo orglanje Davorina Starca) ter igranje Godbenega društva Prosek pod vodstvom Aljoše Starca.

Sicer se je shod, kot že rečeno, začel že v petek, 10. t.m., s predavanjem dr. Stanka Janežiča na temo *Slomšek, luč na svetilniku*, ki je bilo v dvorani Finžgarjevega doma na Občinah. Dr. Janežič je orisal pestro Slomškovo osebnost, saj je bil obenem pastir svojega ljudstva, pospeševalec gojenja maternega jezika in slovenskega šolstva ter zagovornik sprave in edinosti med kristjani in med Slovenci. Večer v Finžgarjevem domu je obogatil nastop noneta Certus iz Maribora.

V soboto, 11. t.m., pa je bil v openski župnijski cerkvi sv. Jerneja koncert Marijinih in Slomškovih pesmi, ki jih je izvajal Združeni zbor ZCPZ pod vodstvom Edija Raceta in ob orgelski spremljavi Tomaža Simčiča.

IŽ

SLORI / PREDSTAVITEV NOVE ŠTUDIJE

IZŠEL JE DRUGI DEL POGLOBJENE RAZISKAVE O NAŠEM ŠOLSTVU

MATJAŽ RUSTJA

Slovenski raziskovalni inštitut je v četrtek, 9. septembra, predal širši javnosti raziskavo o slovenskih šolah v tržaški in goriški pokrajini. Raziskovalca Norina Bogatec in Milan Bufon končujeta tako širšo in večletno raziskavo o našem šolstvu.

FOTO KROMA

Leta 1996 je namreč izšel v knjižni obliki prvi del raziskave, ki zaobjema vrtce in osnovne šole, v drugem delu pa so tri leta kasneje predstavili rezultate raziskav na nižjih in višjih srednjih šolah. Na predstavitvi v dvorani Zadružne kraške banke na Opčinah sta poleg obeh avtorjev spregovorila ravnatelj Slorija Emidij Susič in šolnica Suzana Pertot.

Emidij Susič je z zadovoljstvom pozdravil drugo raziskavo o mreži slovenske zamejske šole, institucije, ki je povezana z vsemi dimenzijami socialnega življenja katerekoli skupnosti. Zaključek večletne raziskave nam polaga v roke izredno važen dokument, pravo osnovo za vse raziskave, ki se bodo podale na polje obstanka in razvoja slovenske manjšine. Milan Bufon je nato poudaril, da sta prav šola in kader, ki iz te izhaja, dva ključna problema vseh jezikovnih skupnosti. Šola je temeljni element razvoja manjšinske skupnosti in je zato presenetljivo, da je malo diskriminirana: za šolo nimamo dolgoročnih načrtov, odgovori na zunanje izzive pa so zato večkrat nepremišljeni in prehitri. Šola je nujno del družbenega tkiva, preko te institucije smo se skoraj vsi gibali; je torej element, ki posreduje jezik in kulturo slovenskega naroda.

Knjižna izdaja raziskave je razdeljena na dva dela. V prvi polovici zaživi povojni razvoj šolske mreže, v drugi pa so rezultati ankete med starši otrok in med dijaki. Norina Bogatec je dejala, da raziskava ni odkrila nič izjemno presenetljivega, njena obširnost in bogastvo pa dokazujeta, da je bila snov celovito obravnavana. Na današnje stanje šolskega sistema sta bistveno vplivala demografski padec in vpis otrok iz mešanih zakonov ter iz Slovenije. Navedena ključna ugotovitev raziskave vsebuje celo vrsto problemov in vprašanj, s katerimi se moramo čimprej soočiti. Stvari se ne urejujejo same in položaj postaja vedno bolj kritičen. Tak narodnostni in jezikovni sestav šol pelje v večjezično sporazumevanje, pri katerem slovenski jezik ni enakopraven, tako da upada uporaba slovenščine. Negativni ali asimilacijski proces upočasnjuje le vpis otrok iz narodnostno mešanih ali popolnoma italijanskih družin. V slovenski družini je glavni vzrok za vpis v slovensko šolo narodnost, v mešani (ali italijanski) pa spoznavanje drugega jezika in kulture. Vsekakor je stanje zelo zapleteno, ker vpliva na izbiro več dejavnikov, pa tudi učinek in rezultat sta različna. Bogatčeva se je zato zavzela predvsem za kvalitetnejšo in sodobnejšo slovensko šolo.

Vse probleme, ki zadevajo našo šolo, je kar težko obravnavati z distanco, saj se na ta argument odzivamo afektivno, tudi z željo, da bi ostala šola simbol naše manjšine. Kako torej naprej, se je spraševala Suzana Pertot. Nedvomno je štrena zelo zamotana. Do danes je bila manjšina bolj gluha na raziskave, ni jih izkoristila, čeprav so podatki osnovno znanje pri vsaki strategiji. Šolsko problematiko pa so potiskale v ozadje tudi debate politično-gospodarske narave in preteklo je preveč let, kopičijo se stari in novi problemi. Tudi ko nam voda sega do grla, še vedno čakamo na celostno obravnavo šolske problematike. Omenjeno raziskavo zato svetuje Pertotova vsem kot zdravilno, hladno prho.

OBVESTILA

SLOVENSKO STALNO gledališče razpisuje abonma za sezono 1999-2000. Dosedanji abonenti lahko potrdijo svoj sedež, novi abonenti lahko vpišejo abonma za sezono 1999-2000 od 15. do 30. t.m. **V Trstu** bo blagajna Kulturnega doma, ul. Petronio 4, odprta od ponedeljka do petka od 10. do 14. ure. Vse informacije dobite na telefonski številki 040-362542. **V Gorici** bo blagajna Kulturnega doma, ul. Brass 20, odprta od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure ter od 16. do 18. ure. Informacije dobite na telefonski številki 0481 33288.

SSG:. René Clair, *Sladke šibkosti žena* v režiji Dušana Mlakarja. V nedeljo, 19. t.m., ob 18.30 v dvorani A. Sirk v Križu.

SSG: Martin Waddel, *Ti in jaz, mali medo*, pravljica za najmlajše, rež. Katerina Pegan. Premiera v torek, 21. t.m., ob 17.30 v Finžgarjevem domu na Opčinah.

SINDIKAT SLOVENSKE šole obvešča, da je na oglasni deski tržaškega pokrajinskega šolskega skrbništva objavljen razpis izrednega natečaja za dosego usposobljenosti za poučevanje na slovenskih osnovnih šolah in otroških vrtcih. Prošnje sprejema tržaško šolsko skrbništvo do 9. oktobra 1999. Informacije nudi urad Sindikata slovenske šole, ul. Carducci 8, 34133 Trst, telefon/fax št. 040 370301.

TAJNIŠTVO SINDIKATA slovenske šole obvešča učitelje in vzgojitelje, da bo prvo predavanje pripravljalnega tečaja za učiteljski natečaj v petek, 24. septembra, ob 15. uri, v prostorih Prosvetnega doma na Opčinah.

SINDIKAT SLOVENSKE šole obvešča, da je od 27. julija objavljen na oglasni deski Deželnega šolskega urada razpis izrednega natečaja za dosego habilitacije za poučevanje na slovenskih nižjih in višjih srednjih šolah. Prošnje sprejema pristojni Pokrajinski šolski urad (Trst ali Gorica) do 25. septembra 1999. Informacije nudi urad Sindikata slovenske šole.

SLOVENSKO PASTORALNO središče organizira v začetku novega delovnega leta enodnevno romanje v slovensko Istro, ki ga bo vodil naš misijonar p. Janez Šamperl. Odhod bo od Sv. Jakoba in s trga Oberdan v sredo, 29. t.m., ob 7. uri. Prijavite se lahko osebno ali po telefonu na številko 040 911655.

PRODAM ŠTEDILNIK in umivalnik ter poročno obleko in plahko iz volne merinos. Zainteresirani naj kličejo na telefonsko številko 040 830440 ob uri kosila.

BRALCE NOVEGA glasa seznanjamo (za morebitne darove) s številkama dveh poštnih tekočih računov Raziskovalnega centra za onkologijo v Avianu: tekoči račun št. *10585594 - Tesoriere CRO di Aviano* za raziskovanje rakastih obolenj in tekoči račun št. *10386597 - Via di Natale-Aviano* zavoda Via di Natale, namenjen oskrbi bolnikov na zdravljenju in njihovih sorodnikov.

DAROVI

ZA KARITAS v Ajdovščini: M.B. 50.000 lir; N.N. 10.000 lir.

ZA CERKEV v Mavhinjah: ob krstu malega Igorja Terčona darujejo svojci 300.000 lir.

ZA CERKEV v Ricmanjih: starši Pregarc, Domjo, ob poroki sina Denisa 100.000 lir; M.B., Trst, 100.000 lir.

SESTRE IZ Boršta darujejo 100.000 lir za misijonarja Lojzeta Letonjo, ki deluje v Sibiriji.

60-LETNICA KAPELICE KRALJICE MIRU NA KATINARI

POUDAREK NA ŽELJI PO MIRU

V nedeljo, 12. t.m., se je veliko število ljudi zbralo na Katinari, da bi se udeležili slovesne procesije in maše ob 60. obletnici postavitve kapelice Kraljice Miru.

FOTO KROMA

Prišli so od vsepovsod; iz mesta, Rovt, Rocola, s Kolonkovca in iz mnogih okoliških vasi. Skoraj vsi so namreč nekoč pripadali katinarski fari, ki je s spremembo svojih meja, razlaščanjem in drugimi urbanističnimi posegi izgubila marsikaterega svojega farana. Prav vsi so se radi priporočali Kraljici Miru. Njena kapelica je bila blagoslovljena pred 60 leti. Ta pomembna obletnica in vdanost do Marije sta privabili na Katinaro veliko častilcev in lepo vreme je dalo tej pobožnosti še poseben pečat.

Procesija z okrašenim kipom Matere Božje, skavti, številnimi narodnimi nošami in duhovniki se je vila od cerkve sv. Trojice mimo bolnišnice do kapelice "Pri Speticu". Bogoslužje je vodil škofov vikar za Slovence, msgr. Franc Vončina, ob somaševanju domačega župnika g. Antona Žužka in italijanskega sobrata iz župnije sv. Luke na Melari g. Giuliana Vattovanija. Obred je potekal v slovenščini, italijanščini in latinščini.

V homiliji je bila poudarjena želja po miru, ki je bil v stoletju, ki se pravkar izteka, tolikokrat ogrožen. Želimo si ga vsi, od Balkana do Bližnjega in Daljnega vzhoda, tja do Afriškega Kotla, Južne Amerike in danes še indonezijskih otokov. Želijo si ga naša srca. Kraljica miru naj jih preplavi z milostjo, ljubeznijo, strpnostjo, spravo in upanjem.

S temi željami so se premnogi zadržali po maši ob obloženih mizah prijazne Nadliškove domačije, od koder je zbrano po toliko letih zadonela slovenska pesem.

Hvala družini Nadlišek, ki že dolgih 60 let skrbi za to lepo obeležje, msgr. Vončini in župnikoma za verski obred in vsem prisotnim. Hvala Tebi, Kraljica Miru, da si nam darovala ta lepi, mirni in sončni dan.

O. PEČAR

SKAVTSKA DEJAVNOST

NOVA SEZONA SZSO-TS

Z Marijanskim shodom, na katerem redno sodelujemo tudi skavti iz Trsta, se je uradno začelo tudi novo skavtsko delovno leto. Tržaški del Slovenske zamejske skavtske organizacije že skoraj petdeset let zbira našo mladino v svoje vrste, jo vzgaja v zdravem odnosu do narave, bližnjega in Boga in krepi bodisi fizično kot duhovno plat posameznika. Pri najmlajših (volčičih in volkuljicah od osmega do desetega leta starosti) skušamo posredovati te vrednote s pomočjo igre in pravljice, pri izvidnikih in vodnicah (mladih od enajstega do šestnajstega leta starosti) s pustolovščino, pri roverjih in popotnicah (mladih od šestnajstega do devetnajstega leta starosti) pa s služenjem. To je torej naša organizacija, v katero vabimo vse tiste, ki jih zanimajo pustolovščina, narava, prijatelji. Za morebitne informacije o urnikih in krajih sestankov pa lahko kontaktirate naslednje osebe: načelnik in odgovoren za vzhodni Kras je Mitja Ozbič (040 213837), načelnica Matejka Bukavec (040 2253 42), odgovoren za zahodni Kras Martin Sosič (040 2128 35), odgovoren za Breg Niko Tul (040 232250), odgovoren za mesto Trst Francesco Biancuzzi (040 572934).

VESTNA VIDRA

V NOVI SEZONI SSG ZA NAJMLAJŠE

TI IN JAZ, MALI MEDO

V pričakovanju prve abonmajske predstave v Kulturnem domu odpira Slovensko stalno gledališče iz Trsta svojo sezono z uprizoritvijo, ki je namenjena najmlajšim gledalcem, katerim vselej posveča veliko pozornost.

V prejšnjih sezonah so se v Slovenskem stalnem gledališču rodile predstave (*Cesarjeva nova oblačila, Peter in volk, Palček, Male zgodbe iz velikega življenja Bineta Brvinca, Butalci*), ki so ob številnih ponovitvah in navdušenju malih gledalcev prejele tudi visoka priznanja in bile vse nagrajene tako za režijo kot za igralske stvaritve.

Letos je na vrsti predstava, ki je namenjena najmlajšim gledalcem. Delo nosi naslov *Ti in jaz, mali medo*. Po izjemno znani literarni predlogi, ki navdušuje število mladih bralcev, pri čemer ima zagotovo največjo zaslugo njen avtor Martin Waddell, je nastala gledališka priredba izpod peresa Katje Pegan, ki je predstavo tudi zrežirala. Ob tem je potrebno poudariti, da je zanjo napisal songe pesnik Miroslav Košuta, uglasbil pa jih je skladatelj Mirko Vuksanović. Za likovno podobo predstave sta poskrbela scenograf Marjan Kravos in kostumografinja Marija Vidau. V vlogah Malega in Melikega Medota bosta nastopila igralka Vesna Pernarčič in igralec Danijel Malalan.

Pred nami je predstava o prvih korakih v življenju, o odkrivanju njegovih lepot in malih strahov. Predstava o osnovnih čustvih in preprostih, plemenitih vrednotah.

KONEC SPOLKA '99

Z Odprto mejo v organizaciji občin Dolina in Hrpelje-Kozina se je v nedeljo, 12. t.m., v Botaču končala desetdnevna kulturno-športna manifestacija Spolk '99. Prisotne sta nagovorila župana obeh občin, Boris Pangerc in Vojko Mahnič, ki sta poudarila pomen vrednot miru, sožitja in prijateljstva ter vlogo Odprte meje. Prireditev je obogatil nastop skupine Stu ledi, harmonikarjev Igorja Spetiča in Denisa Novata ter skupine recitatork iz Hrpelj. Kot že rečeno, se je z Odprto mejo zaključil Spolk '99. Šlo je za uspelo pobudo v znamenju sožitja med različnimi narodi, ki je vsebovala več ponudb kulturnega in športnega značaja.

POSVEČENJE NOVEGA NADŠKOFA

V sredo, 15. t.m., je v stolnici v Chioggi **(na sliki)** potekal slovesen obred škofovskega posvečenja msgr. Dina De'Antonija, novega goriškega nadškofa in metropolita.

Obreda se je udeležilo veliko vernikov, med temi tudi nekaj sto predstavnikov iz naše nadškofije. Med posvečevalci je bil tudi sedanji goriški apostolski administrator nadškof p. Bommarco.

O tem bomo seveda poročali v prihodnji številki našega lista.

STALIŠČE SLOVENSKE KONZULTE

SPREMEMBE URBANISTIČNEGA NAČRTA ZA GORIŠKO

V presledku desetih let spreminja goriška občinska uprava splošni mestni urbanistični načrt in ga prilagaja novim potrebam. Prejšnji načrti so predvidevali kot osnovno izhodišče znatno povečanje prebivalstva. V resnici se je izkazalo ravno nasprotno, saj se prebivalstvo v Gorici stalno zmanjšuje.

Prvi načrt, ki ga je izdelal arh. Piccinato, je predvideval Gorico s 80.000 prebivalci, arh. Costa je za njim to število zmanjšal na 60.000. Taka nerealna predvidevanja so bila za Gorico, predvsem pa za nekatera področja s slovenskim prebivalstvom, zelo škodljiva, saj so privedla do gradenj ljudskih stanovanj na obsežnih površinah. Tako so zrasli številni večstanovanjski bloki v Štandrežu in pri slovenskih šolskih sestrah na severu mesta, v katere so se v veliki večini vselili nedomačini.

Predlagane spremembe urbanističnega načrta izhajajo iz bolj stvarnih postavk in ne predvidevajo novih področij za ljudska stanovanja, pač pa posege v starem delu mesta, kjer je veliko stanovanj, ki niso uporabna. Za spremembo urbanističnega načrta se je goriška občinska uprava odločila že marca 1997, ko je občinski svet odobril okvirne smernice novega načrta. Te je svet dopolnil na seji aprila 1998. Splošne smernice lahko povzamemo v naslednjih točkah:

- ovrednotenje Gorice, njene kozmopolitiske tradicije in kulturno-zgodovinske značilnosti ob upoštevanju novogoriškega prostora;

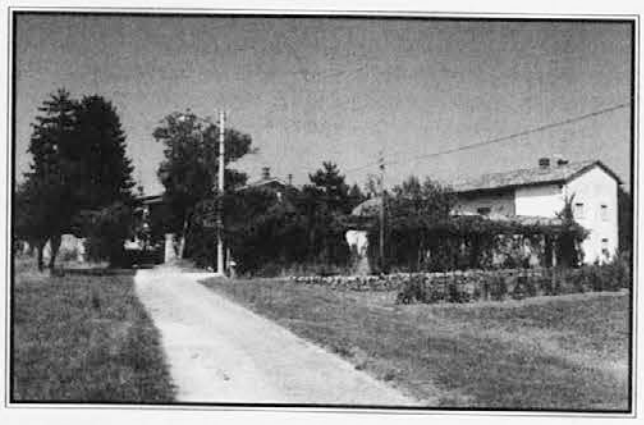

- pospeševanje sodelovanja obeh mest, ureditev cestnih povezav in skupno načrtovanje za usklajevanje razvoja čezmejnega prostora tudi v perspektivi vstopa Slovenije v Evropsko unijo;

- z odpravo meje bo Gorica postala tranzitna točka na pomembni evropski prometni osi zahod-vzhod, od Portugalske do Rusije. V tej situaciji je treba spremeniti obmejne strukture in jih prilagoditi novim tržnim in prometnim potrebam;

- ovrednotenje in zaščita naravnih, zgodovinskih in kulturnih značilnosti, ki lahko prispevajo le pospešavanju turističnega povpraševanja;

- upoštevanje demografskega padca prebivalstva in posledično zaustavitev degradacije zgodovinskega dela mesta ter zagotovitev bivalnih razmer za študentovsko populacijo, ki obiskuje univerzitetne tečaje v Gorici.

Na podlagi navedenih smernic je občina poverila tehnično-delovni skupini iz Milana nalogo, da izdela spremembe urbanističnega načrta. V tej skupini je tudi nekaj goriških arhitektov.

Razprava o novem načrtu v goriškem občinskem svetu se bo predvidoma začela v mesecu oktobru. V letošnjih poletnih mesecih je občina predstavila načrt rajonskim svetom, ki so že izdelali svoje predloge. V začetku avgusta, kot smo v našem listu že poročali na kratko, se je na povabilo občinske slovenske konzulte občinski odbornik za urbanistiko arh. Dario Baresi sestal s člani tega organa in predstavil okvirne smernice novega občinskega regulacijskega načrta. Odbornik je okviril nov načrt v mesto z manj kot 40.000 prebivalci, ki se ne bo širilo in ki bo usmerjalo razvoj v prenovo zgodovinskega središča in drugih predelov mesta ob upoštevanju zgodovinskih, kulturnih in narodnih značilnosti. Edino možnost novih gradenj predvideva načrt na področju Livade, Ločnika, Madonine in Štandreža za približno 5.000 ljudi, vendar z omejitvami, ki naj bi ščitile značilnosti omenjenih krajev. Ni predvidena razširitev industrijskega področja v Štandrežu, pač pa realizacija novega področja za avto-prevozniška podjetja v Ločniku na meji z Mošem. Tudi za avtoporto niso predvidene spremembe. Na tem področju je zaselek Jeremitišče **(na sliki)**, ki naj bi ga porušili in prebivalce nasilno izselili. Nespremenjeno ostaja tudi območje bolnišnice, park psihiatrične bolnice pa naj bi namenili kulturnim in turističnim uporabam. Območji Rdeče hiše in ulice III. armata do meje sta namenjeni terciarni dejavnosti in trgovsko-rekreativnemu centru. Predviden je čezmejni park, ki naj bi povezoval zelene površine Kalvarije, Soče, Korna in grajskega griča s tistimi na Kostanjevici in Panovcu.

Slovenska konzulta se je sestala v začetku septembra in posvetila posebno pozornost regulacijskemu načrtu in predvidenim spremembam. Izdelala je več predlogov in jih posredovala občinski upravi. Konzulta ugotavlja, da so predvideni posegi ob meji nezadostni za usklajevanje in razvoj čezmejnega prostora, in predlaga večje sodelovanje z novogoriškim in drugimi upravitelji za usklajene skupne posege na teritoriju. Glede Jeremitišča naj občina spremeni načrt in zagotovi temu naselju, da se lahko ohrani, in da njegovim prebivalcem možnost, da si uredijo stanovanja. Zaščitijo naj se značilnosti Pevme, Podgore, Oslavja, Štmavra in Štandreža in naj se v teh krajih preprečujejo gradnje, ki niso v skladu z obstoječimi in ki ne služijo domačemu prebivalstvu.

DP

SLOVENSKO GOSPODARSKO ZDRUŽENJE GORICA

GOSPODARSKI PRAZNIK '99

Vedno več je ljudi, ki se radi vračajo v stare čase in obujajo staro tradicijo in običaje. Tak primer se nam je predočil v ponedeljek, 13. septembra, ob 19. uri, v gostilni pri Koršiču na Sovenci v Števerjanu. Slovensko gospodarsko združenje iz Gorice je namreč po enajstih letih ponovno organiziralo in pohvalno izpeljalo gospodarski praznik. Pobudnik prireditve, prvi kamenček ponovno zrežiranemu prazniku, je bil prav načelnik gostinske sekcije pri SGZ Avguštin Devetak. Veselja in družabnosti so se udeležili bodisi člani že omenjenega goriškega združenja, SDGZ in Trsta in pa prijatelji. Večerjo so pripravile prav ene izmed najpristnejših gostiln na Goriškem: to so Nanut iz Gorice, Franc iz Sovodenj ob Soči, Pri Miljotu iz Dola (Devetaki), Koršič iz Števerjana, La Subida iz Krmina in Devetak z Vrha sv. Mihaela. Ob dobro obloženem in vabljivem krožniku je stal kozarček, v katerega so se vlivala briška vrhunska vina, ki so jih ponudili člani novonastale zadruge Števerjanski griči in pa kmetija Quarin gospe Wande Gradnik. Glavno vlogo večera nista igrala samo krožnik in kozarček, ampak tudi prijateljska beseda. Glasbo je izvajal Štefan Nanut, za humor in dobro voljo sta poskrbeli Vanka in Tonca, zborovske pesmi pa so izvajala Sovodenjska dekleta. Prijeten večer se je zavlekel pozno v noč z upanjem, da se bo zopet ponovil prihodnje leto.

Na roko rezan pršut, jurčkov flan, pegatkina prsa z zelenjavami in tartufom, sorbeto Mozart & Mozart... to in drugo, prave dobrote za sladokusce.

MARJAN DRUFOVKA

KONČAL SE JE VIOLINSKI NATEČAJ LIPIZER

Zadnjo nedeljo se je v goriškem Avditoriju zaključilo vsakoletno mednarodno tekmovanje mladih violinistov Rodolfo Lipizer. Na letošnjem tekmovanju je prvo nagrado prejela kanadsko-kitajska violinistka Susanne Yi-Jie. Drugo nagrado sta prejela ex-aequo Akiko Ono (Japonska) in Rodion Zamurejev (Rusija). Sledili so nastopajoči iz Danske, Rusije in Japonske.

Violiniste je na zadnjih nastopih spremljal romunski simfonični orkester Moldova iz Jasija. Na teh nastopih so mladi violinisti izvajali predvsem violinske koncerte Stravinskega, Prokofjeva, Brahmsa in Sibeliusa.

PONOVITVE NOVIH MAŠ

FOTO BUMBACA

V sredo, 8. septembra, so se nekateri šolarji že srečali s šolskimi klopmi. Seveda so se pred začetkom pouka priporočili Bogu za srečen začetek in lep konec šolskega leta pri mašni daritvi. Otroci, ki obiskujejo mestno šolo O. Župančič, so imeli šolsko mašo v goriški cerkvi sv. Ivana. Daroval jo je novomašnik p. Mirko Pelicon, ki je otrokom priporočil, naj se vsega lotijo z veseljem, da bodo bolje izpolnjevali šolske dolžnosti. Ob koncu obreda je vsakega ogovoril in mu izročil spominsko podobico nove maše. Naslednjo nedeljo, 12. t.m., je p. Mirko ob 11.30 ponovil novo mašo pri sv. Ivanu **(na sliki)**, 26. t.m. pa jo bo ponovil v materini rojstni vasi Šempasu.

Tudi p. David Bresciani in p. Franček Bertolini sta že obiskala nekaj goriških cerkva. Prvi je maševal pri sv. Ivanu v soboto, 11. t.m., zvečer, dan kasneje pa v stolnici. Bertolini pa je prejšnjo nedeljo ponovil novo mašo v rojstnem Mošu, kjer sta ga nato praznično sprejela tudi župan in občinski svet; prihodnjo nedeljo, 19. t.m., bo maševal pri ~~sv. Ivanu~~.

PREJELI SMO

ŽALOSTNO RAZMIŠLJANJE O ČUDOVITEM DOGODKU TREH NOVIH MAŠ

Prosila bi, da mi nihče na zameri, če ob tem tako pomembnem in lepem dogodku povem nekaj svojih misli in občutkov. Ni moj namen nikogar žaliti ali povzročiti polemik. Toda prišli smo v tako dobo, da človek lahko pove, kar misli. Morda je bilo včasih bolj prav, ko je ostalo vse med štirimi zidovi ali za vogalom. Toda mi živimo pač v tej dobi.

Ko se je v naši skupnosti izvedelo za odločitev naših treh fantov, smo bili vsi presrečni (vsaj verno ljudstvo), da se odločajo za duhovništvo tudi fantje iz naše goriške verne družine.

Koliko ur molitev naših vernih starih ženic z našimi - že vsemi starejšimi dušnimi pastirji na čelu - za nove duhovne in redovne poklice!! Kako so drsele jagode rožnih vencev med prsti druga za drugo in prosili smo Nebeškega Očeta, naj nam pošlje duhovnega naraščaja. Mislim, da je bilo tudi vsakoletno romanje v Lurd k Nebeški Materi z monsinjorjem Močnikom ena sama prošnja: o Bog in Mati Marija, ne zapustita nas brez duhovne oskrbe! Že tako smo prišli v take čase, da se človek komaj komaj odtrga od tega našega zmateriaziranega in hrupnega sveta in pride v Cerkev, da se z Bogom pogovori, se Mu potoži, včasih z našim Nebeškim Očetom tudi bolj na trdo prime. Ko se vihar pomiri in ko daš svoje srce na oltar, praviš: o Bog, ves sem Tvoj, zgodi se tvoja volja; življenje se ti zdi bolj sprejemljivo.

Bogu hvala za naše tri fante, toda, kot se zdi, bo naša goriška Cerkev ostala praznih rok: David bo nadaljeval študij, Mirko prav tako, Franček pa pojde v Ljubljano za pastoralo mladih. Zelo me je prizadelo govorjenje in mišljenje nekaterih, češ samo v Gorico naj jih ne pošljejo. Po pravici naj povem, da sem bila teh besed zelo žalostna, ko sem jih slišala. Oh, saj vem, da nismo svetniki! Pa tudi možnosti za napredovanje ni veliko tu pri nas. Skrbi pa me, kaj bo z našimi mladimi družinami in njihovimi otroki. Kdo se bo posvečal pastorali mladih pri nas? Pa tudi mi starejši smo potrebni duhovne oskrbe, saj današnji ritem življenja včasih pošteno premetava tudi nas. Večina naših dušnih pastirjev pa je že izrabila svoje moči.

Naša vera nas uči, da še las ne pade z glave, če ni to božja volja. Upajmo, da nas Bog ne bo zapustil.

Našim fantom-novomašnikom pa pravim: dragi Mirko, David in Franček, vsi smo vam čestitali, toda jaz vam še iz srca pravim: hvala vam, da ste kljub viharjem, ki jih občutimo vsi ljudje, srečno prispeli na cilj. Vedno bomo molili za vas, kjerkoli boste.

ADELA FERLETIČ

V GABRJAH LEP DAN MED KRVODAJALCI

Z DAROM KRVI REŠUJEJO ŽIVLJENJA

FOTO BUMBACA

Če so pred dvema letoma člani sovodenjske sekcije združenja goriških prostovoljnih krvodajalcev praznovali dvajset let svojega nesebičnega, plemenitega obstoja, je bil letošnji praznik, dan krvodajalca, posvečen še enemu uspehu - odprtju novega sedeža v prostorih kulturnega društva Skala. In tudi tokrat je bil nadvse lep praznik. Zares drugače izzveni praznik, ko se zberejo takšni ljudje, ki z darovanjem krvi neizmerno ljubijo življenje in človeka, zlasti trpečega. Med njimi spontano zavre lepo vzdušje, takšno, ki bi ga le s težavo okusili drugje.

Med mašo v nedeljo, 12. t.m., na dvorišču postavne hiše v Gabrjah je domači župnik g. Viljem Žerjal uvedel svoje spodbudne misli z grškim pregovorom, ki v slovenskem prevodu pravi: *Daj kri - prejmi duha*. Kri, s katero se običajno srečujemo, odteka v potokih, v njej tonejo življenja in priča o trpljenju, žalosti, obupu. Samo Kristusova kri prinaša življenje, je poudaril pridigar. "Krvodajalci, zgled ste dobrote, ljubezni do človeka, ki je v stiski. Cenite življenje, zdravje in vztrajajte v dobrem! Vi darujete telesno kri, med mašo pa se za nas daruje duhovna kri. Kot Kristus znamo darovati tudi svojo kri. Bog vam daj zato moči, da bi še naprej delali to, kar ste si izvolili." Misel na nesebično pomoč vsem ljudem kliče v misli podobo pelikana, ki iz sebe hrani mladiče. Na obeh straneh pri maši zbrane množice so predstavniki iz cele Goriške ponosno držali znamenja svojih krvodajalskih sekcij; na nekaterih pelikan.

Mašo je s petjem in instrumenti lepo spremljal otroški in mladinski zbor Vrh sv. Mihaela. Po maši, potem ko smo z oltarja slišali še krvodajalčevo molitev, je mašnik stopil v nove prostore v prvem nadstropju stavbe, v novi sedež sovodenjskih krvodajalcev za blagoslov. To je lepo urejena soba s pridihom stare domačije, v kateri sta miza za sestankovanje in pa vse potrebno tudi za uradniško delo, kot ustreza pravi socialno-zdravstveni ustanovi. Na stenah so razobešena znamenja tisočerih prijateljskih vezi. Medtem je na dvorišču godba iz Vileša zaigrala sproščene melodije. Za njo je spored srečanja spremljal ženski pevski zbor iz Škofje Loke ob zvokih citrarja Tomaža Plahutnika.

Vnovič potrjeni, zgodovinski predsednik sovodenjske sekcije Branko Černic (**na sliki**) je pozdravil v imenu prirediteljev in uvedel uradni del praznika. Delegacija krvodajalcev je nato nesla venec k spomeniku padlim v NOB v Gabrjah, medtem ko so godbeniki iz Vileša zaigrali krvodajalčevo himno. Pozdravil je še Leopold Devetak, sovodenjski podžupan, in zatrdil, da "smo ponosni na to celico krvodajalcev, zato ji bo uprava ob strani, ker drugače tudi ne bi moglo biti". Za njim je prinesel pozdrav Damjan Slabé, predstavnik Rdečega križa Slovenije in slovenskih krvodajalcev. Predsednik goriških krvodajalcev in predstavnik državne zveze FIDAS Egidio Bragagnolo je pozdravil v imenu goriške in državne organizacije ter napovedal praznovanje 40-letnice goriških krvodajalcev, ki jo bodo obeležili 25. in 26. t.m. z osrednjo prireditvijo v avditoriju. Čestitke in voščila je prinesel tudi predstavnik doberdobske sekcije, ki sicer spada k tržiškemu okrožju. Sledili so pozdravi še drugih predstavnikov povabljenih društev. Nato je nastopil najbolj svečan trenutek: podelitev priznanj - izrazov hvaležnosti zaslužnim krvodajalcem. Najprej so prejeli društvene izkaznice tisti, ki so letos prvič darovali kri: Vincenza Devetak, Roberto Solinas, Fabio Tommasi, Mauro Ferfolia, Mauro Gulin. Priznanje za desetkrat darovano kri so prejeli Marta Bratuž, Alenka Florenin, Oriana Marvin, Andrea Kogoj, Gianfranco Germech, Flavio Primožič, Boris Tomsič, Jordan Ožbot; za dvajsetkrat darovano kri Paolo Tommasi, Mitja Juren, Walter Devetak, Leopoldo Ferletič, Marko Temon; za 35-krat darovano kri Mirella Bulfoni, Marino Devetak, Srečko Tomsič; nazadnje, za 50-krat darovano kri je priznanje prejel Stojan Makovec iz Štandreža. Ta trezna svečanost je bila najboljši prikaz opravljenega dela, saj se nam je sama vsiljevala misel, da pomeni vsak dar krvi eno rešeno življenje. Med dobitniki priznanja je kar lepo število mladih. Pri sekciji sta si mlada Sovodenjca Štefan in Fabio Tommasi vzela k srcu posebno skrb, da poiščeta in privabita med krvodajalce čim več mladih ljudi.

S tem je bil konec uradnega dela nedeljskega programa. Izrekli so še zadnjo zahvalo dobrotnikom in vsem, ki so prispevali k uspehu praznika, še enkrat je zapel ženski zbor, zaigrale so škofjeloške citre in dobra volja se je prevesila v družabnost ob skrbno pripravljenih jedeh na ta lepi sončni dan sredi dvorišča ob stavbi z novim sedežem krvodajalcev v Gabrjah.

IDE

IZLET PROSVETNEGA DRUŠTVA RUPA-PEČ

SONCE, MORJE IN ŠE KAJ (1)

Sreda, 25. avgusta, je bila za 50 udeležencev izleta PD Rupa-Peč poseben dan. Pričel se je kar zgodaj: ob 6. uri smo bili že na avtocesti Benetke-Bologna-Rim. Pred nami je bila namreč dolga pot do Salerna (900 km), kjer naj bi prebili štiri noči in si čez dan ogledali zanimivo amalfijsko obalo, Pompeje, Caserto in še kaj. Da bi nam bilo med vožnjo prijetnejše, nam je vodička, ga. Patrizia, naša stara znanka, marsikaj povedala. Tako smo zvedeli o razvoju avtocest v Italiji, sami smo se peljali po avtocesti A1, ki povezuje Italijo od severa do juga. Ko smo se peljali mimo Mugella v Toskani, nam je prikazala življenje in delo znanega umetnika Giotta, v deželi vina Chianti pa smo zvedeli marsikaj o tem svetovno znanem vinu, o sporu med Firencami in Sieno. Ime Chianti izvira iz latinščine - chiarum - čisto, prozorno. To vino tudi tako izgleda; od l. 1929 ima tudi priznano geografsko poreklo.

Med potjo smo se seveda, kljub dvema šoferjema, večkrat ustavili za razne potrebe. Pijače je bilo na pretek v avtobusu, za kar je poskrbelo vodstvo društva, ga. Jožica pa je pripravila sladek prigrizek, ki nas je okrepčeval še naslednje dni. Kljub temu pa smo se za daljši čas ustavili za obilno in okusno kosilo v Chiusi, na etruščanskem področju v Toskani. Pot nas je potem vodila mimo Monterotondo in nato smo na naši levi zagledali utrdbo in samostan Montecassino. O njegovi zgodovini, o sv. Benediktu in sv. Sholastiki nam je lepo povedala vodička. Zadnje ure potovanja so nam bile neskončne, saj smo od Rima dalje pričakovali samo, da bi zagledali napis Napoli oz. Salerno in kilometražo. In končno smo pod večer tudi to dočakali. Na naši desni se je odprl krasen razgled na Vietri sul mare z lepo cerkveno kupolo v pisani majoliki, nato na svetovno znano amalfijsko obalo. Avtocesta nas je peljala še nekoliko dlje in po velikem ovinku je ležal spodaj pred nami (cesta je speljana visoko v hribu, saj je ta del južne Italije zelo gorat; tudi polotok, ki ločuje neapeljski in salernski zaliv, je sama apnenčasta skala) Salerno, nad njim pa ostanki normanske utrdbe Arechi. V Salernu smo se nastanili v hotelu Jolly, prav ob začetku dolge in slikovite promenade Trieste. Že isti večer smo se po večerji razhodili po tem več kilometrov dolgem obmorskem sprehajališču, ki je bilo kljub že sorazmerno pozni uri živahno, polno vrveža, vsakovrstnih ljudi in živali. A tudi počitek se nam je prilegel, saj nas je naslednji dan že zgodaj zjutraj peljala pot mimo Torre Annunziata in Castellammare di Stabia vse do Sorrenta, kjer smo se vkrcali na trajekt za Capri oz. Marina Grande. Vožnja je trajala 40'. Tu smo si na kratko ogledali kraj, se okrepčali in se nato odpeljali na krajše križarjenje, da smo si ogledali razne jame, slikovitost morja in prišli do znanih skal "i Faraglioni", jih obkrožili in se nato vrnili v Marina Grande, kjer so nas čakali krajevni mini-avtobusi (privaten promet je na otoku v poletnih mesecih prepovedan), da so nas peljali v slikovito mestece Capri. Sprehodili smo se po ozkih, pisanih uličicah, polnih kavarn, restavracij in razkošnih trgovin. Središče je majhen trg, zaprt s treh strani od lepe cerkve, zvonika, kavarne. Pravijo mu "il più bel salotto del mondo". Tukaj se namreč zbirajo bolj ali manj znani zvezdniki in elitne osebnosti. Mimo značilnih hiš z balkoni, terasami, obokanimi vhodi smo se povzpeli do mestnega parka, imenovanega po cesarju Avgustu s krasnim pogledom na Capri, na Faraglione in na Marino Piccolo. Še bi se lahko tod sprehajali in si ogledali Certoso di S. Giacomo, toda čas nas je preganjal. Po okusnem kosilu smo spet stopili na mini-avtobuse in se peljali do Anacapri, drugega večjega središča na otoku ob vznožju gore Solaro (589m). Bele hiše v arabskem slogu in s pisanimi trgovinami, polnimi raznih izdelkov in dobrot (limoncello!), vabijo turista. Najbolj slikovita je ul. sv. Mihaela, ki vodi do vile S. Michele: dal jo je zgraditi in je tu živel švedski zdravnik in pisatelj Axel Munthe (1857-1949). Nekateri so se pa odločili, da se s sedežnico povzpnejo na vrh Solara, od koder je razgled na oba zaliva, neapeljski in salernski in še dalje na otočje Ponza in Kalabrijo. Vreme pa je bilo mrčasto in zato tudi razgled omejen na bližnje Faraglione in na Anacapri.

Ob 17. uri smo zapustili otok in se vrnili v Salerno, kjer nas je čakala večerja na osnovi samih rib.

-IN / DALJE

ZAHVALA

Trije novomašniki Družbe Jezusove

p. Mirko, p. Franček in p. David

se skupaj z družinami prisrčno zahvaljujejo Bogu za izraze bližine, ki so jim jih izkazali nadškof A.V. Bommarco, številni duhovniki in ogromno število prijateljev iz različnih skupnosti. Izraziti želijo tudi svojo hvaležnost vsem, ki so na mnogo različnih načinov sodelovali pri njihovem mašniškem posvečenju v cerkvi sv. Ignacija na Travniku, pri slovesni novi maši v cerkvi Srca Jezusovega in pri prazniku v prostorih Stelle Matutine.

OBVESTILA

PRIJAVLJENCE NA dvodnevno romanje v Maribor na beatifikacijo škofa A.M. Slomška obveščamo, da je odhod avtobusa v soboto, 18. septembra, predviden ob 7. uri s Travnika v Gorici, nakar bo ustavil še v Jamljah, Štivanu, Sesljanu in Zgoniku.

ODHOD AVTOBUSA iz Rupe na Slomškovo beatifikacijo v Maribor bo v nedeljo, 19. septembra, ob 4.30. Vsi romarji naj pridejo na avtobus v Rupo.

V NEDELJO, 19. t.m., bo ob 8.30 v cerkvi na Placuti maša ob prvi obl. smrti Riccarda Leghisse.

SLOVENSKO STALNO gledališče razpisuje abonma za sezono 1999/2000. Dosedanji abonenti lahko potrdijo svoj sedež, novi abonenti lahko vpišejo abonma za novo sezono od 15. do 30. t.m. V Gorici bo blagajna Kulturnega doma odprta od ponedeljka do petka od 9. do 13. ure ter od 16. do 18. ure. Inf. na te. št. 0481 33288.

SCGV EMIL Komel obvešča, da je v teku **vpisovanje v šolsko leto 1999/2000**. Informacije nudi tajništvo v jutranjih urah. Stari gojenci lahko potrdijo vpis tudi telefonsko (0481 532163 ali 0481 547569).

GLASBENA MATICA Gorica obvešča, da je urnik tajništva od 13. septembra dalje naslednji: vsak dan od 11.30 do 13. ure in od 15.30 do 17. ure. V sredo zjutraj zaprto.

DAROVI

ZA CERKEV v Jamljah: v spomin na pok. Mariota Sobana Marko Udovič 100.000, druž. Koren 200.000, Patrizia Paoletti 50.000 lir.

ZA CERKEV sv. Ivana: namesto cvetja na grob pok. Mariota Sobana O.P. Mirjam 100.000 lir.

V SPOMIN na pok Dorota Lebana darujejo svojci 1.000.000 lir v dobrodelne namene.

ZA VZDRŽEVANJE mlajših jezuitov: Jožica Legiša vd. Brecelj, Devin, 100.000 lir.

OB 4. OBLETNICI smrti mame Gizele daruje sin Andrej 100.000 lir za KCLB in 100.000 lir za cerkev sv. Ivana.

ZA MISIJON p. Kosa: N.N. Rupa 150.000 lir.

ZA CERKEV v Rupi: Darko Devetak 50.000 lir.

ZA CERKEV v Gabrjah: I.D.J. 35.000 lir.

ZA CERKEV v Dolu: namesto cvetja na grob pok. Mariota Sobana, družina Nevio Nacini 200.000; v spomin na moža Giannija, Alda Maria Vizintin 50.000; v spomin na teto Evgenijo Peric, Klavdij Vizintin 50.000 lir.

KULTURNI CENTER LOJZE BRATUŽ

V razstavnih prostorih Kulturnega centra Lojze Bratuž bo razstavljal

ROBERT FAGANEL

Umetnika bo predstavil Jurij Paljk.

ODPRTJE RAZSTAVE BO **V PETEK, 24. SEPTEMBRA 1999, OB 18. URI.** VLJUDNO VABLJENI!

GORIŠKA KRONIKA

BENEŠKA SLOVENIJA

RAZPOKE NA ZIDOVIH VRTCA V DOBERDOBU

V zadnjih dneh doživlja Doberdob težave zaradi zaprtja občinskega otroškega vrtca. Do tega je prejšnji teden privedla prisotnost nevarnih razpok v zidovih. Od torka, 14. t.m., pa pouk v vrtcu spet poteka, in sicer v prostorih osnovne šole.

Že prejšnji teden so morali otroci preživeti dopoldan na dvorišču, ker so videli razpoke na stavbi. Iz varnostnih razlogov so takoj prekinili didaktične dejavnosti. Sedaj pouk spet poteka, a žal okrnjen. Zasilna rešitev naj bi veljala dva tedna, dokler naj bi strokovnjaki preučili stanje in ugotovili, ali se da stavba sanirati in koliko časa bi tak poseg zahteval. O nadaljnjih ukrepih bodo na podlagi mnenja strokovnjakov nato odločali predstavniki občine, šolski organi in starši.

Šolske stavbe na Doberdobskem so iz varnostnih in tudi higienskih razlogov potrebne popravil in korenitejših posegov; to so izpostavili tudi člani svetovalske skupine SSk na seji občinskega sveta že konec junija, načelnica skupine Martina Pahor pa tudi meseca avgusa, da bi bile šolske stavbe do začetka šolskega leta le primerno urejene.

OSMI ALPE-JADRAN PUPPET FESTIVAL

LUTKOVNE IGRICE SO RAZVESELILE SRCA MALIH IN "ODRASLIH" OTROK

IVA KORŠIČ

Ko se poletje naglo preveša v zlato jesen in naši šolarčki, sicer ne ravno rade volje, poiščejo šolsko torbo in vse potrebščine, ki so cele počitnice ždele zapuščene v najtemnejšem kotičku stanovanja in čakale boljše čase, obiščejo Goriško lutke iz raznih krajev Apeninskega polotoka in srednjeevropskih držav in s svojimi drobnimi predstavami oblikujejo Alpe-Jadran Puppet Festival v priredbi CTA (Deželno središče za animirano gledališče), goriškega odborništva za kulturo, dežele F-Jk in v sodelovanju še drugih deželnih in goriških kulturnih ustanov, tudi Kulturnega centra Lojze Bratuž, v katerem je bilo tajništvo festivala. Umetniški vodja je bil tudi tokrat Roberto Piaggio. Gledalci so prejeli zgibanke o poteku festivala, otroci pa, za majhno vsoto, tudi majice.

Letošnja, že osma izvedba se je začela v nedeljo, 5. sept., ko je v zgodnjih popoldanskih urah potekal prav v naši dvorani posvet o *Gledališču ob meji brez meja*, katerega so se udeležili poleg italijanskih slovenski in avstrijski lutkarski "delavci" in ustanovili koordinacijski odbor za boljše povezovanje med skupinami, v katerem je tudi ravnatelj PDG Nova Gorica Sergij Pelhan. Proti večeru se je isti dan v obširnem Coroninijevem parku začel *Lov na pravljico*, prijetna novost, ki je ves teden vabila otroke, da so s pomočjo danih podatkov v zelenih mapah in s pravilno razporeditvijo nalepk odkrivali, kje so skriti protagonisti šestih znanih klasičnih pravljic Ezopa, Fedra in Horaca. Velike figure je izdelal furlanski umetnik F. Tullio Altan; skrbno so bile postavljene v slikovite kotičke krasnega parka in otroci so navdušeno tekali in iskali prikrito basen. Pri tej igrici so jim pomagale tri igralke-animatorke (Valeria D'Onofrio, Marcela Serli, Luisa Vermiglio) z živahnimi prikazi basni, s petjem, mimiko in igrami. Nekakšna sinteza te nove pobude, ki navaja otroke k razkrivanju poučnega jedra preprostih, a modrih zgodbic, je bila prejšnjo soboto zvečer v KC Lojze Bratuž s predstavo *Peresa* v izvedbi Stalnega gledališča F-Jk.

Ker je festival namenjen predvsem malim ljubiteljem ljubkih lesenih junakov, so se ves teden vrstile brezplačne pravljične uprizoritve (kar trinajst!) na raznih koncih goriškega mestnega središča: v občinskem vrtu, v obeh mestnih vrtovih, v Lenassijevem parku, v Mittel-parku (v nekdanji psihiatricni bolnici), v Kulturnem domu in KC Lojze Bratuž. Med znanimi pravljicami so si malčki ogledali: *Dogodivščine Rdeče Kapice* v izvedbi skupine iz kraja Burambo blizu Foggie, ki je prejela nagrado Nuove Mani '99 na festivalu v Catanii; igrico *Volk in sedem kozličev*, ki jo je s čudovitim značajskim opisom junakov odigral Mathias Trager, član skupine Tearticolo iz Bremena (Nemčija), letošnji zmagovalec na Festivalu za mlade lutkarje v Amalfiu; precej inovativen in igralsko močan premierski prikaz *Sneguljčice* v priredbi lutkovnega gledališca iz Vareseja. Igralca Katarina Aulitisova in Lubomir Piktor slovaškega gledališča Divadlo Piky sta izvajala v družbi lutk s pesmijo, plesom in besedo zelo zabavne "poučne" primere skrajne neubogljivosti otrok pod naslovom *Paskudarium-muzej za neubogljive otroke*; predstava je prejela Zlato lutko na letošnjem festivalu v Nadiških dolinah v okviru vsakoletnega Mittelfesta. Glasbena pravljica S. Prokofjeva *Petrček in volk* pa je bila v izvedbi gledališkega centra Corniani iz Mantove. V petek, 10.t. m., so igralci Lutkovnega gledališča Maribor odigrali Marjana Pungartnika *Sonce, kje si?*; občutena igrica - škoda, da ni bilo več gledalcev; kje so bili slovenski otroci? - o večnem boju med dobrim in zlom je zaživela v premišljeni režiji Pavla Polaka; sceno in krasne, domiselno izrazite lesene lutke pa so delo Brede Varl, glasbo je prispeval Boris Rosker.

Odraslim so bile namenjene tri predstave: *La ballade de Poulchinelle* francoskega igralca Alaina le Bona; vznemirljivi *Faust* v odrski postavitvi skupine Il cerchio di Gesso iz Foggie v režiji Carla Formigonija, z glasbeno spremljavo v živo, in svojstveno delo *Tam zgoraj krila nimajo rje* gledališča Theatre en Vol (Sassari) v sugestivnem okviru notranjega grajskega dvorišča.

Tudi letos se je pred odrčki zgrinjalo res veliko število otrok pa tudi odraslih. Lutke so se sedaj že poslovile od svojih oboževalcev in za seboj pustile lahkotno, sanjsko sled, v nas pa zavest, da je ta čarobna gledališka zvrst pomagala predreti še kakšno okostenelo miselno pregrado med sosedskimi narodi.

OB DESETLETNICI SMRTI

POKLON VALENTINU SIMONITTIJU

ERIKA JAZBAR

V petek, 10. septembra, so se beneški kulturno-družbeni delavci poklonili spominu pred desetimi leti umrlega Valentina Simonittija, arhitekta in intelektualca, ki je živel in ustvarjal ob meji.

V cerkvi sv. Frančiška, ki predstavlja tradicionalno čedajsko kulturno središče za razstave ter predavanja, so ob 19. uri odprli spominsko razstavo, za katero je poskrbel Študijski center Nediža, nato pa so predstavili bogato monografijo o življenju in delu beneškega Slovenca, ki je ostal živ v spominu tamkajšnjih ljudi.

Za publicistično delo, ki ga bogatijo številne fotografije, sta poskrbela arhitekta Renzo Rucli in Giovanni Vragnaz, njegov namen pa ni le v ohranjanju spominskih ter arhitektonskih pričevanj o omenjenem intelektualcu, temveč predstavlja predvsem misel in vzgibe, na katerih je Simonitti gradil svoje delo in zaradi katerih so ga ljudje cenili ter ga še danes ohranjajo v najsvetlejšem spominu. Na uvodnih straneh lahko izvemo izpod peresa Pavla Petriciga tudi o Simonittijevem delovanju med slovensko narodnostno skupnostjo, ki živi na Videmskem. Na predstavitvenem večeru so ob avtorjih sodelovala tudi špetrska županja Bruna Dorbolò, priznani arhitekt Marco Pozzetto in ljubljanski kolega Vojteh Ravnikar.

O Simonittiju intelektualcu, strokovnjaku in človeku so spregovorile osebe, ki so ga neposredno poznale in z njim sodelovale, ter izvedenci, ki so cenili in cenijo njegova dela. Slednja odražajo ob kvalitetnem strokovnem delu tudi navezanost na krajevne tradicionalne arhitektonske elemente ter široko kulturno podlago.

Valentin Simonitti se je rodil v Barnasu (Špeter) leta 1918. Slovenskega jezika se je naučil od družine in pri verouku pri Petru Qualizzi. Po maturi na umetnostnem liceju v Genovi je poučeval na šolah, leta 1958 diplomiral na Fakulteti za arhitekturo v Benetkah z disertacijo o restavriranju del Andreja iz Škofje Loke v Landarski jami in prvič predstavil italijanskemu akademskemu svetu slovensko podeželsko gotiko.

Kot urbanistu so mu bili zaupani raznorazni projekti za deželni regulacijski načrt ter načrti za varstvo okolja in turistično valorizacijo domačih in furlanskih vasi. Ob aktivni vlogi, ki jo je odigral pri popotresni obnovi Furlanije v sodelovanju s slovenskimi izvedenci, ter plodnem delu arhitekta je napisal številne študije in raziskave ter prispevke za tehnične revije in enciklopedije.

Pri obeležju njegove osebnosti pa ne moremo spregledati njegove vloge pri ohranjanju ter utrjevanju slovenske zavesti in kulturne tradicije pri slovenskih ljudeh, ki živijo v videmski pokrajini. Ob strokovnem delu je bil zvest koreninam tudi v vsakdanjem kulturno-družbenem življenju, saj je leta 1977 med drugim skupaj z msgr. Marinom Qualizzo in drugimi izoblikoval Listino o pravicah Slovencev videmske pokrajine.

GLEDALIŠKA SEZONA ZA OTROKE IN ODRAŠČAJOČO MLADINO NA GORIŠKEM

GORIŠKI VRTILJAK BO LETOS ZAOBJEL TUDI DIJAKE VIŠJIH SREDNJIH ŠOL

Počitnice so minile, kot bi mignil, in spet so tu šolske klopi, domače in šolske naloge, učenje in sploh hude šolske obveznosti. Da bo vse to lepše in bolj privlačno, bo tudi letos poskrbel Goriški vrtiljak, gledališka ponudba za otroke in mladino, ki se bo letos že tretjič zavrtel v organizaciji Kulturnega centra Lojze Bratuž in Kulturnega doma v sodelovanju s Primorskim dramskim gledališčem in Slovenskim stalnim gledališčem ter seveda z ravnateljstvi goriških slovenskih šol. Letos bodo prvič - vendarle! - imeli svoj abonma, seveda v jutranjih urah, tudi dijaki višjih srednjih šol. Pod naslovom *Moje gledališče* bodo štiri predstave: A. Miller, *Vsi moji sinovi* v izvedbi SSG (28. sept.); E. Ionesco, *Plešasta pevka* v izvedbi PDG Nova Gorica (18. nov.); B. Brecht, *Malomeščanska svatba* - SSG (4. febr. 2000); W. Shakespeare, *Hamlet* v izvedbi PDG Nova Gorica (22. marca 2000). Predstave bodo izmenoma v KC Lojze Bratuž in Kulturnem domu. Dijaki bodo s pomočjo profesorjev, s pripravo v razredu in s komentarjem po ogledu predstav odkrivali dramske umetnine svetovne literature raznih obdobij, ob njih doživljali večplastno izrazno lepoto slovenskega jezika in, upajmo, tako vzljubili gledališče, da bodo v bodoče postali njegovi zvesti spremljevalci.

Goriški vrtiljak bo po lanski uspeli izkušnji popestril študijske dni tudi dijakom nižje srednje šole in učencem petih razredov osnovnih šol. Program Abonmaja za mlade obsega pet predstav:

Collodi-Svetina, *Ostržek* v izvedbi PDG Nova Gorica (26. okt.); Neznani avtor, *Farsa o jezičnem dohtarju* v izvedbi LG Jože Pengov Ljubljana (24. nov.); Glasbena šola in PDG Nova Gorica, *Hrestač* - balet - (17. jan. 2000); Glasbena učna ura, Črnska duhovna glasba z mojstri New Swing Quarteta (17. febr.); Norma Šerment-Emil Aberšek, *Napačna leta* v izvedbi AMO Nova Gorica (17. marca). Vse predstave bodo ob 10.30, tri v KC Lojze Bratuž in dve v Kulturnem domu.

Goriškemu vrtiljaku pa so še posebno pri srcu malčki iz vrtca in osnovnošolčki do četrtega razreda; ti se bodo letos že tretjič - pravzaprav četrtič - radovedno podali s Polžkovim abonmajem v neizmerni svet pravljic. Njim je namenjenih šest predstav: *Jaz in ti, mali medo* v izvedbi SSG (4. okt.); *Zaklad čarovnice Jezibabe* - Lutkovna skupina Mladje Celovec (8. nov.); *Mojca Pokrajculja* - Slovensko ljudsko Gledališče Celje (1. dec.); *Rdeča Kapica* - Moje gledališče Ljubljana (25. jan. 2000); *Cipek in Capek* - KD Deskle (23. febr. 2000); *Žogica Nogica* - Nova čitalnica Nova Gorica (24. marca 2000). Predstave bodo v jutranjih urah, in sicer dve ponovitvi vsakič, izmenoma v KC Bratuž in Kulturnem domu. Organizatorji poskrbijo tudi za prevoz; cena abonmaja znaša 35.000 lir; če sta v posamezni družini dva mala abonenta, drugi odšteje 15.000 lir; če pa so trije ali več, dobijo ti brezplačno abonmajsko izkaznico.

Otroci, pojdite nasmejanih lic v šolo, saj vas poleg skrbi čaka tudi prijetno razvedrilo v vašem gledališču in v zvezi z njim še nagradni natečaj, ki nosi letos naslov *Igrajmo se gledališče*. Brez pomisleka se ga udeležite: čakajo vas nagrade!

IK

SLOVENIJA

V TOLMINU RAZSTAVA O BELOGLAVEM JASTREBU

Galerija knjižnice Cirila Kosmača v Tolminu vabi do 30. septembra na ogled naravoslovne fotografske rastave z naslovom *Beloglavi jastreb - včeraj, danes, jutri*. Avtor razstave je časnikar Viktor Luskovec, ki si prizadeva, da bi to veličastno ptico ohranili za bodoče rodove. Razstava vsebuje fotografije in besedila o veličastni ptici, ki je nekoč živela v pretežnem delu Evrope, danes pa živi nam najbližje na Kvarnerskem otočju. Od tod potuje proti Alpam tudi mimo naših krajev. Ker je njeno preživetje v nevarnosti, so nekatere države že uvedle primerne ukrepe, saj gnezdi le še ponekod v Sredozemlju. Do danes si je razstavo ogledalo 43.000 ljudi, potovala je že po večjih krajih Primorske in upati je, da bo postavljena še drugje, tudi v tujini. Ob odprtju razstave v galeriji knjižnice je nastopil moški oktet iz Tolmina. ***A. Klinkon***

VABILO NA KVATRNICO

Zaradi papeževega obiska in beatifikacije škofa Slomška bodo letos obhajali Kvatrnico na Mirenskem Gradu teden dni pozneje kot običajno. To bo v nedeljo, 26. septembra.

V soboto pred praznikom, to je 25. t.m., bo ob 19. uri sv. maša, ki jo letos vodi in oblikuje župnija Vogrsko z župnikom Rudijem Štavarejm C.M. na čelu. Po maši bo procesija z lučkami in petjem litanij Matere božje. V nedeljo na Kvatrnico bo ob 7. uri sv. maša s petjem, ob 10. uri pa slovesna maša župnije Miren. Ob 15.30 bodo pete litanije Matere božje in ob 16. uri slovesna sklepna maša. Letos jo bo vodil ljubljanski nadškof dr. Franc Rode. Pri mašah ob 10. in 16. uri bo pel mešani pevski zbor župnije Miren. Spovedovanje bo v soboto zvečer pri maši, v nedeljo od 6. ure dalje in popoldne eno uro pred začetkom slovesnosti.

PREMIER DRNOVŠEK SPET PREVZEMA SVOJE DOLŽNOSTI

PARLAMENT O VLOGI SLOVENIJE V PAKTU O STABILNOSTI V JUGOVZHODNI EVROPI

MARJAN DROBEŽ

Premier Janez Drnovšek **(na sliki)** je v četrtek, 9. septembra, prvič po prestani operaciji oz. po nekaj več kot enomesečni odsotnosti vodil sejo vlade. Osrednji slovenski časnik Delo je vrnitvi dr. Drnovška namenil uvodnik, ki je imel pomenljiv naslov *Olajšanje*. Avtor je v njem zapisal, "da je brez njega v Sloveniji čudno prazno in turobno. In negotovo. Javnost je pogrešala njegove ocene in komentarje o perečih vprašanjih."

Na seji vlade so nekaj takih zadev oz. problemov našteli, s čimer so pravzaprav določili njeno usmeritev in delovanje. Med vladnimi projekti so priprava državnega proračuna za leto 2000, reforma sistema pokojninskega in invalidskega zavarovanja, oblikovanje stališč in predlogov za nov volilni sistem, urejanje odnosov s Hrvaško, pogovori z Avstrijo o novonastalih težavah v medsebojnih odnosih, kot je status t.i. staroavstrijske manjšine v Sloveniji in varnost jedrske elektarne Krško, ter spodbujanje sodelovanja naše države v Paktu o stabilnosti v jugovzhodni Evropi. Napovedujejo, da se bo predsednik vlade morda že v naslednjih dneh srečal s hrvaškim premierom dr. Zlatkom Matešem, proti koncu septembra pa naj bi odpotoval na zasedanje Generalne skupščine OZN.

V slovenski politiki in javnosti so mnenja o Paktu za stabilnost v jugovzhodni Evropi različna, pač zaradi tega, ker značaj in določila omenjenega organizma niso dovolj znana in pojasnjena. Politične stranke, gospodarstvo in tudi razne znanstvene in strokovne ustanove podpirajo vsakršno sodelovanje med državami na omenjenem območju, od katerega bi imeli tudi gospodarske in finančne koristi. Nasprotujejo pa morebitnim načrtom in pritiskom, da bi Slovenijo vključili v kakšno organizacijo, ki bi lahko spodbujala našo vrnitev na Balkan. Po zatrjevanjih resornih ministrov, med njimi zunanjega ministra dr. Borisa Frleca, Slovenija tudi noče biti

med državami prejemnicami pomoči Pakta za stabilnost v jugovzhodni Evropi.

Spričo dilem, negotovosti in nejasnosti o vsem, kar zadeva izvajanje Pakta, bo o tem razpravljal tudi državni zbor na izrednem zasedanju, ki se bo pričelo 16. septembra. Sklic je zahtevala SKD, utemeljil pa ga je predsednik te stranke Lojze Peterle z izjavo, "da Sloveniji v tujini še ni uspelo uveljaviti svoje srednjeevropske in sredozemske identitete. Odmevi iz tujine po podpisu Pakta o stabilnosti v jugovzhodni Evropi dokazujejo, da je Slovenija politično uvrščena v to regijo z zelo nejasnim položajem posameznih držav. Nekatere informacije iz različnih krogov nakazujejo možnost oblikovanja nekakšnega institucionalnega povezovanja držav nekdanje Jugoslavije, čemur se je Slovenija vedno upirala. Na izredni seji parlamenta bi morali doseči dogovor, kako Slovenijo uveljaviti kot državo, ki samostojno in suvereno sodeluje v paktu stabilnosti."

Isti temi, torej paktu stabilnosti, bo namenjen tudi usklajevalni sestanek predsednikov političnih strank, zastopanih v državnem zboru. Predlagal ga je predsednik ZLSD Borut Pahor, na sestanku pa bodo obravnavali vprašanja, povezana s članstvom Slovenije v paktu stabilnosti, tudi z vidika prizadevanj za polnopravno članstvo Slovenije v Evropski zvezi.

SLOVESNOSTI OB OBČINSKEM PRAZNIKU

OPTIMISTIČNE OCENE IN POGLED ŽUPANA NA RAZVOJ NOVE GORICE

V okviru slovesnosti in prireditev v počastitev 9. septembra, praznika mestne občine Nova Gorica, je bilo v soboto, 11. septembra, tudi slavnostno zasedanje mestnega sveta. Seje so se udeležili tudi predstavniki političnih strank, poslanci Goriške v državnem zboru in nekaj gostov iz Italije. O stanju in razvojnih možnostih novogoriške občine je poročal župan Črtomir Špacapan. Med drugim je povedal, "da je v občini Nova Gorica samo okrog 1.300 nezaposlenih oseb, kar je daleč pod slovenskim povprečjem. To priča o dobri razvojni politiki občine in o večjem gospodarskem vzponu kot v drugih primerljivih slovenskih občinah. Poleg tega je povprečna bruto plača na zaposlenega 180.000 tolarjev, kar je tudi daleč nad slovenskim povprečjem."

Ob razčlenitvi razvojnih možnosti v gospodarstvu je najprej poudaril pomen in obete v kmetijstvu. "V gradnji je zadnji odsek namakalnega sistema do Šempaskega polja, s čimer bo sklenjen celotni sistem namakanja iz zadrževalnika Vogršček pri Vogrskem. Letošnja dobra letina je opogumila kmetovalce, da se odločajo za nove nasade. Poleg tega so se organizirali tudi vrtnarji, ki načrtujejo povečanje površin za pridelavo zelenjave in raznega cvetja. V mesecu oktobru bo predstavljena vinska cesta, ki naj bi prispevala k trženju vina. Sicer so vinogradniki, ki so bili v skrbeh za letošnjo letino, prodali skoraj vse presežke vina iz preteklega obdobja." Glede komunikacij je župan dejal, "da bo avtocesta, povezana od Razdrtega čez Vipavsko dolino do Nove Gorice oz. meje z Italijo, zgrajena do leta 2003." Župan je omenil tudi sodelovanje s sosednimi območji v Italiji, "ki je vse intenzivnejše."

V nadaljevanju zasedanja je župan podelil priznanja mestne občine devetim osebnostim oziroma organizacijam, ki so vsak na svojem področju dosegli pomembne uspehe in Slovenijo v svetu uspešno predstavljali. Po seji mestnega sveta so se udeleženci odpravili na družabno srečanje na Lokve. Tam so namreč v soboto odprli tudi prenovljeno cesto Lokve-Lazna.

M.

ŠTEVILNI TUJCI POSTALI SLOVENSKI DRŽAVLJANI

Po podatkih notranjega ministrstva je v obdobju od osamosvojitve Slovenije leta 1991 pa do konca junija letos kar 184.241 tujcev dobilo slovensko državljanstvo. Prejeli so ga na podlagi raznih določil zakona o državljanstvu, predvsem 40. člena zakona. Ta je državljanom drugih republik na območju nekdanje Jugoslavije, ki so imeli na dan plebiscita (to je ob koncu leta 1990) v Sloveniji stalno prebivališče, omogočil pridobitev slovenskega državljanstva, ne da bi morali zato izpolnjevati katerega od sicer zahtevnih pogojev. Med temi je tudi znanje slovenskega jezika. V ministrstvu je še 5.644 nerešenih vlog za pridobitev državljanstva. Odpravili so zaostanke iz prejšnjih let, zato zdaj zadeve s področja državljanskih stanj sproti rešujejo. Najbrž pa bo število vlog za pridobitev državljanstva še naraslo, ker je ustavno sodišče razveljavilo spremembo zakona o državljanstvu, ki je prepovedovalo dodelitev državljanstva tistim posameznikom, ki bi lahko ogrožali javni red in mir. Ni pa sporen prvi del spremembe, po katerem slovenskega državljanstva ne morejo dobiti tisti posamezniki, ki so delovali proti osamosvojitvi države: gre predvsem za častnike nekdanje JLA.

M.

SLOVESNOST JE BILA 5. SEPTEMBRA

V RENČAH ODKRILI SPOMINSKO OBELEŽJE ORGANIZACIJI TIGR

Na osrednjem trgu v Renčah so v nedeljo, 5. t.m., odkrili spominsko obeležje protifašistični in narodnoobrambni organizaciji Tigr, ki je bila v tem zidarskem središču številčno močna, dobro organizirana in zelo dejavna. Povezana je bila z organizacijo v Gorici, delovala pa je usklajeno s celicami oz. trojkami Tigra v Vipavski dolini, na Krasu in v posameznih akcijah tudi z organizacijami v Trstu.

Slovesnost so skupaj pripravili krajevna skupnost v Renčah, Društvo za negovanje rodoljubnih tradicij organizacije Tigr Primorske in mestna občina Nova Gorica. Svito Vižintin, predsednik Tigra za Primorsko, je v svojem govoru podrobno obravnaval delovanje in vlogo te organizacije in opozoril na to, da je bila v prejšnjem režimu zapostavljena, nekateri člani Tigra pa preganjani. Območje delovanja celice Tigra v Renčah je obsegalo Renče z vsemi zaselki ter Bukovico, Volčjo Drago, Prvačino, Gradišče, Vogrsko, Šempas in tudi druge kraje. Vižintin je dejal, "da so Tigrovci delovali v trojkah, ki se med seboj niso poznale; zato še danes ne vemo, kdo vse je sodeloval pri akcijah". Aktualna je njegova misel, "da si danes lastijo Tigr vse politične smeri v Sloveniji, ki kar begajo od skrbi, kako se mu oddolžiti. Tigr pripada vsem nam Primorcem, odpasti pa bi morali vsa pretirana poveličevanja in primeri ideološke nestrpnosti". Spregovoril je tudi o narodnostni zaščiti Slovencev v Italiji in opozoril, "da italijanska država zakone o globalni zaščiti sprejema že več kot trideset let. Večji narodi imajo večje dolžnosti, zlasti še, če so njihovi pripadniki povzročili krivice tudi z mučenji in grozodejstvi, za kar še niso odgovarjali."

Župan občine Nova Gorica Črtomir Špacapan je o Tigru menil, da morajo zgodovinarji povsem razčleniti in pojasniti njegovo delovanje. Tudi on je poudaril, da bi morala Italija končno sprejeti zakon o globalni zaščiti slovenske narodne skupnosti.

Ob odkritju spominskega obeležja - načrt zanj je izdelal slikar Milovan Valič - je izšla brošura o organizaciji Tigr v Renčah in okolici. Napisala jo je zgodovinarka prof. Nataša Nemec. Obeležje pa sta odkrila nekdanja Tigrovca Ivan Pahor in Franc Golob.

Slovesnosti sta se med gosti udeležila tudi nova slovenska generalna konzulka v Trstu Jadranka Šturm-Kocjan in narodnoobrambni delavec prof. Samo Pahor iz Trsta.

M.

PO REFERENDUMU

VIPAVSKI KRIŽ BO OHRANIL SVOJE IME

Odlok Občinskega sveta v Ajdovščini o preimenovanju Vipavskega Križa v Sveti Križ na referendumu v nedeljo, 12. septembra, ni dobil večinske podpore volivcev. Proti preimenovanju, ki je v zadnjih mesecih vzbudilo val polemik, je glasovalo 3391 volilnih upravičencev oz. 51,24 odstotka tistih, ki so se udeležili referenduma. Za preimenovanje naselja Vipavski Križ v Sveti Križ pa se je izreklo 3085 volivcev, kar pomeni 46,62 odstotka od tistih, ki so glasovali. V volilne sezname za t.i. naknadni referendum, ki je potekal v celotni ajdovski občini, je bilo vpisanih skoraj 14 tisoč oseb, vendar jih je glasovalo samo 6.618 oz. 48,34%. V samem Vipavskem Križu se je proti preimenovanju naselja izreklo 193 volivcev, za ime Sveti Križ pa je glasovalo 139 tamkajšnjih upravičencev. Za preimenovanje v Sveti Križ se je na referendumu v nedeljo izrekla večina volivcev v naslednjih krajevnih skupnostih oziroma vaseh: v Dolgi Poljani, Budanjah, Lokavcu, Kovku, na Colu, v Podkraju, Stomažu, Skriljah, Ustjah in Velikih Žabljah.

M.

PRIZNANJE ZA DELEŽ PRI RAZVOJU ORGELSKE ŠOLE V NOVI GORICI

Med letošnjimi nagrajenci mestne občine Nova Gorica je tudi Lojze Kobal, duhovnik in glasbenik iz Ravnice pri Grgarju. Prejel je diplomo mestne občine. V utemeljitvi tega priznanja je zapisano: "Nagrajenec Lojze Kobal je imel pomemben delež pri ustanovitvi in vodenju Orgelske šole v Novi Gorici. Ta šola je v obdobju svojega delovanja prenekaterim mladim ljudem nudila možnost glasbenega izobraževanja na enkratnem glasbilu, imenovanem tudi *kraljica instrumentov*. Ravnateljevanje Lojzeta Kobala na orgelski šoli pomeni delo z mladimi, osmišljanje njihovega prostega časa ter hkrati predstavlja skrb za dvig pevske in orgelske ravni v občini Nova Gorica in v njeni širši okolici. Številni kraji so prav s pomočjo te šole oziroma s prispevki mladih zborovodij in organistov, študentov Orgelske šole v Novi Gorici, dvignili raven zborovskega petja. Neredkim je ta šola ponudila osnovo ali dopolnitev glasbenih znanj ter marsikateremu omogočila tudi nadaljevanje šolanja vse do vpisa na visokošolski glasbeni študij."

OBVESTILA

PIETRO RICCA - *Sprehod skozi tehnike ilustracije*. Odprtje razstave beneškega umetnika, ki predstavlja reklamne ilustracije v različnih grafičnih tehnikah, bo v Hitovem Paviljonu v Novi Gorici v petek, 17. t.m., ob 20. uri. S tem se začenja jesenski del razstavne sezone v Hitovem Paviljonu. Ricca na samosvoj način, v izjemno dramatičnem in ekspresivnem jeziku ilustrira svoj svet, pri čemer izbira med različnimi znaki, ki mestoma spominjajo na tehnike bakroreza in lesoreza ter na reklamne risbe *fin de siécla* in začetka stoletja. Razstava bo na ogled do 12. oktobra letos.

ZA GLASBENI ABONMA Kulturnega doma Nova Gorica bo v torek, 21. t.m., ob 20.15 v novogoriški cerkvi Kristusa Odrešenika koncert Komornega ansambla Slovenicum, dirigent Uroš Lajovic. Vstop je možen le z abonmajsko kartico ali koncertnim listom, ki ga zainteresirani lahko dvignejo na upravi Kulturnega doma; rezervacije vstopnic na tel. 065 21 238.

HITOVE MUZE. Tudi letos bo novogoriški Kulturni dom organiziral večere komorne glasbe v Viteški dvorani na Gradu Dobrovo. Letošnja sezona ponuja izvrstne koncertante, ki prihajajo z Dunaja, iz Firenc, Francije, Nizozemske in Kalifornije. Od oktobra letos do maja 2000 se bo zvrstilo osem večerov. Vpis abonmaja poteka od ponedeljka, 13. t.m., do prvega koncerta, ki bo v petek, 6. oktobra.

ITALIJANSKO PRAVO

NOVE UGODNOSTI ZA DRUŽINE Z OTROKI

DAMJAN HLEDE

V rednem dodatku št. 309 uradnega lista št. 209 z dne 6. septembra 1999 je bil objavljen ministrski odlok št. 306 z dne 15. julija 1999, ki ureja dodeljevanje denarnih doklad za družinska jedra in porodniških doklad, v izvedbi členov 65 in 66 zakona št. 448 z dne 23. decembra 1998, povezanega s finančnim manevrom za leto 1999.

1) Doklada za družinsko jedro pristoja družinam s tremi otroki, ki niso še dopolnili osemnajstega leta starosti. Prošnjo je treba predstaviti v teku 31. januarja leta, ki sledi tistemu, za katerega se prosi za doklado (v bistvu v teku 31. januarja po letu, v katerem se je družini rodil tretji otrok). Z ozirom na leto 1999 zapade rok 31. marca leta 2000. Doklada, ki znaša trinajst mesečnin po 200.000 lir vsaka, pripada samo družinam s skupnim družinskim dohodkom, ki je nižji od letnih 36 milijonov lir. Mera dohodkov se seveda spreminja z ozirom na število družinskih članov (za šestčlansko družino je dohodkovna meja približno 40 miljonov lir, za sedemčlansko družino pa 45 miljonov lir). Prošnji bodo morali zainteresirani priložiti tudi poseben ministrski obrazec, na katerem bo opisano nekakšno premoženjsko stanje družine. Gre za prvo konkretno aplikacijo tako imenovanega "riccometro". To pomeni, da bo treba družinskemu dohodku dodati vrednost premičnin in nepremičnin ter dohodkovno vrednost finančnih investicij. Prva stanovanjska hiša vsekakor ne bo šteta med nepremičnine, na ostali vrednosti nepremičnin in premičnin bo veljala oprostitev do 50 milijonov lir, relevantnih za premoženjsko stanje pa bo samo 20 % vrednosti, ki presega to mero.

2) Porodniška doklada pripada samo materam, ki za isti porod ne prejemajo nobene druge porodniške doklade s strani Inpsa ali drugih zavarovalninskih ustanov, torej samo materam, ki so brez socialnega zavarovanja, in katerih družinski dohodek ne presega 50 milijonov lir za tričlanske družine in 60 milijonov lir za štiričlanske družine. Tudi v tem primeru veljajo zgoraj opisana določila o premoženjskem stanju. Doklada znaša pet mesečnin po 200.000 lir vsaka. V primeru, ko je žena zaposlena, a prejema porodniško doklado, ki je nižja od te vrednosti, lahko v tem okviru zaprosi za razliko. Doklado je treba zaprositi v roku šestih mesecev od poroda. Za doklade, ki se nanašajo na leto 1999 (možne so samo za otroke, ki so se rodili po 1. juliju letos) zapade rok 31. marca leta 2000.

DAVČNE OLAJŠAVE ZA GRADNJO IN OBNOVO "PRVE HIŠE"

V teh dneh bo objavljen v uradnem listu ministrski odlok št. 311 z dne 30. julija 1999, ki uvaja novo davčno olajšavo na gradbenem področju: gre za odbitek pasivnih obresti in drugih bremen, odvisnih od posojil, ki so bila sklenjena po 1. januarju 1998 za gradnjo prvega stanovanja in so zajamčena s hipoteko. Odbitek je omejen na 19% celotnih pasivnosti do največ pet milijonov lir. Znano je, da je bila ta novost uvedena z zakonom št. 449/97. Ko je ta norma stopila v veljavo, pa je zapadel rok za odbitek pasivnih bremen, odvisnih od posojil, ki so bila sklenjena za obnovo stanovanj in za izredne gradbene posege nanje, ki jih je bil uvedel zakon št. 669/96.

Novost sedanjega odloka je prav v tem, da možnost, ki je takrat šla skoz vrata ven, prihaja sedaj spet noter skozi okno. Omenjeni odlok namreč pravi, da spadajo v gradnjo hiše, ki so olajšane z omenjenim davčnim odbitkom, tudi obnovitveni posegi (it. *ristrutturazione*), ki jih predvideva prvi odstavek 31. člena, črka d), zakona št. 457/78.

Pomembno je podčrtati, da - v skladu s sodobno sodno prakso in zadnjimi sorodnimi zakonodajnimi posegi - spadajo med obnovitvene posege tudi tisti, ki so izvedeni s celotnim ali delnim podrtjem prejšnje hiše in novo zvesto gradnjo na njenem mestu, pa tudi posegi, ki obstajajo v razširitvi prejšnje hiše, razen v primerih, ko se na tak način zgradijo nepremičninske enote, ki jih je mogoče avtonomno uporabljati.

DH

SKUPNO 9000 MEST

RAZPIS NATEČAJEV ZA JAVNE SLUŽBE

Italijanski ministrski svet je pred kratkim odobril načrt o razpisu novih javnih natečajev za sprejem v različne javne službe. Skupno naj bi država na novo zaposlila kakih 9000 ljudi. Velika večina razpisanih mest velja za namestitve v vrstah raznih redov sil javnega reda. Gre za 8.278 novih mest, ki so bila v glavnem že dodeljena na osnovi še veljavnih natečajev, za ostale pa bodo razpisali nove. Odobrili so tudi razpis notranjih natečajev za skupno skoraj 6.000 mest, ki bodo namenjeni že zaposlenemu osebju, ki želi izboljšati svoj zaposlitveni položaj. Ministrski svet je tudi odboril natečaje za 2.929 mest. Država namerava zaposliti 758 orožnikov, 429 finančnih stražnikov, 640 policistov in 204 gasilce. Razpisali bodo tudi natečaj za 237 mest za potrebe zakladnega ministrstva, 57 mest na finančnem ministrstvu, 120 mest na ministrstvu za javna dela, 85 mest na ministrstvu za kmetijsko politiko in kar 190 mest na zunanjem ministrstvu. Po nekaj mest pa bodo razpisali tudi za ministrstva za zunanjo trgovino, kulturno dediščino, industrijo in ministrstvo za šolstvo.

PRENOVLJENA GOSTILNA NA FERNETIČIH

NOV SLOVENSKI OBRAT PRI FRANCINOVIH

FOTO KROMA

Od sobote, 11. septembra, deluje na Fernetičih prenovljen slovenski obrat *Pri Francinovih - Da Francin*. Gostilno, ki je dobila ime po rodbinskem imenu openske družine Sosič, vodijo zakonca Dunja Sosič in Davorin Smotlak ter Federica Popenda. Lega gostilne je zelo ugodna, saj stoji na glavni cesti, ki povezuje Fernetiče z Občinami, in sicer nekoliko pred mejnim prehodom v neposredni bližini tamkajšnjega hotela.

Obrat je bil pred tem zaprt dve leti, novi upravitelji pa so ga uredili z okusom. Ob vhodu je sodobno opremljen bar, strankam so na voljo ena večja dvorana in dve manjši, v poletnih mesecih pa bo prostor tudi na odprtem. Namen upraviteljev je s primerno ponudbo - z domačo kuhinjo in zmernimi cenami - privabiti čim širši krog strank s posebno pozornostjo na družine z otroki. Upravitelji računajo seveda na domače goste, ki potujejo v Slovenijo, in pa na velik priliv gostov iz Slovenije zlasti ob koncu tedna, ko številni predvsem slovenski in hrvaški državljani prihajajo v Trst po nakupih. Obrat, ki bo zaprt le ob nedeljah, je tudi vključen v Slovensko deželno gospodarsko združenje.

Sobotnega odprtja gostilne *Pri Francinovih* se je udeležilo veliko število prijateljev in znancev novih upraviteljev, pa tudi uglednih gostov. Prenovljeno gostilno je blagoslovil openski župnik in dekan Zvone Štrubelj. Gostom sta bili na voljo okusna hrana in pijača, za dobro razpoloženje pa je poskrbel še harmonikar Egon Taučer.

Naj gre Dunji in Davorinu Smotlaku ter Federici Popenda tudi naše voščilo, da bi bil njihov trud bogato poplačan.

IŽ

SLOVENIJA

TURISTIČNA SEZONA BOLJŠA OD NAPOVEDI

V Sloveniji so še v mesecu juliju, pred vrhuncem turistične sezone torej, napovedovali, da bo ta zelo slaba v primerjavi s turistično bero v prejšnjih letih. Natančnejši podatki o sezoni bodo sicer objavljeni šele ob koncu septembra, toda iz poročil posameznih turističnih agencij, hotelov in gostinskih podjetij je očitno, da je bil obisk gostov v Sloveniji boljši od raznih ugibanj in pričakovanj. Kaže pa, da so marsikje domači gostje nadomestili tuje. V Portorožu, najpomembnejšem turističnem središču ob obali, je bilo v začetku septembra zelo težko dobiti prosto ležišče. Tudi razmerje med gosti se je septembra bistveno spremenilo. Zdaj je tujcev v Portorožu dvakrat več kot Slovencev. Ivan Silič, predsednik Turističnega združenja v Portorožu, zato nasprotuje temu, da bi turistična obdobja v Slovenski Istri delili na sezonske in nesezonske mesece, "ker želimo poudariti, da naše turistične organizacije in hoteli delujejo vse leto". Sodeč po analizi turističnega prometa v Sloveniji, ki jo je izvedlo Združenje za turizem in gostinstvo, je v državi 13 krajev, ki vsak zabeleži več kot sto tisoč prenočitev letno. Po vrsti si sledijo takole: Portorož, Čateške toplice, Bled, Ljubljana, Izola, Kranjska Gora, Bohinj, Moravske Toplice, Podčetrtek, Ankaran, Rogaška Slatina, Strunjan in Radenci. Za turizem so najpomembnejši Portorož, Bled, Ljubljana, Kranjska Gora, Bohinj, Rogaška Slatina in Moravske Toplice.

PIVO UNION PRILJUBLJENO TUDI V ITALIJI

Pivovarna Union v Ljubljani je v letošnjem poletju proizvedla nad 350.000 hektolitrov piva in več kot 130.000 hektolitrov brezalkoholnih pijač. Ob tem so zgradili objekt novih polnilnih linij ter najsodobnejše povsem avtomatizirano regalno skladišče, najbolj moderno v Evropi. V skladišču z zmogljivostjo 10.500 palet oz. pet milijonov litrov pijač je v eni delovni izmeni zaposlen samo en tehnik. Iz te pivovarne, ki je začela obratovati že leta 1864, znatne količine piva izvažajo tudi v Italijo, največ na območji Trsta in Gorice. Lani je ta izvoz znašal skoraj 155.000 hektolitrov oziroma 15 milijonov 500.000 litrov piva.

MEDNARODNI SEJEM OBRTI V CELJU

V Celju poteka 32. Mednarodni obrtni sejem, ki velja za ogledalo slovenske uspešnosti in za največji gospodarski dogodek leta v državi. Zanj so zgradili novo veliko dvorano, s čimer so se razstavne površine sejma povečale na 60.000 m². Vseh razstavljalcev iz 28 držav je 1.816. Najbolj sta zastopana slovenska obrt in podjetništvo, veliko zanimanje obiskovalcev vzbujajo tudi razstavljalci iz Italije.

V Sloveniji je skupaj okoli 51 obrtnih delavnic ali obratov. V njih je zaposlenih približno 132 tisoč delavcev. Obrt je v sedanjih gospodarskih razmerah v Sloveniji edina dejavnost, ki zaposluje nove delavce. V Obrtni zbornici Slovenije poudarjajo, da bi država morala bolj skrbeti za obrt, posebno sedaj ob pripravah na vključitev Slovenije v Evropsko zvezo.

V okviru strokovnih prireditev, ki potekajo na sejmu, bo v petek, 17. t.m., poslovno srečanje s tržaškimi podjetniki. Organizatorja sta Obrtna zbornica Slovenije in Slovensko deželno gospodarsko združenje v Trstu. Mednarodni sejem obrti v Celju bodo zaprli 19. septembra.

PROTI GLOBALIZACIJI TRŽIŠČA IN OKUSOV

DEŽELNA UPRAVA F-Jk PRIPRAVLJA NAČRT ZA RAZVOJ PODEŽELJA

Deželna uprava F-Jk namerava izpeljati Načrt za razvoj podeželja in kmetijstva. V prvi vrsti se dežela zavzema za decentralizacijo vsedržavne ustanove za urejanje kmetijskega tržišča AIMA. Deželni upravitelji so potrdili sklep, ki je bil sprejet na pogajanjih s kmetijskimi stanovskimi organizacijami ob zelenem omizju, ko so sprejeli stališče, da je treba določene probleme, kot so razporeditev proizvodnih kvot za mleko oz. upravljanje t.i. kompenzacijskih kvot, obravnavati na deželni ravni. Deželni odbornik za kmetijstvo Giorgio Venier Romano pa je pred nekaj dnevi v Furlaniji poudaril, da se bo moralo kmetijstvo v deželi preusmeriti v proizvodnjo edinstvenih proizvodov, ki lahko zapolnijo posebne tržne niše. Stremeti bo treba po čim višji kakovosti in po možnosti povečati in izboljšati možnosti za visokokakovostne pridelke ali živila, ki lahko prinesejo tudi višji zaslužek kmetom. Odbornik za kmetijstvo je omenil vrhunska vina, na naravi prijazen način pridelano sadje, posebno selekcionirano koruzo. Edino s ponudbo tukajšnjih posebnosti se bo mogoče upreti globalizaciji tržišča, je ugotavljal. Mi pa dodajamo, da je to edini način, da se zoperstavimo tudi globalizaciji okusov in živilskih navad, ki postajajo vse bolj svetovno poenotene.

ZDRUŽENJE SLOVENSKIH PODEŽELSKIH IN KMEČKIH ŽENA

NA SEJMU BIOLOŠKIH ŽIVIL

Italija doživlja pravi razcvet biološkega kmetovanja in EZ to odločno podpira. To je najvidnejši podatek letošnjega Mednarodnega sejma naravnih živil, zdravega življenja in okolja SANA, ki je bil ob koncu minulega tedna v Bologni. Letos, in sicer 10. t.m., je sejem obiskalo tudi Združenje slovenskih kmečkih in podeželskih žena s Tržaškega, ki je v zadnjem času zelo dejavno, saj zavzeto nastopa v našem prostoru. Obiskovalci sejma so zvedeli marsikaj zanimivega o biološkem načinu kmetovanja in o drugih naravnih načinih življenja, saj so ljudje ob biološki hrani lahko spoznavali na naraven način barvane tkanine, ogledali so si kuhinjsko opremo in pohištvo, ki ni lakirano s kemičnimi pripravki, idr.

Zanimiv je tudi podatek, ki ga je ob odprtju sejma povedal italijanski minister za kmetijsko politiko De Castro, in sicer, da je bilo letos januarja v državi kar 41.613 bioloških kmetij, kar je 41,5 % več kot leto prej. Minister je tudi povedal, da je EZ dodelila 1.150 milijard lir in da bo država dodala še 850 milijard, ta sredstva pa bodo namenjena raznim pobudam za razvoj podeželja in programe, vezane na zaščito okolja ter naravnega kmetijstva. De Castro je tudi poudaril pozitivno dejstvo, da biološko kmetijstvo močno napreduje zlasti na jugu države (kar 70% vseh takih kmetij). To pa ustvarja nova delovna mesta, saj se tudi odpirajo manjša predelovalna podjetja, ki pripravljajo biološka živila za trg.

KOŠARKA / D LIGA

DOM KMEČKA BANKA S POMLAJENO IN PERSPEKTIVNO EKIPO

IGOR COTIČ

FOTO BUMBACA

Številni ljubitelji košarke na Goriškem so si konec minulega tedna ogledali zanimive dvoboje 6. mednarodnega košarkarskega turnirja K2 Sport, ki se je odvijal v telovadnici Kulturnega doma v priredbi ŠZ Dom. Šlo je za zelo kakovosten turnir, saj so na njem nastopale, poleg D-ligaša Doma, najboljše deželne peterke iz C1 in C2 lige (Jadran Nuova Kreditna, Staranzano, Italmonfalcone, Pom, Bravimarket Humin) ter postavi iz Tolmina in Nove Gorice. Domača peterka je kljub ostri konkurenci poskrbela za lep podvig, saj se je povzpela vse do velikega finala, kjer pa je morala priznati premoč Novogoričanov.

Novopečeni predsednik ŠZ Dom Ugo Dornik **(na sliki)**, ki je pri domačem društvu prehodil vse športne stopničke, od igralca do trenerja in končno do predsednika, je bil zelo zadovoljen s svojimi fanti:"Glavnino članskega moštva sestavljajo mladinci, ki so zrasli iz naših vrst in so sad načrtovanega dela na mladinskem področju. Gre za odlično generacijo košarkarjev, ki dajo res vse od sebe tako na treningih kot na tekmah. Njihov pristop do dela je resen, poleg tega pa jih vežejo dobre prijateljske vezi. Mlade sile smo okrepili s prihodom Cristiana Franca, Davida Faganela, Davida Ambrosija in Mattea Miserija, mozaik moštva dopolnjujeta izkušena Renzo Di Cecco in Vasja Jarc. Vodstvo ekipe smo poverili priznanemu trenerju Mauriziu Lebanu, ki je več let treniral v Lombardiji, kjer je uspešno vodil mladinske vrste "satelitskega" društva iz Vareseja in moštva v B1 ligi. Njemu smo zaradi izkušenosti in strokovnega pristopa do dela zaupali tudi mladinske vrste, ki štejejo šestnajst članov.

Kdaj vas čaka prva prvenstvena tekma in katera so pričakovanja članske postave za sezono 1999/2000?

Glavni cilj v prvenstvu, ki se bo začelo 16. oktobra, je obstati na zeleni veji. Formula igranja predvideva *play-off* za prve štiri uvrščene ekipe in boj za obstanek za vse ostale, tako da bi bil res velik uspeh, če bi nam uspelo se uvrstiti v zgornjo skupino že med prvim delom prvenstva. Naj dodam še, da se bomo med prvenstvom srečali s tržaškimi moštvi in gradeško ekipo, odigrali bomo tudi slovenska derbija z Bregom in Cicibono.

Kaj pa minibasket?

Veliko pozornost posvečamo najmlajšim, saj se na treningih minibasketa zbira dvajset dečkov (letniki 1990-93), ki se učijo košarkarskih osnov pod nadzorom trenerjev Davida Ceja in Sandija Šinkca.

Kakšna je finančna slika?

Gmotno osnovo zagotavljajo društvu Kmečka banka, K2 Sport, Mark, Rob Roy, Simek, Robo in Metal Trading. Gospodarjenje poteka v danih okvirih, prizadevamo pa si zlasti, da sloni naše delovanje na čimbolj trdnih osnovah.

Kateri so ostali odseki ŠZ Dom?

V okviru društva delujejo še ritmično-gimnastična skupina, (Mija Češčut) animacija, show dance, športni vrtec (Damjana Češčut) in orodna telovadba (Dušan Furlan, Miloš Figel), tako da se v naših prostorih zbira okrog sto članov, kar kaže na izredno vitalnost društva. Želel bi poudariti, da društvo sodeluje tudi pri projektu šport-šola, ki predvideva konkretnejšo prisotnost krajevnih športnih društev med rednimi urami šolskega pouka telesne vzgoje.

Kako gledate na prihodnost goriške košarke?

O goriški košarki se je v zadnjem času veliko govorilo, storjenega pa je bilo malo. Za dosego višjih ciljev, npr. ponovno pridobitev statusa mestnega prvoligaša, sta neobhodno potrebna tako večji finančni priliv kot boljša koordinacija dela z mladimi. Zanimanja za košarkarsko žogo pri mladih je veliko, tako da sem za prihodnost optimist.

D LIGA

Seznam igralcev, ki bodo branili Domove barve v letošnji sezoni: Cristiano Franco (bek), David Faganel (bek-krilo), David Ambrosi (krilo), David Cej (krilo), Egon Covi (krilo), Tassilo Kristančič (bek-krilo), Gianmaria Visintin (play), Renzo Di Cecco (krilo), Vasja Jarc (center), Manuel Cuzzocoli (play), Boris Budal (play), Matteo Miseri (krilo-center), Luca Bresciani (krilo).

CILJ NA BAZOVSKI GMAJNI

SPET USPEŠEN POHOD BAZOVIŠKIH JUNAKOV

FOTO KROMA

Planinski odsek športnega združenja Sloga je tudi letos priredil že tradicionalni, tokrat 19. spominski pohod bazoviških junakov. Pohoda, ki je bil v nedeljo, 12. t.m., se je udeležilo približno 250 ljudi iz zamejstva in Slovenije. Tako so med udeleženci bili člani Slovenskega planinskega društva Trst, Planinskega društva Sežana, PD Snežnik iz Ilirske Bistrice, PD Ravne na Koroškem, prvič pa so se jim na tem pohodu pridružili pripadniki PD Koper, PD Viharnik iz Ljubljane in PD Ljubljana Matica.

Udeleženci pohoda so se zbrali pred spomenikom padlim v narodnoosvobodilnem boju v Bazovici, od koder so se podali do Jezera in Drage, nato do Peska in Gročane, kjer so prekoračili dvolastniški mejni prehod in prišli do Jermanca, kjer so jih sprejeli člani PD Sežana. Vsi skupaj so se podali na vrh hriba Kokoš, od tam pa so se spustili dol do bazovske gmajne, kjer so se udeležili osrednje proslave ob 69-letnici ustrelitve bazoviških junakov.

SLOGAŠICE PRVE, SLOGAŠI PA DRUGI

Športno združenje Sloga je tudi letos priredilo moški in ženski mednarodni odbojkarski turnir za Pokal bazoviških žrtev ob 69-letnici ustrelitve štirih slovenskih rodoljubov na bazovski gmajni. Ženski turnir je potekal v soboto, 11. t.m., v telovadnici v Repnu, udeležile pa so se ga ekipe Sloge Nuove Kreditne, Odbojkarskega kluba Sušak s Hrvaškega in koprskega Kemiplasa. Pokal so osvojile igralke domače ekipe, ki je v finalni tekmi premagala OK Sušak s 3:0.

Dan kasneje, 12. t.m., pa je na istem kraju potekal moški turnir. Poleg domačih slogašev Mime Eurospin so se ga udeležili še MOK Rijeka, OK Mežica in VC Portorož. Pokal je šel v roke igralcem hrvaškega prvoligaša MOK Rijeka, ki je v finalni tekmi premagal Mimo Eurospin z izidom 3:2.

Slogina ženska ekipa je zelo prijetno presenetila s končno zmago, moška ekipa pa je pokazala dobro formo.

HOKEJ: USPEH PRVEGA TURNIRJA ZA MEMORIAL AGNUL

V soboto, 11., in v nedeljo, 12. t.m., je na openskem Pikelcu potekal mednarodni turnir za prvi memorial Agnul v hokeju *in line*, ki ga je priredilo domače Športno društvo Polet. Poleg domače ekipe Polet ZKB Kwins so se ga udeležile še ekipe Versilia, Piran in Fiamma Gorica. Končno zmago si je priborila Versilia, ki je v borbeni in izenačeni finalni tekmi z razburljivim koncem premagala Polet ZKB Kwins z izidom 8:7 (zmagoviti zadetek je padel dvanajst sekund pred koncem). Na tretje mesto se je uvrstila ekipa Pirana, ki je v malem finalu premagala Fiammo s 4:3.

SLOVENIJA

KRITIČEN GLAS Z BOVŠKEGA

VEČINA IZSELJENIH ŠE BREZ DOMA (2)

MIRAN MIHELIČ

Na Referatu za popotresno obnovo v Bovcu ni bilo mogoče dobiti nobenih podatkov ali primerjav o poteku sanacije. Sprva se človek začudi, potem ko vidi, da so nemočni, ugotovi, da v dolini pravzaprav sploh ni vrat, na katera bi uspešno potrkal. Referent me je napotil k županu, ki me je žalostno pogledal in razložil nekaj dejstev, ki lokalni samoupravi jemljejo veter iz jader. Kljub temu da vseskozi izražajo potrebo po stvarnih in podrobnih informacijah, teh nimajo dovolj ali niso ažurne. Župan Siniša Germovšek ni mogel skriti ogorčenosti, da je državna oblast ostala gluhih ušes, da bi bila lokalna skupnost v partnerskem odnosu pri sanaciji. Ko bi bilo tako, bi moral biti dotok informacij zagotovljen. Lansko leto je občina z lastnimi sredstvi ustanovila Referat za popotresno obnovo, ki ga mora vseskozi vzdrževati z lastnimi sredstvi. Ta pa ima predvsem nalogo, da vodi vse, kar je v zvezi z obnovo infrastrukture v občini. Obnovili so že zdravstveni dom, začela se je obnova vrtca, še vedno obnavljajo ceste, mostove, odstranili so dve hiši, ki sta ovirali dostop s težkimi vozili do mesta sanacije enega od zaselkov. Na tem področju postavljajo terminske plane in vodijo njih nadzor sami, saj nastopa kot investitor občina in je delo vsakomur na vpogled, od projekta do izvedbe. Žal za to ne prejemajo drugih sredstev, čeprav je bilo javno rečeno, da se bo marsikaj od poškodovane infrastrukture krilo tudi iz potresnih sredstev. Poleg tega pa se je pokazala potreba, da mora Referat na lastno iniciativo skrbeti tudi za začasne namestitve in za zahtevno področje socialne stiske. Tako morajo na primer reševati pogoste primere, ko lastniki (turističnih ali vikend) apartmajev nočejo podaljšati pogodbe za naslednje leto in so morali kar nekaj družinam poskrbeti za novo pogodbeno razmerje in preselitev.

Samo pri malem gospodarstvu je ogroženih vsaj 70 delovnih mest. Še več je tistih, ki so bili pred potresom v razvoju iz dopolnilne dejavnosti v samozaposlitev. Takoj na začetku se je pokazalo, da so bile poškodbe tudi na poslovnih objektih večjih podjetij (Čib, Lesna, Iskra). O tem bovški župan pravi, da "smo vztrajali, da ne morejo biti prizadeti izločeni iz realnih možnosti za pridobitev sredstev za razvoj tudi še po prvem razpisu. Žal so ostala naša stališča v večji meri zanemarjena in niso bila vgrajena v razpisne pogoje. Tako se je bati, da bodo ostali praznih rok tisti, katerim niso strokovne službe (gradbena dokumentacija, izračun sredstev) takoj pripravile vsega potrebnega za kandidiranje. To je krivično, saj za to niso krivi sami. Naš predlog je bil, da jih je treba vključevati v razpise sproti. Vsaj za najbolj prizadete bi morali biti na razpolago še po enem ali dveh letih. Sama sredstva iz popotresnega zakona pa so nesorazmerno majhna! Tudi doslej smo na občini sredstva (infrastrukture) zbirali iz različnih resorjev, kot so najeti krediti pri evropskih skladih in ne iz popotresnega razvoja. To je zelo zgovoren podatek. Oblast skuša v praksi uveljaviti nesprejemljivo: da bi končali podpirati razvoj že po enem razpisu. Tudi to je bil eden glavnih razlogov, da smo župani posoških občin sklenili, da pripravimo konkretnejše animacije. Te zadevajo ravno razvojno področje. Eden od teh poudarkov je v tem, da se zakon raztegne na deset let in da se vsako leto zagotovi ena milijarda nepovratnih sredstev. Poudarjam, da se mi zdi nepravilno, da se tistim, ki jih je potres postavil pred uničenje razvoja ali eksistence sploh, sedaj postavlja v isto čakalno vrsto s tistimi, ki tega problema nimajo. Kjer je potres razsul poslovni objekt, je vendar drugače, kot če kdo starta nanovo. Prizadeti, ki nikjer nič ne opravijo, prihajajo še na občino, ki pa je prav tako izločena iz relacije med Ljubljano in DTP na terenu. Oblast, ki tišči denar nazaj, pridobiva na času. Nerazumljivo in nevarno je, da skuša oblast na račun popotresnega zakona (razvoj, sanacija) in solidarnosti prihraniti kakšen tolar."

Iz posoških občin so poslali na resorna ministrstva amandmaje, ki naj bi usklajeni prišli pred državni zbor. Toda žal do njega kar ne morejo priti. Ni pa znano, ali kdo od poslancev razmišlja, da bi jim prišel državni zbor naproti, če zadevo na vladi z zavlačevanjem blokirajo. Toda tukaj menijo, da bi bilo brezuspešno, če bi grozili s še eno interpelacijo ministru ali komu, ki si od tam do ljudi na terenu po svoje prizadeva z neposrednim delom.

Ob potresu nas je zemlja stresla, da bi nas prebudila, vendar ni nič pomagalo. Državljani še naprej prostovoljno plačujemo drage zavajajoče prooblastne medijske uspavalne "tablete in drogo", da lahko dremljemo naprej.

KONEC

S 1. STRANI

"LOGIKE STALNEGA..."

Da se brezposelnost omili in postopno zmanjša na sprejemljivo raven, je predsednik napovedal, da bo prihodnji finančni zakon predvidel sredstva, ki naj omogočijo korenito izboljšanje prevozov, okrepitev električnega toka,vodovodnega omrežja in komunikacij. Vlada se zaveda, da je naloga moderne države graditi primerne infrastrukture, pospeševati poklicno usposabljanje mladih, spodbujati naložbe za razvoj moderne tehnologije, a tudi za razvoj na kulturnem in turističnem področju.

Zveza industrijcev je vzela na znanje zgornja izvajanja, njen vidnejši predstavnik pa je D'Alemo pozval, naj njegova vlada tako ukrepa, da se bo v podjetjih lahko uveljavila tako imenovana fleksibilnost dela. Za dobo treh ali petih let naj se odpravijo vse omejitve in ovire, ki jih vsebujejo vsedržavne delovne pogodbe, da se bodo lahko podjetja lažje prilagajala spreminjajočim se zahtevam globalnega trga. Razumljivo je, da so takšna izvajanja sindikalne organizacije delavcev sprejele z velikimi rezervami.

Drugo vprašanje, ki prav tako buri duhove, je nova volilna zakonodaja. Večina se, kot kaže, zavzema za večinski volilni sistem, češ da more le ta zagotoviti stabilnost osrednje vlade. Nekateri pa se s tem ne strinjajo popolnoma, saj pravijo, da osrednje vprašanje ni stabilnost vlade, ampak njena sposobnost vladanja. V tej zvezi opozarjajo na naravnost rušilno vlogo, ki jo opravljajo stranke in strančiče, ki so tako ali drugače prisotne v politični areni, ne glede na takšen ali drugačen volilni sistem. Jasno je, da je za uresničenje resne volilne reforme potreben konstruktiven dialog med večino in manjšino, med večino in opozicijo, saj morata obe pristati na nova "pravila demokratične igre". Do tega trenutka pa pogojev za takšen dialog ni videti, saj se oba tabora gledata kot "pes in mačka".

Ko pišemo te vrstice, se nekateri zatekajo k predsedniku republike Ciampiju, češ da bi lahko posredoval med sprtima taboroma in bi nastalo ozračje, kakršno je bilo tisto, ki je omogočilo njegovo izvolitev za državnega poglavarja. To pa je že stvar prihodnosti.

DL

ČASI SE SPREMINJAJO

Zanimivo je, kako ta izrek velja tudi za klošarje, vsaj za tiste, ki jih lahko vidi, kdor obišče tako veliko mesto, kot je Rim. Organizaciji Karitas in Skupnost sv. Egidija, ki veliko pomagata tem od družbe odrinjenim ljudem, sta izvedli raziskavo in ugotovili, da se je v zadnjih letih korenito spremenil lik klošarja. Medtem ko je še do nedolgo tega klošar bil praviloma starejši človek, alkoholik, narkoman ali umsko prizadet, je klošar zdaj po letih mlajši človek, izhaja iz razmeroma imovitejše družine in je po narodnosti Italijan. Za takšno življenje se odloči, kadar zaide v stisko, ki je zlasti denarne oziroma gmotne narave, ko ga družina noče več imeti v svoji sredi in nima prenočišča. V Rimu je trenutno kakih pet tisoč klošarjev, od teh je le sedemnajst odstotkov starejših, povečini so moški, od katerih mnogi uživajo mamila.

S 5. STRANI / MEDŠKOFIJSKO ROMANJE

OD OGLEJA DO DUNAJA ZA KRŠČANSKO EVROPO

Predvsem pa so se preštevilni z odprtimi rokami in skesanim srcem vračali v ljubeči objem Očeta. Celo Valvasor pripoveduje, kako so velike množice Slovencev omedlevale in visele z njegovih ust v Ljubljani, ki jo je rešil kuge. Zaradi junaške mere njegovih človeških in krščanskih kreposti je zato tudi v teku proces za njegovo beatifikacijo.

Svečana maša v stolnici sv. Štefana na Dunaju v nedeljo, 12. t.m.

MARIJANSKA POBOŽNOST

Nekaj avtobusov vernikov je krenilo na pot tudi iz Goriške in Tržaške. Že 11. t.m. so se udeležili na Dunaju tradicionalne velike marijanske pobožnosti ob prazniku imena Marijinega v ogromni dvorani Stadthalle, kjer se je poleg predsednika avstrijske republike in vlade ter drugih civilnih oblasti zbralo nad deset tisoč hvaležnih ljudi dobre volje iz Italije, Madžarske, Nemčije, Poljske in Češke. Po ganljivi molitvi rožnega venca je bogato evharistično daritev vodil dunajski nadškof kard. Christoph Schönborn ob somaševanju petih italijanskih škofov, ki so prišli iz F-Jk in Veneta, in približno 80 duhovnikov. Kot je poudaril sam kardinal, je bil obisk vernikov iz naše dežele ne le počastitev p. Marka, ampak tudi priložnost za utrditev vezi med škofi in verniki.

MAŠA V STOLNICI SVETEGA ŠTEFANA

V stolnici sv. Štefana na Dunaju, ki velja za simbol krščanskega Zahoda, so se romarji in številni Dunajčani ter redovniki in redovnice zbrali v nedeljo, 12. t.m., pri slovesni maši, ki jo je vodil msgr. Bommarco ob somaševanju 40 duhovnikov. Čudovite gotske arkade je s svojim petjem napolnil zbor iz Aviana. Kard. Schönborn je v homiliji na široko govoril o življenju p. Marka. Poudaril je, da je furlanski kapucin študiral v jezuitskem kolegiju v Gorici in sanjal, da bi kot mučenec rešil Evropo Turkov. Tudi zato je komaj 16-leten šel v Koper, da bi odpotoval proti Bližnjemu vzhodu. Nato ga je božja Previdnost privedla do dunajskega dvora, kjer je mnogo kasneje res uresničil svoj sen. "P. Marko je odprta evangeljska stran tudi za današnje rodove, kajti prizadeval si je za mir, pravičnost in skupno dobro vseh." Lepo je bilo slišati prošnje v italijanščini, nemščini, slovenščini, hrvaščini in madžarščini, jezikih, ki so jih v obsežnem cesarstvu govorili ljudje, ki jih je očarljivi pridigar spreobrnjenja srečeval na svojih poteh. Po maši je dolga procesija krenila do Kapucinske cerkve, kjer je kapucin tudi pokopan; med hojo je štandreški župnik Karel Bolčina vodil po dunajskih cestah litanije vseh srednjeevropskih svetnikov, tudi tistih iz škofij, od koder so prišli romarji. Zbrani škofje so se še enkrat spomnili veličine p. Marka tudi prek besed, ki jih je dunajskemu nadškofu poslal beneški patriarh Marco Ce: "Evropa potrebuje vzore in svetnike, kakršen je bil p. Marko iz Aviana." Tudi apostolski nuncij v Avstriji msgr. Donato Squicciarini je lepo povedal: "P. Marko je želel dati Evropi dušo. Današnja slovesnost je izraz globoke vere, univerzalnosti in želje po resnično združeni Evropi."

Pred Kapucinsko cerkvijo. Z leve: kard. Schönborn, goriški nadškof Bommarco, tržaški škof Ravignani, ap. nuncij Squicciarini, videmski nadškof Battisti, škof iz Vittoria-Veneta Magarotto in škof Concordie-Pordenona Sennen Corrà

Po krajšem postanku na grobu velikega kapucina so imele različne skupine romarjev-turistov možnost si ogledati lepote cesarskega mesta. Proti večeru so prisluhnili tudi koncertu v Minoritski cerkvi, kjer je bilo hkrati tudi odprtje razstave istrskih cerkva. Žal se je prireditev tudi zaradi preštevilnih govorov, raznih zahval in izmenjav darov, ki niso imeli kaj opraviti z romanjem, zavlekla ter preveč zahtevala od že utrujenih udeležencev; vzdržnost prenekaterih je odpovedala... Hvala Bogu so jutro ponedeljka, 13. t.m., skupine romarjev posvetile mirnemu in sproščenemu ogledu čudovitega dvorca Schönbrun, nakar jih je popoldne čakal še skupni sklep romanja.

MOLITEV NA GRIČU KAHLENBERG

Mimo značilnega dunajskega zaselka Grinzing so se namreč udeleženci potovanja odpeljali na grič Kahlenberg, od koder vlada lep razgled na mesto ob Donavi in bližnje ter daljne griče. Tu je p. Marko iz Aviana 12. septembra 1683 zjutraj daroval mašo in obhajal krščanske vojvode, preden so zagnali vojni krik. Pobožno mu je ministriral sam poljski kralj Sobieski, ki je po nasvetu furlanskega kapucina prevzel glavno vodstvo nad vojskami zaveznikov. Nato je božji mož pozval vojvode k enotnosti in z razpelom v rokah molil nad bitko. Ta se je kmalu končala z dokončnim porazom in begom otomanskih vojščakov, ki so oblegali mesto z več kot 150 tisoč možmi.

Zaključno besedno bogoslužje v cerkvici na griču je tokrat vodil nadškof Concordie in Pordenona Sennen Corrà; to je rad storil kot škof v pokrajini, kjer leži tudi Aviano, pa tudi kot nekdanji škof v Chioggi, kjer je bil kapucin posvečen v duhovnika leta 1655. Msgr. Corrà je povabil romarje, da bi ponesli duh treh dnevov intenzivne molitve tudi domov. "Ko bi ne posegel Bog prek p. Marka, bi bili naši kraji danes islamizirani... Tudi zato ne smemo graditi samo Evropo skupnega tržišča in enotne valute, ampak tudi celino, ki jo združujejo iste korenine in vrednote!" je pribil. Evropa potrebuje dejaven doprinos kristjanov, ki si morajo prizadevati za "edinost in mir, pogum in vztrajnost proti vsem oblikam ločevanja in nesloge". Na koncu so prisotni škofje skupno podelili posebni blagoslov p. Marka.

Marsikdo je opazil, da je na pročelju cerkve na Kahlenbergu podoba kralja Sobieskega in sedanjega papeža; nikjer pa ni podobe ali omembe pridigarja, ki je omogočil rešitev krščanske Evrope. Ustavil sem se in se zamisli: sam p. Marko iz Aviana bi bil tega verjetno vesel, saj se je po usodni bitki, ko se je ves Dunaj zbral na evforičnem zmagoslavju okrog cesarja Leopolda I., zatekel v svojo tiho meniško celico, kjer je na skrivnem srčno molil. Tokrat - tudi v tem se kaže njegovo svetništvo - za mrtve turške vojake.

"je, kar je"

LETO ODPUŠČANJA

Konec sveta ali nov začetek? Najverjetneje oboje. Tako namreč mnogi pojmujejo prelomnico, ki nas čaka čez nekaj mesecev: prehod v novo tisočletje. Nekateri si izmišljajo nore stvari, drugi skušajo videti bolj realne in konkretne vidike tega dogodka. Nekateri se prepoznajo v krščanskem izročilu in v tem dogodku vidijo proslavo 2000 let krščanstva, drugi se prepoznajo v drugih verah in vidijo začetek novega obdobja ali novega štetja, spet drugi se ne prepoznavajo v nobeni posebni veri in ne vidijo v tem dogodku ničesar posebnega, razen menjave datuma in s tem povezanih računalniških težav.

Znani pevec še bolj znane irske rock skupine U2 Bono je vodilna osebnost novega gibanja, ki se že nekaj časa poteguje za to, da bi velesile ob prehodu v novo tisočletje izbrisale mednadorne dolgove najbolj revnih držav. Gibanje se imenuje Jubilej 2000 in je torej nenamerno (ali pa ne) povezano s krščanskim jubilejnim letom in z vsemi dogodki, ki se bodo kmalu začeli v Vatikanu in Rimu. Po logiki tudi spominja na svetopisemsko tradicijo jubilejnega leta oz. leta odpuščanja, ko so sužnje morali osvoboditi in dolgove odpustiti.

Mednarodno gibanje Jubilej 2000 sestavljajo različne verske skupnosti, razne dobrodelne organizacije in sindikati v vsaj 50 državah po svetu. Pevec Bono je na nedavni tiskovni konferenci očital Združenim narodom, da so njihovi poskusi boja proti revščini v svetu "zmedeni" in nejasni. Predlogi bi morali biti veliko bolj konkretni. Veliko bolj konkretna je bila akcija pevca Boba Geldofa, ki je l. 1984 pripravil projekt BandAid za pomoč afriškim državam, ki jih je takrat pestila huda lakota. Kmalu zatem je v ZDA skladatelj Quincy Jones pripravil podoben projekt z istim namenom, imenovan We are the world. *Vse skupaj pa se je zaključilo naslednjega leta na stadionu Wembley v Londonu in stadionu JFK v Philadelphiji s koncertom LiveAid. Glasbeniki so takrat zbrali več kot 200 milijonov dolarjev. Toda kmalu so se začela neprijetna spoznanja: Afrika je v tistem času vsak teden plačevala 200 milijonov dolarjev zahodu kot odplačilo svojih dolgov.*

"Mar ni barbarsko in gospodarsko neučinkovito, da so države, kot je Tanzanija, prisiljene letno porabiti več za odplačevanje dolgov zahodu kot pa za šolstvo in zdravstvo skupaj? Ali da je v Gujani - eni izmed najbolj revnih držav, ki odplačuje dolgove, povprečna starost 47 let?" je vprašal Bono na tiskovni konferenci.

Morda bi se zdelo takšno gibanje, ki ga vodijo pop in rock pevci, lahko nekam površno in neučinkovito, toda ne smemo pozabiti, da se je tako zdelo tudi leta 1985 in so vendarle uspeli zbrati konkretno vsoto denarja. Tokrat so cilji veliko večji, saj gre za gibanje glasbenikov, verskih skupnosti, sindikatov in sploh vseh medijsko vplivnih osebnosti, ki povrh vsega zahtevajo od zahodnih držav, da se odrečejo stalnim prihodkom iz držav tretjega sveta. Med osebnostmi, ki so javno podprle gibanje Jubilej 2000, so pevci Bob Geldof, Youssu N'Dour in skladatelj Quincy Jones; poleg njih še Jeffrey Sachs, profesor ekonomije na Harvardski univerzi, Randall Robinson, prvak borbe proti apartheidu, Dalai Lama in sam papež Janez Pavel II., ki je vodilne osebnosti povabil na posebno srečanje, ki bo 23. septembra v papeževi poletni rezidenci. Na srečanju bo papež označil sto dni, ki manjkajo še do prehoda v novo tisočletje. Osebno pogrešam osebnosti, ki bi pri takem gibanju bile žal najbolj pomembne: pogrešam politike.

PETER SZABO